DÖNEM: 17 CİLT : 9 YASAMA YILI : 2

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

37 nci Birleşim

9 . 12 . 1984 Pazar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	132
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER	132
1. — 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı (1/608, 1/609, 1/558, 3/595) (S. Sayısı : 149, 150, 220)	132:201
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi	*169*
1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1985 Malî Yılı Bütçesi	169:189
2. — Millî Güvenlik Konseyi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı	169:190
3. — Danışma Meclisi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı	169:191
B) Cumhurbaşkanlığı	*191*
1. — Cumhurbaşkanlığı 1985 Malı Yılı Bütçesi	191:201
2. — Cumhurbaşkanlığı 1983 Malî Yılı Kesinhesabı	191:201

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 10.00'da açıldı.

Birinci Oturum

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/608) (S. Sayısı : 149),

Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/609) (S. Sayısı : 150) ve

1983 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısının (3/595, 1/558) (S. Sayısı : 220);

Tümleri üzerinde bir süre görüşüldü.

Saat 14.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 13.00'te ara verildi.

Başkan
Necmettin Karaduman

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Hatay	Çankırı
Mustafa Murat Sökmenoğlu	*Saffet Sakarya*

İkinci Oturum

Türk - İngiliz Parlamento Dostluk Grubu Başkanı Jim Spicer'in, Millî Savunma Komisyonundan 4 kişilik bir heyeti Londra'ya davetine icabet edilmesinin uygun görüldüğüne dair Başkanlık tezkeresi kabul edildi.

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/608) (S. Sayısı : 149),

Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/609) (S. Sayısı : 150) ve

1983 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısının (3/595, 1/558) (S. Sayısı : 220);

Tümleri üzerindeki görüşmelere devam edildi.

9 Aralık 1984 Pazar günü saat 10.00'da toplanılmak üzere Birleşime saat 19.45'te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Abdulhalim Aras

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Hatay	Çankırı
Mustafa Murat Sökmenoğlu	*Saffet Sakarya*

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.00

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİP ÜYELER : Cemal Özbilen (Kırklareli), Durmuş Fikri Sağlar (İçel)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37 nci Birleşimini açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı (1/608, 1/609, 1/558, 3/595) (S. Sayısı : 149, 150, 220) (1)

BAŞKAN — 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanun Tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı üzerinde görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini almışlardır.

Dünkü birleşimde, Bütçenin tümü üzerinde gruplar ve şahıslar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştı.

(1) 149, 150 ve 220 S. Sayılı Basmayazıları 8.12.1984 tarihli 36 ncı Birleşim Tutanağına eklidir.

Şimdi Hükümet adına Sayın Başbakan, buyurunuz efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Başbakan süreniz 2 saat 30 dakikadır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; 1985 Yılı Bütçesinin müzakeresi münasebetiyle, bu Bütçe üzerinde yapılmış konuşmalar hakkında görüşlerimizi ve aynı zamanda 1985 Bütçesi ve 1984'te Hükümetin icraatı ile ilgili izahat vermek üzere huzurunuzda bulunuyorum. Yüce Meclisi sözlerimin başında en derin saygılarımla selamlarım. (Alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, bütçe müzakereleri bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin ananesi gereği, Hükümetin bir nevi icraatının gözden geçirildiği ve uzun münakaşaların yapıldığı bir devredir. Hükümet burada aşağı yukarı bir yıllık icraatının hesabını verir, aynı zamanda da ileride ne yapacağı hakkında Yüce Meclise gerekli izahatı takdim eder.

Benden evvel muhtelif muhalefet sözcüleri ve diğer milletvekilleri görüştüler. Bizim bu konuşmalara karşı cevabımız mümkün olduğu kadar dikkatli, bir iktidar olmanın ağırbaşlılığı içinde, her konuda muhakkak cevap verme lüzumunu hissetmeden ve meseleleri zorluğa götürmeden, her zaman yaptığımız gibi sakin bir şekilde cevap vermeye çalışacağım. Bu suretle de kafalarımızda sual şekline gelmiş birçok konuda da açıklama yapabileceğimi söylemek istiyorum.

Sözlerime, bugün Türkiye'de, her zaman ifade ettiğimiz gibi, 1983 seçimlerinden sonra yeni bir dönemin başladığını ve bu dönemin geçtiğimiz dönemlerde, buna benzer dönemlerle mukayese edildiği takdirde oldukça zor ve hakikaten çok dikkatli götürülmesi icap eden bir dönem olduğunu vurgulayarak başlamak istiyorum.

Benden evvel konuşan bir arkadaşımızın da kısmen ifade ettiği gibi, yakın siyasî tarihimize baktığımız zaman, 3 tane muhtelif derecelerde müdahalenin olduğunu, fakat bu müdahaleler sonunda da tekrar demokratik nizama dönüldüğünü hepimiz hatırlıyoruz. Bunlardan birincisi 1960 yılında olmuş ve 1961 yılında seçimlerle tekrar demokratik nizama dönülmüştür. İkinci müdahale 1971 senesinde olmuş, burada Parlamento devam etmekle beraber, bir nevi müdahalenin olduğunu ve seçimlerin 1973 yılında yapılarak demokratik sisteme tam manasıyla 1973'de geçildiğini söylememiz daha doğru olur. Son müdahale 12 Eylül 1980'de olmuş ve diğerlerine nispeten daha uzun sürmüş memleketin içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla; ama yine Türk Silahlı Kuvvetleri ananesine uyarak gerekli düzenlemeleri yaparak 6 Kasım 1983 seçimleriyle memleketimiz tekrar demokratik sisteme dönmüştür.

Bu üç döneme dikkat ettiğimiz zaman şu önemli noktaları göz önüne getirebiliyoruz : Her üç dönemde de bundan evvelki periyotta iktisadî sıkıntıların olduğunu müşahede ediyoruz. Nitekim 1960 harekâtından evvel 1958 - 1959 sıkıntıları ve para operasyonu, 1971'den evvel 1970 para operasyonu, yine 12 Eylül 1980'den evvel de 24 Ocak kararlarını hep beraber görebiliyoruz.

Bundan evvelki iki dönemde müşterek bir karekter daha var. O da, normal seçimler yapıldıktan sonra meydana gelen iktidarların birer koalisyon iktidarı olmasıdır. Nitekim, 1961 seçimlerinden sonra ilk kurulan iktidar o zamanki iki büyük partinin koalisyonuyla meydana gelmiş, ama uzun ömürlü olamamış. 1973 seçimlerinden sonra dikkat ederseniz yine iki partinin koalisyonuyla bir iktidar meydana gelmiş, o da uzun ömürlü olamamış. İlk defa 1983 seçimlerinden sonra bu durum değişmiş, bir parti tek başına iktidara gelmiş ve bir senesini de aşağı yukarı tamamlamış bulunmaktadır ve inancımız odur ki, 1988 seçimlerine kadar bu iktidarı bu şekilde, dikkatli bir şekilde götürmek ve memleketi 1988 yılında yapılacak olan yeni seçimlere selametle ulaştırmak niyetindeyiz. (ANAP sıralarından alkışlar.)

Şu geçirdiğimiz dönem, zor bir dönemdir. Bunu muhtelif vesilelerle söyledim. Çünkü, gerisindeki tablo; hem ekonomik tablo, hem anarşi tablosu, Cumhuriyet tarihimizde hemen hemen rastlanılmamış bir tablo meydana getirmiştir, 1960 ile 1971'le mukayesesi mümkün değildir. Eğer, 1977 - 1980 12 Eylül dönemine kadar olan kısmı nazarı itibare alırsak, bu anarşi dönemi içerisinde memleketimizde 5 bini mütecaviz insanımızın öldüğünü, 30 bine yakın insanımızın da bu mücadelede yaralandığını görebiliriz. Bundan evvelki dönemlerde bu büyüklükte bir anarşi görülmemiştir.

Ekonomik tablo da, ondan evvelki dönemlerle mukayese edilemeyecek kadar kötü bir tablo idi. Ben hasbelkader 12 Eylül öncesinde bu tablonun bir kısmında teknik bir sorumlu olarak bulundum. Tablonun ne kadar sıkıntılı olduğunu, ne kadar felaket bir tablo olduğunu, bizzat yaşadığım için çok yakından biliyorum. 1979 yılı sonunda bu memleketin değil normal ticarî borçlarını ödeyecek, Devlet borçlarını öde-

yecek dövizi dahi yoktu. Bu bir tarafa, petrol ithalatını yapamaz hale gelmiştik.

Muhterem milletvekilleri, 1979 yılında bütün bu hadiselere sebep olarak dünya petrol fiyatlarının artışı gösterilmiştir. 1979 yılında bu memleketin petrole ödediği para 1 milyar 700 milyon dolardır. Tabiatıyla 1973'ün 300 milyon dolarına göre çok yüksek bir miktardır; ama 1980 yılında, yani ondan bir yıl sonra ödediğimiz petrol faturası 3 milyar 400 milyon dolar olmuştur. 1 milyar 700 milyon dolarlık bir petrol faturasıyla bu hale gelen ekonominin, bir sene içinde 3 milyar 400 milyon dolara yükselen bir petrol faturasıyla ne hale gelebileceğini varın siz takdir edin.

Nitekim, o tarihlerde hazırladığımız programı, dış malî çevrelere, bize yardım eden ülkelere götürdüğümüz zaman «Üç - dört sene sonra Türkiye bu karanlık tablodan çıkar» dediğimiz zaman hiçbirisi bize inanmamıştı. Ama, Türkiye'nin stratejik önemi vardı, Türkiye çok önemli bir coğrafî bölgedeydi onun için Batılı ülkeler daha 1978 yılında en yüksek seviyede yaptıkları toplantıda Türkiye'ye yardım edilmesi gerektiğine dair karar almışlardı.

Muhterem milletvekilleri, 3 milyar 400 milyon dolarlık petrol faturasının bir manasını daha söylemek istiyorum. Aynı yıl yüzde 30'un üzerinde ihracatı artmış olmasına rağmen, memleketimizin ihracat gelirleri sade ve sade 2 milyar 900 milyon dolar, yani ihracat gelirlerimizle petrol faturamızı dahi karşılayamaz hale gelmiştik ve tabiatıyla böyle bir tablo ümitsiz bir tablodur. Bize dışarıda söylenen laf; bir taraftan anarşi, bir taraftan da ekonomik büyük sıkıntılar, vaktiyle Osmanlı Devletine söylendiği gibi, «Hasta adam» tabirini kullanmışlardır, bu sefer de «Boğaziçi'nin hasta adamı» demeye başladılar.

Bu tablo, Milletimizin büyük gayreti ve ondan sonraki bu yıllarda gelen idarecilerin ciddî gayret ve fedakârlığı ve düzgün bir ekonomik idare, düzgün bir memleket idaresi Türkiye'yi bu tablodan üç sene içerisinde çıkartmıştır. Bu aslında bir bakıma yine dışarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'nin halkının mucizesidir. Nasıl bu tablodan çıktığımızı ifade edeceğim.

1980 yılında ilk kararlar alındığı sırada bir hatıram daha var. Petrol meselesinde yokluklardan dolayı herkes petrol bulunduğu zaman evindeki ufak depoyu veyahut da herhangi bir çanağı, çömleği doldurmak istiyor. 24 Ocak kararları alınır alınmaz, dışarıdan bulabildiğimiz paranın miktarı hesaplarımıza göre 1 milyar dolar olması icap ederken, bulabildiğimiz bütün para 600 milyon dolardı. Türkiye'nin itibarı yoktu, bu parayı vermiyorlardı. Petrol getirmeye başladık, tabiî gelen petrolü herkes tankına doldurmaya başlamış, ne olur ne olmaz, bir daha bulunmaz endişesine kapılmış. Bu hadise 1,5 ay devam etmiştir, 1,5 ayın sonunda bizde para ve petrol tükenmeye başladığı sıralarda bazı arkadaşlarımız gelip şu teklifi yaptılar; vesikaya bağlayalım. Katiyen, hayır dedik, vesikaya bağlamayacağız, burada bir kumar oynayacağız, bu iş böyle devam edecek. Vesikaya bağlanmadı, ondan sonra da Türkiye bir daha petrol sıkıntısı görmemiştir. Birdenbire talep düştü ve normal bir devreye Türkiyemiz girmiştir. Bu hatırayı söylemekten kastım şu; nereden nereye geldiğimizi Yüce Meclise bir kere daha hatırlatmakta büyük fayda umuyorum.

12 Eylül oldu, 12 Eylül 1980'den evvel çıkarılamayan birçok önemli kanunlar çıkarılmıştır, ekonomiyle ilgili. Ben hatırlıyorum ne 1979 senesinde, ne 1980 senesinde vergi kanunları çıkarılamamıştır, ama onların hepsi 12 Eylül 1980'den sonra teker teker çıkarıldı. İşte ihracat ihracat diye bağırmamızın da sebebi budur. Türkiye o devirleri yaşadı, kapılarını çaldığımız, borç para istediğimiz ve borç para verilmeyip kapıların kapandığı çok yer biliyorum. Daha acısı, OECD Teşkilatında OECD Genel Sekreterinin Başkanlığında özel bir program yapılmıştı, buna da «Özel müdahale programı» tabir ediyorlar. Bizler giderdik. Orada hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız 16, 17 OECD ülkesi, hepsi Türkiye'ye ufak tefek veya büyük yardımlarını açıklarlardı. Türk tarafı, bu müzakereler borç verenler arasında yapılırken dışarıya çıkardı, sonra içeriye çağırırlardı ve derlerdi ki, işte Amerika şunu verecek, Almanya şunu verecek, o arada da ufak bir ülke 1 milyon dolar verecek. Hadise bu noktaya kadar gelmiştir. Ama Allah'a çok şükür 1983 senesinde OECD'nin bu manadaki yardımları son bulmuştur.

1981 de, Türkiye'nin ihracatı ilk defa 4 milyar 700 milyon dolara, 1982'de 5 milyar 700 milyon dolara yükselmiş ve ümit ediyorum ki, bu sene 7 milyar doların üzerine çıkacaktır. 7 milyar doların üzerine çıktığı zaman petrol faturası eskiden olduğu gibi ihracattan daha fazla değil, ihracatın altında 3 milyar 900 milyon dolar civarında kalacak. Bu Türkiye'nin sıkıntıdan tamamiyle çıktığını, yeni bir devreye girdiğini, ama bunun böyle devam etmesi için ihracat

meselesine çok büyük önem vermemiz gerektiğini açık bir surette göstermektedir.

Aynı şekilde anarşi tablosu da düzeldi. Anarşi tablosu demin söylediğim gibi, 12 Eylül öncesinde idarede bulundum, biliyorum, günde 20 cana kadar yükselmişti. Bu rakamlar 12 Eylül sonrasında süratle aşağıya çekildi ve memlekette huzur, güven büyük çapta sağlandı. Ama bu demek değildir ki, memlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler kalmamıştır; hayır remlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler yer altına girmiş olanlar vardır ve bu mücadele devamlı bir mücadele halindedir. Biz şunu çok iyi biliyoruz, artık eskisi gibi sıcak harpler, soğuk harpler yoktur, bu şekilde terör, anarşi mücadelesi vardır ve bu bütün milletleri de tehdit etmektedir, bununla mücadele, devamlı mücadele olma mecburiyetindedir.

12 Eylülü 1980 ile 13 Aralık 1983'e kadar bu memleketi idare edenlere huzurunuzda tekrar teşekkür ediyorum. (Alkışlar) Onlar Anayasayı yaptılar, kanunları çıkardılar, memleketin ekonomik durumunu büyük çapta düzelttiler ve bize yeni devre için önemli bir imkân sağladılar.

Muhterem milletvekilleri, gene sözlerimin arasında bir 24 Ocak meselesi geçmiştir. Bunu da burada kısaca açıklamakta zaruret vardır. 24 Ocak kararları alındığı zaman ben Başbakanlık Müsteşarı idim ve aynı zamanda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekili idim. Bu kararların hazırlanmasında çok önemli rolüm olmuştur, bu doğrudur; ama bu kararları alan o zamanki siyasî iktidardır. (ANAP ve MDP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Aynı şekilde bu kararların devamı olarak 12 Eylül'den sonra da gelen hükümetlerde Başbakan Yardımcısı ve ekonomik işlerden sorumlu olarak vazife aldım. Bu vazifem 1982 yılı ortasına kadar 22 ay devam etti. Bu devredeki hükümetlerde vazife alanların siyasî sorumlulukları çok azdır. Daha ziyade teknik sorumluluk vardır. Yani bir evvelki dönemdeki teknik sorumluluğumuzun bir parça üzerinde diyebiliriz. Onun için, o devrenin siyasî sorumluluğu bizim üzerimizde değildir. Yani, o tarihte ekonominin iyileştirilmesi için, bizler teknik olarak birçok meseleleri getirmiş olmamıza rağmen, esas kararları alanlar o zamanki Konsey İdarecileridir. Bunu da huzurunuzda açıklıkla bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Bütün bunları söyledikten sonra, bir konuyu daha açıklamakta fayda var. Herkes kendi yaptığını gayet tabiî açıkça yeri geldiği zaman ortaya koyar. Biz de yeri geldiği zaman yaptığımız işi ortaya koymaktan hiçbir zaman çekinmeyiz. Sevabı ve günahı ne ise üzerimizdedir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Muhterem milletvekilleri, Türk ekonomisi çok sıkıntılı dönemlerden gelmiştir. Benim özellikle ihracat konusu üzerinde durmamın anasebebi, ödemeler dengesi meselesidir. Türk ekonomisini çok eskiden beri biliyorum, tarihi iyi inceledim, Osmanlı Devletinin en büyük sıkıntısı ödemeler dengesi meselesidir. Cumhuriyet idaremizde de devamlı olarak ödemeler dengesi meselesi, en önemli problemimiz haline gelmiştir. Bu engel aşılmadan Türkiye'nin gelişmesi ve kalkınması için büyük mesafeleri almamız mümkün değildir. Her seferinde bir miktar gideriz, ondan sonra olduğumuz yerde duraklarız. Geçtiğimiz 30 - 35 seneye baktığımız zaman bu durum açık bir şekilde görülecektir. Demin söylediğim bütün ekonomik sıkıntıların gerisinde, hepsinde ödemeler dengesi meselesi ilk başta başımıza gelmiştir. Onun için, bu meseleden tam manasıyla çıkıncaya kadar fevkalade dikkatli olmak mecburiyeti vardır. İstikrar programı üzerinde hassasiyetle durmamızın ve istikrar meselesini her şeyin önünde almamızın esas sebebi budur. Esas sebep, Türkiye'nin başına önümüzdeki yıllarda bu felâketin bir daha gelmemesidir. Çünkü başımıza bu felâket bir kere daha gelirse, bundan çıkışımız yoktur. Bunu da açık seçik huzurunuzda söylüyorum.

1983 yılının sonunda Anavatan Partisi iktidara geldi. Yani, şöyle söyleyeyim: 7 Aralık 1983 tarihinde bize hükümeti kurma vazifesi verildi, 13 Aralık 1983 tarihinde hükümeti kurduk, 19 Aralık 1983 tarihinde huzurunuzda programımızı okuduk ve 24 Aralık 1983 tarihinde de güvenoyu aldık. Esas icraatımız 1984 yılı içindedir.

Demin söylediğim istikrar programından ufak sapmaların dahi, birtakım problemler getireceğini huzurunuzda açıkça ifade ettim. Onun için fevkalade dikkatliyiz, dedim. Maalesef, 1983 yılı içerisinde istikrar programından az da olsa bazı sapmalar meydana gelmiştir. Bunun neticesi 1983 yılının sonunda bir tablo olarak önümüze çıkmıştır. Bunlar nedir: 1983 yılı ihracatı ilk defa olarak, 1980 - 1982 yılları arasında 3 sene devamlı artmasına rağmen, 1983 yılında ihracatımız ilk defa olarak duraklamış hatta bir evvelki yılın biraz altına inmiştir.

Gayri safi millî hâsıla artışı 1981 ve 1982'de 4'ün üzerinde olmasına rağmen, ilk defa 1983 yılında 3 civarında olmuştur ve nihayet enflasyon me-

selesi... Bunlar münakaşa edilecektir, rakamlar şöyle de anlatılabilir, böyle de anlatılabilir; ama önemli olan bir nokta var: 1984 yılına giriş hızımız, enflasyon bakımından yüksek bir hızdır. Bunu nasıl söyleyebiliyorum: 1984'e giriş hızını tesis eden en önemli faktör son 4 aydaki ekonominin enflasyon hızıdır. 1983'ün son 4 ayındaki hızlar şöyle; muhtelif endekslere göre söylüyorum, herhangi bir endeksi esas almıyorum:

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının, Toptan eşya fiyatları endeksine göre son 4 ayın, yıla irca edilmiş olan enflasyon hızı yüzde 56,4, Devlet İstatistik Enstitüsünün toptan eşya fiyatları endeksine göre son dört ayda yıla irca edilmiş olarak, yüzde 49, gene Devlet İstatistik Enstitüsünün tüketici fiyatları endeksi, perakende fiyatlar endeksi yüzde 62 küsur ve nihayet, en düşüğü, İstanbul Ticaret Odasının tüketici fiyatları endeksi yüzde 48'5'tir.

Muhterem milletvekilleri, bunları herhangi bir tenkit maksadıyla söylemiyorum, bütün bunları söylemekten kastım, bir tablonun nasıl başladığıdır. Biz, bu şartlar altında memlekette iktidara gelir gelmez birçok tedbirler aldık. Açık ve samimî söylüyorum, bu tedbirler ciddî tedbirlerdir. Hatta hatırlayacaksınız, bazı tedbirleri daha güvenoyu almadan almışızdır. Niçin? Çünkü, biran evvel tedbir alınma mecburiyeti vardı, aksi takdirde aynı trendin devam etmesi halinde, bu yanlışlığı yapsaydık, (hatta bazı fiyat ayarlamalarını hemen gelir gelmez yaptık), bunları yapmamış olsaydık, açıkça ve samimiyetle ifade edeyim ki, 1984 yılının ortasında muhtemelen döviz dengesi bakımından çok büyük sıkıntıya düşerdik. Eğer ihracatımız yüzde 30 gibi bir rakamla artmışsa, Türkiye'ye güven getirilmişse, yurt dışına güven getirilmişse, bu alınan tedbirler sayesinde olmuştur. Tabiî şartlarımız çok zordu; hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız, memleket 6 Kasımda bir seçimden çıkmış. «Ama, seçim üç parti arasında yapıldı; başka partiler vardı onlar girmedi» gibi laflar söylenmeye başladı. Niçin girmedi? Bizim elimizde değil, biz buna sebep olmuş değiliz. Ama bu, yurt dışına da birer birer inikas ettirilmeye başlandı. «Eğer, falanca parti girmiş olsaydı, bugün bunlar iktidarda olmazlardı» gibi laflar söylendi. Bu laflar söylendiği zaman memlekette istikrarı zedeliyorsunuz demektir. Onun için, bütün zor şartlarına rağmen mahallî seçimleri yapma kararını verdik ve dışarıya da, bu işin doğrusu, yanlışı nedir gösterebilmek için, buyurun dedik, altı partiden altısını da seçime soktuk, memleket için hayırlı olmuştur. Bu aynı zamanda demokrasiye geçiş sürecinin hızlandırılmasıdır. Bugün Türkiye'nin 1 700 belediyesinde seçilmiş insanlar var; şu partiden veya bu partiden, bu önemli değil, ama seçilmiş insanlar olması fevkalade önemlidir. Sadece 400 tane milletvekiliyle demokrasi yerine oturmaz. Mahallî idarelerde de aynı durumun meydana getirilmesi lazımdır ve biz bu durumu meydana getirdik. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Tabiî mahallî seçimlerin neticesi yurt dışına gitti; yurt dışında, yapılan seçimler şu şekilde tefsir edilmiştir : «İşte seçimlere partilerin hepsi girdi, netice itibariyle 1983'ün 6 Kasımının seçimlerini kazanan parti aynı şekilde mahallî seçimlerde de ekseriyeti almıştır, Türkiye'de istikrarlı bir idare kurulmuştur. İstikrar vardır» neticesine getirmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar) Eski yılları hatırladığımız için buna fevkalade ihtiyacımız olduğunu biliyorum; ama bu tamamıyla meydana getirilmiştir.

Muhterem milletvekilleri, sıkıyönetim ve huzurun temini bakımından bu iktidar daha programında birçok sözler söylemiştir ve huzurunuzda bugün büyük bir iftiharla memlekette huzuru aynı şekilde devam ettirdiğimizi, hatta sıkıyönetimleri kaldırarak devam ettirdiğimizi ki, bugün 24 ilimizde sıkıyönetim de, olağanüstü hal de yoktur; normal idareye geçilmiştir. 9 ilimizde olağanüstü hal vardır ve geriye kalan 34 ilde sıkıyönetim devam etmektedir. Bütün bunlara rağmen olan hadiseler eskilerinden fazla değildir, hatta daha azdır. Huzur ve sükûn aynı şekilde devam etmektedir. Bundan da büyük iftihar duyuyoruz.

Bir sayın muhalefet liderinin bu arada söylediği bir konuya dokunmadan geçemeyeceğim. Denilmiştir ki, «Bu memlekette sanki silahlı kuvvetler Hükümetten ayrı bir idaredir. Onlar memleketin emniyetini, asayişini temin ediyorlar, Hükümet başka işlerle meşgul oluyor, Hükümetin bir normal programı yoktur» ve denilmiştir ki, «Normal rejime geçildiği zaman acaba ne yapacaklar?»

Bunları anlamak mümkün değil. Bugün Türk Silahlı Kuvvetleri Anayasa ve kanunlar gereği Hükümetin emrindedir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. (ANAP sıralarından alkışlar)

Biz silahlı kuvvetlerin meselelerine de sahibiz, onlar da kendi meselelerini, kendi vazifelerini gayet iyi biliyorlar. Bu lafları seçim sırasında da çok duyduk. Şu söylenmiştir : «Türkiye'de huzur ve güveni sadece biz temin ederiz» Biz de kalktık başkasını söyledik,

«Biz de temin ederiz» dedik. 1 senedir de temin edilmiştir. Şimdi mesele başka tarafa kaydırılmak isteniyor; aslında bu demokratik inanca da aykırıdır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, şu geçtiğimiz dönem içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisimiz belki Türkiye'nin parlamento hayatında görülmeyecek derecede çalışmıştır. Çok sayıda önemli kanunlar çıkardık. Ben bunların bir müddet sonra biraz önemli olanlarının listesini vereceğim; ama şunu da açıkça ifade ediyorum : Bu Kanunların hepsi lüzumlu kanunlardır. Bakınız ilk defa olarak Anayasa gereği ne kadar kanun varsa senesi içerisinde çıkarılmıştır; bu da Büyük Millet Meclisimizin önemli bir başarısıdır.

Bizim programımızda bazı bölümler var. Bu bölümlerden bir tanesi, üzerinde çok konuşulan ve daha da çok konuşulacak olan Ortadireğin güçlenmesi meselesidir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ortadireği kuşa çevirme meselesi. (ANAP sıralarından gürültüler)

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Biz sizin Genel Başkanınızı sizden daha saygılı dinliyoruz, siz de dinleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam tamam, dinleyin siz.

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, her şeyi açık konuşmakta fayda vardır. «Ortadirek» tabirini de ilk defa biz kullandık. Bakınız, programımızdaki bu kısmı bir daha okuyayım; «Ortadirek tabirinden, toplumumuzun çiftçi, işçi, memur, esnaf ve bunların emeklilerini anladığımızı tekrar ifade etmek isterim. Nasırlı ellerinden, göz nuru ve alın terlerinden tanıdığımız ortadirek, alınacak tedbirlerle toplumumuzun güçlendirilmeye en çok layık kesimidir.»

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Çok güzel edebiyat.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Zira üreten, diğer bir deyişle pastayı büyütecek olanlar bunlardır.»

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Peki, yiyecek olan kim?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Çiftçisi aç, işçisi perişan, memur ve esnafı sefalete itilmiş bir toplumun geleceği olamaz.»

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunları biz söyledik.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirham edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, böyle karşılıklı koro idare ediyor gibi konuşmayla olmaz bu iş; lütfen hatibi dinleyelim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Buyurun, devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Sosyal problemlerimizin hafifletilmesinin en önemli şartı olarak, ortadireğin sağlıklı ve dengeli gelişmesini kabul ediyoruz.

Bu hedefe varmak için uygulayacağımız esaslar üç grupta toplanmaktadır. İlk olarak enflasyonun aşağı çekilmesi gereklidir.»

Muhterem milletvekilleri, bu enflasyon meselesi üzerinde bir kere daha durayım. Ekonominin iyiye gittiğini biraz sonra söyleyeceğim rakamlardan çok iyi anlayacaksınız. Zaten dikkat edilirse bizim muhaliflerimizin dillerine en fazla pelesenk ettikleri mesele enflasyon meselesidir; ama bu meselenin üzerine çok fazla gitmeyiniz. Üç-beş ay sonra bundan da vazgeçeceksiniz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Çok sermayemiz var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neden olduğunu söyleyeyim. Bakınız, müsaadenizle bir-iki noktayı daha açıklayayım. Demin size rakamlar verdim ve dedim ki, «Son 4 ayın rakamları geçen sene yüzde 50 ila 56 arasında değişiyor, hatta yüzde 62 gibi yüksek rakamlar var» Bu sene ise son 4 ay yok, son 3 ay var. Yani aralık ayı daha henüz çıkmadığı için elimizde bu rakamlar yok, sadece son üç ayın rakamları çıktı, onlar var. Bu endekslerden bir tanesi İstanbul Ticaret Odasının yapmış olduğu endekstir, eylül, ekim, kasım aylarına aittir, aralık ayı sonucu gelince de dört ay olarak tamamlayacağız. Son üç ayda İstanbul Ticaret Odasının endekslerine göre yıllık hız yüzde 20 civarındadır; bu epey düşük bir hızdır.

SALİM EREL (Konya) — Ortadireğin endeksi de var mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının yapmış olduğu endekslere gelelim; onun endeksleri ise bir parça daha yukarıda. Onun da son 3 aylık rakamı

toptan eşyada yüzde 34 civarında; ama bir evvelki senenin aynı 4 aylık döneminde bu oran yüzde 56'dır.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Türkiye'de mi, başka bir ülkede mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizlere son ay rakamlarını da söyleyebilirim, endeksler yeni çıktı; İstanbul Ticaret Odasının (gazetelerde görmüşsünüzdür) kasım ayı için yüzde 1,6; geçen sene bu oran yüzde 3,5'in üzerinde imiş. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının toptan eşya fiyatları endeksi, 1983 Kasım ayında yüzde 4,7; bu sene yüzde 2,2.

Şimdi müsaade ederseniz ücretlilerin ve memurların durumuyla ilgili bazı şeyler söyleyeceğim.

Muhterem milletvekilleri, biz Türkiye'de memurun fazla para aldığını iddia etmiyoruz. Biz, memurun az para aldığını iddia ediyoruz. Bunu açıkça huzurunuzda söylüyorum; daha evvelde söyledim.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Katsayılı neden 52'ye çıkarmıyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim, geleceğim onlara da geleceğim (HP ve MDP sıralarından gürültüler)

Şimdi bakınız memur nerede kaybetmiş. Memurun kaybettiği yılları söyleyeceğim. 1978 yılında katsayı 12'den 14'e çıkmış; yan ödemelerde hiçbir değişiklik yok; enflasyon yüzde 56. 12'den 14'e bir hesap ediniz artış oranı yüzde 20 bile değil, yüzde 17'yi ancak buluyor. Yani yüzde 17 civarında zam verilmiş, enflasyon ise o yıl yüzde 52,6.

1979 yılı, resmî rakamlara göre enflasyon oranı yüzde 64. Aslında daha yüksek, çünkü o sırada, hatırlayacaksınız karaborsa değerler var, çift fiyatlar var, hakiki değer daha yukarıda, onu da herkes biliyor. Memur katsayısı 14'ten 16'ya çıkmış. Yan ödeme katsayısı da 4'ten 6'ya çıkmış; yapılan toplam zam yüzde 25'i bile bulmuyor.

1980 yılı, katsayısı 16'dan 25'e çıkmış. Biraz fazla gibi gözüküyor; ama enflasyon bir hesaba göre yüzde 107, bir hesaba göre de yüzde 80-90 boyutlarında. Eğer bir kısmını 1979 yılına geri getirirsek ona göre farklı.

Memurlarla ilgili düzeltme 1981 yılında başlıyor; 1982 ve kısmen de 1983 yılında az da olsa devam ediyor. 1984 yılında bizim memura iki kademede verdiğimiz, vergi indirimleri nazarı itibare alınmadan, yüzde 40'ın üzerindedir. İki tane vergi indirimi vardır; bir tanesi...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Küçük memura?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL/ (Devamla) — Söyleyeceğim, onları da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar, lütfen, müsaade ediniz de hatip konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL/ (Devamla) — İkincisi, her sene vergi indirimi yapıyoruz. 1984'te de yapıldı ve son olarak da 1985 yılında da yapılacak, yüzde 25'e iniyor. Bunun yanında faturalı vergi iadesi, birçoklarının «çalışmaz» dediği, ama cidden çalışmaya başlayan ve hakikaten memura, dar gelirliye net bir ilave yapan faturalı vergi iadesi ve aslında faturalı vergi iadesi, küçük memura yönelik bir iadedir. Sebep gayet basit; 30 bin liraya kadar yüzde 10 verilmiştir, bu da net 3 bin lira eder, herkese 3 bin lira; bu da küçük memura daha büyük nispette demektir. Bu önümüzdeki yıl inşallah bu rakam 50 bin liraya çıkıyor ve iade oranı yüzde 15'e yükseltiliyor ve ayrıca 3 500 lira bir ilave gelecektir.

Muhterem milletvekilleri, bu arada hemen şunu ifade edeyim: Şimdi bir taraftan denilecek ki, «Efendim 1985 Bütçesinde 1 trilyon açık var» diğer taraftan denilecek ki, «1985 Bütçesinde yatırımlar az» bu da aynı sözcüler tarafından söyleniyor. Ondan sonra da denilecek ki, «Efendim niye katsayıyı 52'ye çıkarmıyorsunuz?» Bu tutarlı değildir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, biz enflasyonu aşağıya indirmeye kararlıyız. Bu kararımızı sıkı para politikası, üretimin artması ve icabında itlahatla yerine getirmeye de kararlıyız.

İthalat konusunda bazı arkadaşlarımız, «Efendim, Türkiye sizin devrenizde ithal malı alan ülke haline geldi» diye ifade buyurdular. Aldığımız ithalat rakamı tüketim malları olarak büyük değildir, hepsi 300 küsur milyon dolar. 10 milyar dolarlık ithalat içerisinde 350 milyon dolar ve size açık söylüyorum, bunun çok mühim bir kısmı eskiden de yapılan normal tüketim malı ithalatıdır. Nedir; buğdaydır, arpadır, yağdır.

Yalnız ithalatın şu faydası var : Mesela peynir meselesini ele alalım. Bunun süt üreticisi ile bir alakası yoktur, hepimiz çok iyi biliyoruz; süt üreticisi, mandıralar peynirleri yapmıştır, peynirler İstanbul'da depolara doldurulmuştur, ondan sonrada başlamışlardır fiyatları yükseltmeye. İşte spekülatif kazanç buna derler. Karşılığını da aldık, peyniri ithal ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Açık ve seçik ifade ediyoruz, hiçbir spekülasyona müsaade etmeyiz; ama bunu zorlama tedbirlerle de-

ğil, ekonomik tedbirlerle, önleyeceğiz. Her şeyi ithal edilir. (ANAP sıralarından alkışlar) Hiç kimse hesabını yanlış yapmasın, fiyatlar artacak diye hesap tutmasın, çok büyük hüsrana uğrar. Geçtiğimiz bir iki ayda görüldüğü gibi önümüzdeki yılda da çok açık bir surette görülecektir. Sıkı para politikası devam edecektir, bunun yanında ithalat da her zaman açık tutulacaktır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Enflasyon yüzde kaç olacak Sayın Başbakan?

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Enflasyonu çabuk aşağı çek Sayın Başbakan, ceraskolla mı çekeceksen, ne ile çekeceksen çek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, ortadireğin güçlenmesi bakımından bu iktidar zamanında çok şeyler yapılmıştır.

Bu ithalatı biz Hükümet Programımızda söylemişiz, aynen şöyle : «İthalatta kademeli olarak liberasyona gidilecek, tüketicinin ucuz ve kaliteli mal alması temin edilecektir.»

Yine Hükümet Programımızda, «Memur ve işçilerin faturaya bağlanmış harcamalarının belirli bir nispeti vergi iadesi şeklinde kendilerine geri verilecek» denilmiştir. Bu da yapılmadı mı?

Yine, «Esnaf ve sanatkârlara işyeri ve işletme için makul şartlarla ve yeterli kredi verilmesi, küçük sanayi sitelerinin geliştirilmesi» denilmiştir. Bu da yapılmadı mı? Bugün en fazla önem verdiğimiz işlerden biridir. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Birincisi yapıldı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çiftçiye geliyorum : Hükümet Programında, «Çiftçimize makul, yeterli ve teminatın zora koşulmadığı şartlarda kredi verilmesi, (hiçbir zaman ucuz krediden bahsetmedim, dikkat ediniz, makul krediden bahsettim) sulama projelerinin geliştirilmesi, teknik yardımın etkin hale getirilmesi, ürün bedellerinin zamanında ödenmesi» denilmiş. Ödenmediğini iddia ediyorsunuz, hepsini zamanında ödedik. (HP sıralarından gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Nerede efendim, nerede, keşke öyle olsa? Çiftçiye yığınla borcunuz var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, tamam, yakaladık. Gelelim, teker teker konuşalım. Bu laflar havada kalır.

Biz geçen sene iktidara geldiğimiz zaman fındık üreticisine epey borç vardı ve ocak ayında ödedik. Şimdi fındık üreticisine bir kuruş borcumuz yoktur. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Toprak Mahsulleri Ofisinin aldığı bütün buğdayın, arpanın parasının hepsi ödenmiştir. Bu da tamam. (ANAP sıralarından alkışlar)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ödenmeyenleri göndereceğim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim.

Muhterem arkadaşlar, (HP sıralarından gürültüler) muhterem arkadaşlarım, lütfen dinleyiniz. Dün burada fevkalade ehemmiyetli tenkitler yapıldı ve bunlar kemali dikkatle takip edildi. Lütfen cevapları da o şekilde dinleyelim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir başka ürün ayçiçeğidir. Ayçiçeğinin de parası verilmiştir. Belli kayıtlarla bağlanmış olanlar hariç hepsinin parası verilmiştir.

Gelelim pamuğa; bu sene.

FEHMİ MEMİŞOĞLU (Rize) — Çay?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çaya da geleceğim, merak etmeyin.

Pamuğa gelince : Pamukta da aynı şekilde para ödenmektedir. Yalnız pamuk konusunda bir şey daha söyleyeceğim; spekülasyon ümidinde olanlar var. Pamuğu aldılar, geçen seneki gibi fiyat yükseleceğini zannediyorlar. Halbuki dünya fiyatları belli bir seviyede kalmıştır ve zannediyorlar ki, biz fonu aşağıya indireceğiz. Hayır indirmeyeceğiz. Spekülasyona pamukta da mani olmuşuzdur.

Bir noktayı daha söyleyeyim; pancar meselesi. Pancarın bildiğiniz gibi hâlâ sökülmesine ve işlenmesine devam ediliyor. Pancarın, her sene olduğu gibi borçlarının ödenmesinin mart ayını, hatta geçtiğimiz yıllarda mayıs-haziran ayını bulduğu devreler olmuştur; ama ümit ediyorum ki, biz mart ayı içerisinde hepsini tamamıyla ödemiş oluruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Çaya gelince : Geçen sene çay borcu aynı şekilde bize kaldı. 33 milyar lira civarında bir alım yapılmıştı. Bu borcun mühim bir kısmı ocak ayında ödendi. Bu sene çaya verdiğimiz paranın yekûnu nedir biliyor musunuz: (istihsal da biraz arttı) 57 milyar liradır. 57 milyar liranın şu ana kadar 37-38 milyar lirası ödenmiştir; geçen seneden daha fazla. Ge-

riye kalanı da, hiç merak etmeyin, ocak ayı içerisinde tamamlarız. (ANAP sıralarından alkışlar)

CEMAL ÖZDEMİR (Tokat) — Fiyatlar da geçen senenin iki misli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçen seneki fiyatlardan çok yüksek.

Bu sene üreticiye olan borçları ödeme bakımından, açık seçik söylüyorum, geçen seneden çok daha iyi durumdayız. İnşallah önümüzdeki sene bundan daha iyi durumda oluruz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Yine ortadireğin kuvvetlenmesi için bir tedbir daha koymuşuz; «Tasarruf eğiliminin artırılması için için her türlü tedbir alınacaktır. Tasarrufların bankalar yanında hisse senedi, kâr ortaklığı senedi ve tahvil gibi menkul değerlere de kaydırılması suretiyle sınaî mülkiyetin geniş bir tabana yayılması temin edilecektir.» Bunu da herhalde yapıyoruz, aksini iddia edemezsiniz.

Bu sene çiftçimiz, belki birçoklarının söylediğinin tam tersine altın yılını yaşamaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet, bu doğrudur.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Kan ağlıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız bunun ispatı var, ispatı var açık söyleyeyim; eski senelerde gübreye yüzde 30 - 40 zam yaptığımız zaman kıyamet kopardı. Yanlış söylemiyorum, bu sene geldiğimizden bu yana gübreye yüzde 100 zam yaptık.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Kullanamıyor ki çiftçi gübreyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kullanıyor, biz hesabını biliyoruz; ama hiç sesi çıkmıyor. Çünkü köylümüz, neyin nerede, nasıl olduğunu çok iyi biliyor. Malı değer kazanmıştır, çünkü biz, ihracatı teşvik ediyoruz ve ihracat yoluyla malı fevkalade değer kazanmıştır.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Hesabını yapamıyorlar ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tarlada kalmamıştır, domatesi para etmiştir; bu paraları da iyi yerde kullanmaktadır. Ayrıca iyi tohumlar gelmektedir ve sulamaya büyük önem verdik. Daha birçok işleri bu şekilde yapacağız.

Açık ve samimî olarak bir şey daha söyleyeyim; biz her şeyin karşılığını alırız, yani bunu «tüccar devlettir» filan diye söylemeyin; ama yetimin hakkını bırakmamak için, fakirin hakkını daha iyi gözetebilmek için herkesin yapılan hizmetin karşılığını vermesi lazımdır. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, diğer önemli konular, konut konusu, imar affı konusu ve depremle ilgili konulardır. Hükümet Programında ve Seçim Beyannamemizde bu konuda çok ciddî tedbirler getireceğimizi ve tedbirlerin neler olduğunu açık seçik yazdık.

Konut meselesinde bu iktidar fevkalade başarılı olmuştur. Şimdiye kadar alınan neticeyi de size söyleyeyim :

Toplu Konut Fonuna bugüne kadar gelen para 67 milyar liradır, tahminimiz, bu yıl sonuna kadar 85 - 90 milyar liraya ulaşacaktır.

Toplu Konut fonu ile bugüne kadar neler yapıldı? Bugüne kadar para sıkıntısı nedeniyle inşaatı yarım kalmış 1 237 tane kooperatifin 66 bin küsur üyesine 17,6 milyar lira kredi verilmiş, 65 bin üyelik 973 kooperatife de 112,5 milyar liralık yeni kredi açılmış ve bugüne kadar da bunlara 22 milyar lira para ödenmiştir. Böylece, 131 bin kooperatif konutu için kredi verilmiş - rakam ufak değildir - yarım kalmış bu konutlar da süratle tamamlanmaya başlanmıştır. ana kadar 20 bin aile konutuna kavuşmuştur. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Geriye kalan 111 bin konut da yüzde 70 - 80 seviyesine gelmiştir ve bunların da 1985 yılı içinde hepsi tamamlanacaktır.

Ağustos ayından itibaren de ferdî kredi uygulamasına geçilmiş, ferdî kredi talebinde bulunanlara 34,5 milyar lira kredi açılmıştır. Bu konuda takriben 4 289 kişiye 10 milyar lira kredi verilmiş ve bu krediler de fiilen ödenerek 4 bin küsur kişi evlerine kavuşmuşlardır. Bizim tahminimiz, Toplu Konut Fonu İdaresi vasıtasıyla yılda asgarî 100 bin konut yapılacaktır. Bu büyük bir rakamdır.

Hükümetin önemli bir icraat sahası da imar affı konusudur. Bu konuda çok laflar söylendi : «Efendim, müracaat etmez» dendi, şu dendi, bu dendi; yani dışarıda ve içeride birtakım yanlışlıklar yapıldı. Bu konuda 1 milyon 550 bin müracaat vardır. Bunun takriben 450 bin adedi başkasının arazisi üzerinde veya Hazine arazisi üzerinde mülk yapmış olan gecekondu, 1 milyon 100 bini de hisseli tapusu olan ruhsatsız yapı.

Gecekonduların büyük ağırlığı üç büyük şehrimizde toplanmıştır ve tabiî çok karmaşık bir problemdir. Bu konuda belediyeler fevkalade hızlı çalışmaktadırlar; ıslah planları bir taraftan hazırlanmak-

tadır. Tapu dairesi bu konuda hızlı bir çalışma içerisine girdi ve süratle neticeye doğru gidiyoruz.

Benim size söyleyeceğim, birbuçuk sene içerisinde bunların tapularını da, ruhsatlarını da vereceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar) Şimdiye kadar bu karmaşık meselede, aşağı yukarı 40 bin tapu tahsis belgesi, 17 500 tapu verilmiş, 35 bin tapu da son safhasına gelmiş bugünlerde verilecek. İnanıyorum ki, bu büyük derdi de, yılların birikimini; belki 20 - 30 - 40 senenin birikimini de önümüzdeki birbuçuk iki sene içinde tamamiyle çözeceğiz.

Muhterem milletvekilleri, dün de burada söylendi; Erzurum'da biz seçim zamanında iken bir deprem oldu; zannediyorum tarihi 30 Ekim. Biz iktidara geldik kış gelmişti, Erzurum'da o yerlere kışın erişmek mümkün değil. Çünkü rakımları 1 800 ile 2 000 metrenin üzerinde. İyi bir plan yaptık, iyi bir inceleme yaptık ve her şeyde olduğu gibi, süratli bir tarzda işin içine girdik; hızlı çalışıyoruz. Erzurum'da 3 000'e yakın konut; hemen hemen hepsi teslim edilmiştir bugün. Fevkalade muntazam evlerdir, eskisiyle kıyas edilemez ve 73 tane ayrı yerde yapılmıştır; işin önemi buradadır. Bir yerde değil bu 3 000 tane konut; 73 tane ulaşılması zor olan yerde; hepsi de 4,5 - 5 ayın içerisinde bitirilmiştir. Niyetimiz şudur: İnşallah önünüze, Yüce Meclise önümüzdeki yeni dönemde bir kanun teklifi ile gelip, bu afetler meselesini daha iyi düzene bağlamak; afet olmadan oralara gitmeyi getiren bir kanun getirmek istiyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar) Çünkü, Doğu Anadolumuzda, Güneydoğu'da bir deprem felaketi daha olduğu zaman, aynı hâdiseyle karşılaşmak mümkündür. Bunu bir program dahilinde; yeni evleri bir program dahilinde muhakkak yapmalıyız. Türkiye bu güce erişmiştir. Bunun misali, şu geçirdiğimiz Erzurum depremidir.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Maliyetler nasıl Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Milletimiz için maliyetin önemi yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Son teslimde evleri gördünüz mü?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Arzu eden olursa evleri gösteririz.

Şimdi muhterem milletvekilleri, işsizlik konusuna, yatırımlar konusuna geliyorum. Bizim iktidarımıza genellikle söylenen bir şey var, bunu muhalefet sözcülerinden muhtelif zamanlarda duyuyoruz. Dışarıda da söylüyorlar: «Efendim, istikrar programını tatbik ediyorsunuz, yatırımlar durdu, sanayi gelişmiyor. Sanayi üretimi artmadan enflasyon önlenmez.» Hiç olmazsa böyle söyleniyor.

Muhterem milletvekilleri, şu geçtiğimiz yılda, 1984 yılında Türk ekonomisi, geçmiş 6 - 7 senenin en parlak devrini yaşamaktadır; sanayi istihsali bakımından. Bunun ispatını yapacağım.

Bir kere millî gelirde imalat sanayiinin gelişme hızı yüzde 9,5'tur, sabit fiyatlarla. Bu geçtiğimiz yıllarda yüzde 3 - 4 civarındaydı. Millî gelir yüzde 5,7 gibi yüksek bir seviyede artmaktadır; bu da ilk defa oluyor. Bu artış sadece sanayide değil, birçoklarımızın iddia ettiğinin aksine, tarımda da büyük gelişme var. Ne hayvancılık öldü, ne tarım öldü; yüzde 3,6 gelişme de tarımda var. Elektrik enerjisi istihsal artışı son 11 aylık rakamlara göre yüzde 12,5'tir. Geçen sene bu rakam yüzde 4 ilâ 5 civarında idi ve işin enteresan tarafı, son iki üç aydır elektrik enerjisi artışı yüzde 18 ilâ 19'dur ve bu artışın esası da sanayiden gelmektedir.

Yatırımlarla ilgili bir rakam vereceğim: Türkiye'de 1980 yılından beri, istikrar programı tatbikinden bu tarafa çimento tüketiminde, hemen hemen hiçbir artış olmamıştır. İnanmazsanız açınız 1980 - 1984 yılları arasındaki tüketime bakınız. Bu sene dahili tüketim yüzde 16,9 artmaktadır. Çok büyükbir artıştır. E, peki bu çimento nereye gidiyor? Yani, yatırıma gitmiyor da nereye gidiyor? Bunu sormak lazım. (HP sıralarından «İhraç edildi» sesleri)

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Nereye gittiğini söyleyin? Binalara mı gitti, yoksa başka yerlere mi gitti?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her türlü yatırıma gidiyor, binalar o kadar büyük değildir merak etmeyin; yani binaların kullandığı çimento o kadar fazla değil; ama memlekette çok canlı yatırım faaliyetlerinin olduğunu açık surette gösteren rakamlardır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Fabrikaların adını verin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Adını verin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O kadar çok fabrika var ki, ismini söylememiz mümkün değil.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, konuşmalarınız muhalefete de söz hakkı doğurur niteliktedir.

BAŞKAN — Lütfen efendim, sorulu cevaplı olmaz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ama, Sayın Başkan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kusura bakmayın...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen siz de soruları karşılamak gibi bir duruma düşmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, ışık buradan geldiği için mecburen bu tarafa konuşuyorum. Yoksa, başka bir sebepten değil. (Alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, programımızın önemli bir konusu Doğu, Güneydoğu Anadolu ile ilgili. Yani, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili tedbirlerdir. Biz, gerek seçim beyannamemizde, gerek Hükümet Programımızda bu konuyla ilgili olarak çok açık seçik ifadelerde bulunduk. Yüce Meclisin tasvibine mazhar olarak ilgili kanunları daha ilk başta çıkardık ve bununla ilgili kararnameyi de Temmuz ayında çıkardık.

Şimdi, genel olarak şunu söyleyeceğim: 1983 yılında Doğu ve Güneydoğu ile ilgili yatırımların miktarı, yani kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili yatırımların miktarı 17,5 civarında, bütün yatırımların. Bu rakam, bizim ilave getirdiğimiz yatırım teklifleriyle 1984'te yüzde 19,5'e yükseliyor. 1985 programında kalkınmada öncelikli yörelerde öngördüğümüz yatırım nispeti yüzde 25'tir. Bu yüksek bir rakamdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu arazi şartları itibariyle bölgede teknik eleman bulunması itibariyle bir arkadaşımızın da çok açık surette belirtiği gibi, hakikaten zor bir bölgedir; ama gerekli tedbirler alınmıştır. İktidarımızın ikinci yılında, hele kendimizin hazırladığı bütçeyi tatbik ederken bu konuda çok daha gayretli olacağımız da muhakkaktır.

Şimdi, biz Temmuz ayında çıkardığımız kararname ile bazı yenilikler getirdik. Şimdiye kadar gelmeyen yenilikler, Nedir bunlar? Bir kere, bu bölgede çalışmayı teşvik edecek, yani buraya mümkün olduğu kadar daha iyi eleman gelmesini temin edecek bazı hususları getirdik. Nedir bunlar? Asgarî geçim indirimini - hatırlayacaksınız - 10 katına kadar yükseltme yetkisini bize verdiniz. Bu yetkiyi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili olarak kullanıyoruz. Birinci derecede geri kalmış kalkınmada öncelikli yörelerde, bu asgarî geçim indirimi 4 kata, 5 kata kadar kullanılabiliyor; ikinci derecedeki illerde, geçtiğimiz kararnameye göre 2 derece, 3 dereceye kadar kullanılıyor. Yatırımlarda, bir kademe daha yukarıya gidiyor. Önümüzdeki sene bunlara birer kademe daha ilave ettik; yani 4 olan 5 oldu, 5 olan 6 oldu. İnanıyorum ki, bu bölgede çalışan memurlarımız, işçilerimiz, teknisyenlerimiz bu şekilde daha fazla imkâna kavuşacaklardır.

İkinci olarak yaptığımız bir şey daha var; bu bölgelerde lojman meselesine daha fazla önem veriyoruz.

Üçüncü bir nokta da; teknik eleman konusudur. Teknik elemana yeni getireceğimiz kanun kuvvetinde kararname ile (personel rejimiyle ilgili) bu bölgelerde çalışanlara bir miktar ilave imkân daha vereceğiz. Yüksek tasvipten, Cumhurbaşkanından imzadan çıktıktan sonra önümüzdeki yıl yürürlüğe gireceğini ümit ediyorum. Bu suretle bu bölgelere teknik elemanların daha fazla gitmesine yardımcı olacağız.

Bunlar kâfi değil, daha yaptığımız şeyleri söyleyeyim.

Bir kere, bu bölgelerde yatırım yapacaklara yatırım indirimi, birinci derecedeki bölgede yüzde 100'e çıkarılmış olup, ikinci derecedeki bölgede yüzde 60'tır. Büyük rakamdır; bütün yatırımı içerisine aldığı için büyük rakamdır; ama bununla da yetinmiyoruz; Devletin bu bölgeye yatırımlarını ağırlaştırdık, rakamını söyledim, özellikle sulama konusunda Devlet Su İşleri ne kadar proje hazırlayıp getirmişse programa almışızdır; ayrıca, ilgili idareleri teşvik ediyoruz bu bölge ile ilgili projelerini biran evvel geliştirsinler ve biz programa alalım. Sulamanın burada fevkalade hayatî olduğunu biliyorum.

İstihdam imkânları bakımından; göç etmeyi azaltmak için yapacağımız husus, bu bölgede yerine göre sanayi tesisleri kurmaktır. Bizim programımızda çok açık bir surette ifade edilmiştir. Biz, devletin sanayie girmesini istemiyoruz; ama bunun bir istisnası vardır, o istisna da bizim Programımızda açık surette yazılmıştır, o da; kalkınmada öncelikle yörelerde devlet bu konuda yatırıma girebilir ve zamanı geldiğinde de bu tesisler o bölgedeki halka devredebilir. (ANAP sıralarından alkışlar)

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Devlete inanıyorsunuz, devlet yatırımına; vallahi bravo, tebrik ederim. (HP sıralarından gülmeler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, bürokrasi konusunda ve

reorganizasyon konusunda burada çok laflar söylendi, Onlara çok fazla cevap vermek istemiyorum; yalnız, bu konunun önemini anlatmak istiyorum.

Biz, iktidara geldiğimizden bu tarafa belki bu memlekette dokunulmaya korkulmuş, hiç el atılmamış, «Aman bize dokunmasın da böyle gitsin» denmiş birçok konuya hiç çekinmeden, hiç korkmadan dokunduk. Bunların başında idarî reform gelir Bakanlık sayısını azaltmak, siyasî iktidar için hoş bir şey midir? Bir zamanlar hatırlayınız 34 veya 35 küsur rakama kadar yükselen devreleri düşününüz. Biz, Başbakan dışında bakan sayısını 21'e indirdik. Neden bunu yaptık? Daha iyi hizmet edebilmek için, başka çaresi yoktur.

Ekonomik meseleleri bir yerde topladık; işte Planlama, Hazine ve Dış Ticaretin bir araya gelmesi, aynı bir Başbakan Yardımcısının altına bırakılmasının anasebebi budur. Yılların getirdiği bir tecrübe ile bunu yapıyoruz. Bunlar ayrı çalıştıkları zaman, birbirleriyle ahenkleri olmadığı zaman memleketin ekonomisi iyi gitmez; bu tecrübeyle görülmüştür. Onun için bunları bir araya getirdik.

Maliye Bakanlığı ile Gümrük Bakanlığını bir araya getirdik. Onun da bir sebebi var : Devletin bütün gelirlerini bir elde topluyoruz; bütçesi, gelirleri bir eldedir, ayrı ayrı ellerde değildir. Bunun da esası budur.

Millî Eğitim Bakanlığıyla Gençlik ve Spor Bakanlığını bir araya getirdik. Evet, yük ağırdır. Bazı arkadaşlarımız sporu ayırma konusunu devamlı söylerler. Yalnız şunu söyleyeyim : Eğer Türkiye sporda ilerlemek istiyorsa, okullarda spor eğitimi yapacaktır. Okullarda spor olmadığı takdirde, bizim sporda başarılı olmamız mümkün değildir. Bildiğimiz nokta da budur, okulla sporu bir araya getirmemiz lazım. (ANAP sıralarından alkışlar) Bundan da taviz vermememiz lazım. Çünkü, bakınız bütün ileri memleketlere; Amerika'sı, Avrupa'sı, neresi olursa olsun okullarında bu işi yapıyorlar. Biz de aynı şekilde okullarda bu işi geliştirmeye mecburuz. Onun için bu iki konuyu bir araya getirdik.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Eleştiren sizin arkadaşlarınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz eleştirmiyor musunuz?

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Tarım Bakanlığını ne yaptınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim efendim.

Bayındırlık Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığını bir araya getirdik. İyi olmuştur, açık söylüyorum, iyi olmuştur. İyi olduğunu bu memleket çok daha iyi görecektir. Çünkü, fazla bakanlık yapmak, işlerde fazla arıza noktaları meydana getirmektir. Yani, oradan oraya, oradan oraya meseleler top gibi atılır. Basit ve mümkün olduğu kadar anlaşılır organizasyon kurmak bu işin temelidir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığını da birleştirdik. Dikkat edin, tabiî dış ticareti ayırınca, Ticaret Bakanlığı iç ticaretle ilgilendi. Sanayi ile ticareti birleştirmemizin anasebebi, bu işler bir arada götürülür. Ticarete de önem vermek mecburiyeti vardır. Zaten en büyük eksikliklerimizden biri, ticarete gereken önemi vermemiş olmamızdır. Bir söz vardır, «En büyük kâr da ticarettedir». Bunu da kabul edelim.

Bu reorganizasyon konusunda bir konuyu daha ifade edeceğim. Biz Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmını aldık. Devlet Bakanlıklarına bağladık. Dikkat edin, Başbakanlık kelime olarak kullanılmıştır; ama Devlet Bakanlarına bağlanmıştır. Böyle yapılmasının iki sebebi vardır : Bu Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmı vaktiyle Sanayi Bakanlığına, bir kısmı Enerji Bakanlığına, bir kısmı Ticaret Bakanlığına veyahut da Tarım Bakanlığına bağlıydı. Bizim prensibimiz şu olmuştur : Monopol mahiyette olmayan, yani muhakkak Devletin kontrolü altında olmaması gerekli, rekabete açık olan Kamu İktisadî Teşebbüslerini, o politikaları yapan bakanlıklara bağlı tutmamak lazım. O vakit rekabet esaslarınız çalışmaz. Eğer Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı demir - çelik işlerine bakıyorsa, yani Devletin demir - çelik tesisleri ona bağlıysa, onun yanında da özel teşebbüsün demir - çelik işleri varsa, siz eş hareket edemezsiniz, dengeli hareket edemezsiniz. Yani bir tarafı kayırma şansınız vardır. Politikayı yapan bakanlıkların muhakkak bu işte ayrı olması lazım ve öbür tarafta da Kamu İktisadî Teşebbüslerinin rekabet esasına göre çalışması lazım.

Bu espriden hareketle biz bu işi yapmışızdır; ama monopol mahiyette olanlar, eşi olmayan Kamu İktisadî Teşebbüsleri eski yerlerinde bağlı kalmıştır.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Kömür?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömür bu şekildedir.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Şeker de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, kömür bu şekildedir, şeker bu şekildedir. Bunun gibi birtakım kuruluşlar...

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Kömür kalmadı, kömürde ayrım var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömürdeki ayrım şöyledir efendim : TKİ elektrik istihsali için önemli olduğundan bağlı tutulmuştur. Zamanla onu da düşüneceğiz, tabiî yavaş yavaş rekabet açılıyor. Nitekim, son çıkardığımız kanunla elektrik meselesinde de monopolü kaldırdık.

Şimdi, gelelim Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir araya gelmesiyle bir önemli hedef daha tutulmuştur. Esnafın tek bakanlığı meydana getirilmiştir. Eskiden iki bakanlığa gidiyordu; bugün : Şimdi tek bakanlığa gidiyor. Aynı şekilde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla da işçinin tek bakanlığı olmuştur, İşte Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının bir araya gelmesinin sebebi de köylünün, çiftçinin tek bakanlığının oluşudur.

Zor bir iştir, kolay değildir, onu ifade ediyorum. Köy Hizmetlerini biz meydana getirdik. Toprak Suyu, eski Yol Su Elektrik teşkilatını, Toprak İskân ve Ormanın Köy Yollarını bir araya getirdik, vurucu güç haline geldi. Buna ilave vazifeler de verdik. Dikkat ediniz, köyün içerisindeki hizmetleri yapma vazifesi de verilmiştir. Eskiden köyün içinde hizmet yapan hiçbir kuruluş yoktu. Sadece kenarına kadar getirip bırakırdı. Köy Hizmetleri köy içi hizmetleri de yapacaktır.

Bu tarıma, çiftçiye verdiğimiz önemden dolayıdır. Yoksa köy hizmetleri azalıyor diye hiçbir şey söyleyemeyiz. Her şey daha efektif, daha randımanlı yapılmak mecburiyetindedir. Daha vurucu bir idare kurulması lazımdır.

Muhterem milletvekilleri, tabiî bu büyük reformlar yapılırken şunlar söylendi : «Efendim, idareyi altüst ettiniz, çalışmayan memurlar var, size karşı çıkıyorlar. Kamu İktisadi Teşebbüslerinde de aynı hadiseler var. İşte KİT'leri reform yaptınız. İdareyi uzun müddettir yerine koymadınız. Neticede yatırımlar aksadı» demeye getiriliyor. Hiçbirisi doğru değil. Aşağı yukarı bu sene yatırımların realizasyon nispeti geçen seneden yüksektir. Eylül sonu itibariyle toplam kamu yatırımlarının realizasyon nispeti yüzde 67'dir. Geçen sene bu rakam yüzde 57 civarındadır.

Demek ki, bütün bunlara rağmen, kamu yatırımlarında bu organizasyon değişikliklerine rağmen, bir azalma, realizasyonda bir düşme meydana gelmemiştir.

Bu idarî reform konusunda bakınız daha neler yapılmıştır : Bütün bu bakanlıklar reorganize edilirken iş teşkilatları da daha basit hale getirilmiş ve mevcut ünitelerin sayısı azaltılmıştır. Tabiî o arada bir arkadaşımızın dediği gibi, boşa çıkan insan da olacaktır. Zamanla biz bu insanları ücret ve maaş bakımından mahrum edemeyiz. Onları da zaman bakımından taşra teşkilatında ya da başka yerlerde yer buldukça oralara doğru kaydıracağız.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri de aynı şekilde düzenlendi. Arkasından Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olarak Genel Kadro Kanunu; unvanların hepsi yeni baştan düzenlenmiştir. Aşağı yukarı 8 binin üzerinde olan unvan vardı. Yani bizim kendi idarî teşkilatımızda unvan sayısı 8 bini geçiyordu; bu 1 000'in altına düşürülürken standart hale getirildi.

Kadrolaşma da keyfîlikten çıkarılmıştır. Bize her zaman kanun kuvvetinde kararname çıkarmak suretiyle Meclisin yetkisini aldığımız söyleniyor. Bu biraz tabiî abartılmış bir hikâye. Aslında biz kadro meselesinde yetkimizi Meclise iade ettik. Bakanlar Kurulu artık kadro koyamaz. Kanunla alınır. Bu hale getirdik. Doğrusu da budur. Taşra teşkilatı da bütünüyle reorganize edilmiştir. Ben bunun üzerinde daha fazla durmak istemiyorum.

Bürokrasinin azaltılması bakımından bize verdiğiniz bir yetki var; kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi. Şimdi müsaade ederseniz biraz da ondan bahsedelim.

Kanun Kuvvetinde Kararname çıkarma yetkisi, bize bir personel üzerinde verilmiştir, bir de bürokrasi ile ilgili olarak verilmiştir ve bunların her ikisi de kanun kuvvetinde kararname olmadan yapılması fevkalade zor olan hatta mümkün olmayan hadiselerdir. Dikkat ederseniz bizden evvelki dönemlerde, yani 1970'li yıllarda dahi personelle ilgili konular, kanun kuvvetinde kararname ile çözülmüştür. Hala Mecliste o kanun kuvvetinde kararnameler var. Meclisten geçmemiş; ama kanun kuvvetinde kararname olarak yürürlüğe girmiş. Bürokrasi meselesinde de, Bürokrasiyi azaltmak için, daha evvel izah ettiğimiz gibi, belki binlerce kanunda ufak tefek değişiklikler yapmak icap ediyor. Bu, ancak yetkiyle olur, başka türlü olması mümkün değildir.

Bakınız, ehliyet konusunda, pasaport çıkarma konusunda, tapudaki işlemler konusunda, Veraset ve İntikal Vergisiyle ilgili tapuda yapılan bazı muameleler

konusunda, nüfus konusunda çok yenilikler getirilmiştir. Bütün bunların sıkıntıları vardı; bunlar basitleştirilmiştir. Tabiî, yapılan şey unutuluyor. Yani ehliyet alma bugün problem değildir; ama unutuluyor. Daha yenilerine bakmamız lazım. Bürokrasinin azaltılması da kolay bir mesele değildir; onu da ifade edeyim. Çünkü, yılların getirdiği alışkanlıklar var. Onlar kolay kolay kendilerini, yetkilerini bırakmak istemiyorlar; ama bizim bulduğumuz bir prensip var. Biz, vatandaşımıza inanıyoruz, vatandaşımıza güveniyoruz. Onun doğruyu söyleyeceğine inanıyoruz ve esas itibariyle de bürokrasiyi düzeltme prensibi budur. Vatandaşımız doğruyu yapar. Bu prensipten hareket edersek, birçok bürokratik muamele kendiliğinden ortadan kalkar.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Allah doğru yoldan ayırmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, bir seneye yaklaşan icraat dönemimizde yapılanları kısa ve toplu halde özetlersem; bir kere Türkiye Büyük Millet Meclisinden önemli memleket meseleleri, daha evvelki yıllarda çok büyük münakaşa konusu olmuş, çıkarılamamış, hatta kavgaya sebep olmuş birçok kanunlar çıkarılmıştır. Bir arkadaşımız bunu muhalefet adına ifade etti; ama doğrusu da budur. Niçin kavga edelim? Kavga etmeden de memleketin birçok önemli problemini çözeriz. (ANAP sıralarından alkışlar) Bunlar, sosyal ve iktisadî hayatla Devlet idaresinde büyük reformlarla hepsi bu kanunlar halinde veya kanun kuvvetinde kararnameler halinde çıkmıştır.

Şöyle bir sayarsam, mahallî idarelerle ilgili seçim kanununu, bu Meclis çıkardı. Büyük belediyelerle ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. Belediyelere ve mahallî idarelere daha iyi gelir verilmesini, iyi taksim yapılmasını, onları güçlendirme ile ilgili kanunları bu Meclis çıkardı. Tarım - Toprak Reformu ile ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. KİT reformu önünüze geliyor.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Nasıl toprak reformu Sayın Başbakan nasıl? (HP sıralarından «Sulandırılmış» sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin itirazınız olabilir; ama çıkarılmıştır.

İdarede reform, personel reformu, Kıyı Kanunu, Bürokrasiyle Mücadele Kanunu, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kanunu, gerçi Anayasa Mahkemesine gittiniz; ama burada o kanunun da şerefi gene bu Meclise ait. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yla ilgili kanunlar. Servet beyanının kaldırılmasıyla ilgili kanun. Yılların konuşulduğu Katma Değer Vergisi Kanunu. Merkez Bankasında değişiklik yapan kanun, yeniden değerlendirmeyi otomatik hale getiren kanun, önemli bir kanundur. Türkiye'de sanayiin güçlenmesine büyük yardım sağlayacaktır. İşte söylediğimiz, sanayi zayıf, yıkılıyor, önleyecek kanunlardan biri budur. Çay Tekelinin Kaldırılması Kanunu, tekellerin kaldırılmasında önemli bir kanun. Elektrik tekelinin kaldırılması ile ilgili kanun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bunlar devlet tekeli, özellerden haber ver Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beşinci Beş Yıllık Plan da gene bu 1 sene içerisinde geçmiştir. Şöyle geriye baktığınız zaman, Meclis olarak, beğensek de beğenmesek de, az iş yapmadığımız anlaşılıyor. Tabiî bunları büyük çapta Hükümetiniz hazırlamış, Yüce Meclisin önüne getirmiştir ve bundan da biz büyük iftihar, gurur duyuyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bizim iktisadî politikamızın temeli, sözümün başında da ifade ettiğim gibi, istikrar içinde kalkınmadır. Bu konuda dikkat ederseniz, seçimde ne söylemişsek, programımızda ne vaat etmişsek aynen bunları yapıyoruz, hiçbir farkımız yoktur.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — İşsizlik, işsizlik Sayın Başbakan?...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

Efendim, işsizlik meselesi Türkiye'nin yıllarının biriktirdiği bir meseledir. Biz seçim beyannamemizde bu işi hiçbir zaman propaganda yapacak bir seviyede konuşmadık. Açınız bakınız, aynen bu söylediğim ibareler vardır. İşsizlik meselesinin kısa zamanda halledilemeyeceğini açık seçik söyledik. Çünkü, Türkiye'nin nüfus artışı yüksektir. Türkiye'nin kalkınma hızı ise, demin söylediğim sebeplerden dolayı, ki hangi sebepler onlar: Ödemeler dengesindeki sıkıntılı durumdan dolayı daima yukarıya gitmesinde önünde engel vardır. Biz yüzde 7 - 8'le kalkınmaya mecburuz işsizliği azaltabilmek için; ama yüzde 7 ve 8'le kalkınma yapabilmek için de döviz gelirlerinizde bugüne göre 2 - 3 milyar dolar daha yukarıda olmanız lazım. Bu imkânı sağlayamadığınız takdirde, bir noktada «dama» dersiniz. İşte, işçizlikle ihracatın bağlantısının ananoktası budur.

İşsizlik meselesini bütün bunlara rağmen, bu iktidar döneminde inşallah yoluna koyacağız. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bu sene çok cid-

dî bir gelişme temposu içerisine ekonomi girmiştir. Hatta, bu gelişme temposunun bizim istikrar programımıza zarar verecek kadar hızlı olup olmadığına da dikkat etmemiz lazım. Çünkü, çok fazla hızlanırsa, birtakım problemler de meydana gelebilir, dikkatli olunma mecburiyeti vardır.

Ekonomi iyi bir hızlanma gösteriyor. İşsizliğe de bunun tesiri kendiliğinden gözükmektedir. Bir misal vereceğim: Adana'ya Güneydoğudan ve Doğu Anadoludan pamuk zamanı çok kimse gelir. Bu sene Adana'ya, Çukurova'ya gelen insan sayısında yüzde 30 azalma vardır. (MDP sıralarından «Yol parası bulamadıklarından» sesleri) Hayır efendim, hayır. Ücretler de gayet yukarıda, Türkiye'de ulaşım da gayet ucuz, hiç merak etmeyin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Adana'da daha çok işsiz olduğu için.

BAŞKAN — Lütfen efendim, karşılıklı konuşmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit ücretler yukarı çıkmazdı, yani pamuk toplama ücretleri de epey yukarıdadır. Verilen ücretin üzerinde teessüs etmiştir; bu da işsiz sayısının artmadığını, azaldığını gösteren en güzel delillerden biridir; ama, şunu söylemiyorum: Biz işsizlik meselesini hallettik. Hayır, katiyen böyle bir iddiam yok. İşsizlik meselesinin çözüm yollarını biliyoruz, bunun ilacını da biliyoruz; ama bu konu birdenbire çözülecek bir konu değildir; 4 - 5 sene çok ciddî, hiçbir şekilde uslanmayan, yani durmayan gayretler lazımdır.

Muhterem milletvekilleri, biz tabiatıyla iktisadî politikamızda kendi politikamızı, Anavatan Programını uyguluyoruz. Tabiatıyla bizden Milliyetçi Demokrasi Partisinin veya Halkçı Partinin programını uygulamamızı isteyemezsiniz. İsteseniz de, bizim bunu yapmamız mümkün değildir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız zihniyet bakımından.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim istisadî politikamızın temelinde insanımızın kabiliyetine, çalışkanlığına inanç yatıyor. Biz, milletimizin bütün kabiliyetini ortaya koyacağı serbest rekabete dayalı bir iktisadî politika uyguluyoruz ve bunu uygulamaya devam edeceğiz. Bu politikada bütün lüzumsuz müdahaleler kaldırılacaktır. Ekonomi tabiî kanunları içerisinde serbestçe gelişecektir ve inanıyorum ki bu metotla Türkiye'yi dışa açacağız, Türkiye dış dünyayla gelişmiş Batı ülkeleriyle tam manasıyla senkronize olacaktır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Dışarıya giden işçilerimizin durumları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet bu programda vatandaşın rakibi değildir, onun destekçisidir. Bütün tekelleri sizlerin yardımıyla da inşallah kaldıracağız.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde Devlet kendinin rakibi oldu Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen sual soruyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir zamanların ekonomik tabuları birer birer yıkılmaktadır. Bakınız bu iktidarın el attığı en önemli tabulardan biri şudur : Türk Parası Koruma Mevzuatı. Kanun olarak da önünüze gelecek; ama kararnamelerle öyle değişiklikler yaptık ki, eskiden cebinde yabancı para taşımak suç iken, bugün Türk vatandaşı Türkiye bankalarında yabancı para ile hesap açma durumuna gelmiştir. Bu senelerdir hayal dahi edilemeyen bir hadisedir. İsviçre'deki İsviçre vatandaşı, Alman vatandaşı kendi cebinde doları da taşır, lireti de taşır da, niçin bizim vatandaşımız başka yabancı paraları taşıyamaz? Bu niye suç olsun? Niçin bizim vatandaşımızın paraları bu yüzden dışarı kaçsın? Niçin bizim bankalarımızda toplanmasın? Bugün bakınız bu kararlar alındıktan sonra Türk halkının Türk bankalarında 700 milyon dolara yakın mevduatı vardır; dolar olarak, mark olarak, başka çeşitte para olarak. Aksi takdirde bu paraların hepsi Tahtakale yoluyla yurt dışındaki İsviçre bankalarında olacaktı. İnşallah daha fazlası gelecek, yurt dışında durmayacak.

Ben gayet iyi hatırlıyorum, 1983 senesinin bu sıralarında bu program üzerinde çalışırken, tabiî ekonomik duruma da bakıyoruz, döviz durumumuz çok parlak değil, yıl sonu itibariyle ödemelerimiz var; bu kambiyo rejimini gevşetme konusunda teknisyenlerle bayağı münakaşa ettik. Çünkü 50 senedir bu dar görüş altında kalmışız, değiştirememişiz; ta 1930'ların anlayışıdır. Dövizimiz ister az isterse çok olsun; ama bunu yapacağız dedik. Adam 3 bin dolar alıp çıkar ve dışarıya çıkan kişi sayısı da 1 milyonu bulursa 3 milyar dolar eder, döviziniz kalmaz dediler. Hesap kitap var, o kadar parası olan adam yok Türkiye'de. (HP sıralarından alkışlar)

Zaten giden de, hiç merak etmeyin her türlü yoldan gidiyor. Neticede bugün Türkiye'de insanlarımızın yurt dışına çıkması iki senede bir değil serbesttir, istediği zaman çıksın, istediği zaman gitsin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Olmadığına göre çıkamaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gidebilirse gider tabiî, parası varsa gider; ama giderken de 50 dolar Konut Fonuna bırakır, onu da unutmayın. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bugün, yani 1984 senesi sonunda Türk ekonomisinde döviz meselesi, o kadar serbestiyet vermemize rağmen, 1983'teki durumdan çok daha iyi hale gelmiştir. Merkez Bankası borçlarını öderken hiçbir probleme düşmemiştir.

Bir başka tabu daha; o da yıkıldı. O da nedir? Onu da söyleyeyim : Türkiye'de yapılan, üretilen mal ithal edilmez. Bu da kafalarımıza yerleşmiş, bir türlü çıkaramıyoruz, zorumuza gidiyor. Hatırlarsınız, mahallî seçimlerden önce bir tesadüf muz ithal edildi, meşhur çikita muzu. (Gülüşmeler) Tabiî muhaliflerimiz bunu gayet güzel kullandılar; ama bir şeyin farkında olmadılar. Muz 1 000 liranın üzerindeydi o tarihte. İki treyler «Çikita Muz» geldi, muzun fiyatı 600 liraya düştü.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sonra ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün de aşağıda, bugün bin lira değil, bugün de hâlâ o korkudan dolayı muz yükselemiyor bir türlü. (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, şunu çok iyi biliyorlar : Bizim arkadaşlarımız da olsa, eğer fiyat yükselirse getiririz, hiç korkmayın ve ileride getireceğiz; yani belli gümrüklerle, belli korumalarla getireceğiz. Türk halkı olarak muzu çok lüks meyve olarak görmüşüz; çünkü bizde muz hakikaten pahalı. Halbuki, muz dünyanın en ucuz meyvesi, elmadan daha ucuz; yani bugün dışarıdan muz getirsek, Türkiye'de 150 liraya, 200 liraya satmak kabil, elmayı zamanında o fiyata satamazsınız.

Bu muzun gelmesinin bir faydası oldu, hemen söyleyeyim : Antalya'da, Alanya'da dışarıdan daha iyi fideler getirmeye başladılar; çünkü korkmaya başladılar. Bir tarafı üreticiyse, öbür tarafı da tüketici; bu ikisini dengeye getirmek lazım, sade bir taraf düşünülmez. Kaldıki, bu hadisede üreticiden ziyade birtakım aracılar hikâyesi vardı, onu da söyleyeyim.

«Türkiye'de üretilen mal bir daha ithal edilmez» lafı kalkmıştır. Bunu açık seçik söylüyorum, liberasyona doğru gidecektir, sanayi bir nevi bunun altında terbiye edilecektir, terbiye edilmeye mecburdur, daha kaliteli mal vermeye mecburdur; onun yolu da ithal kapılarını dikkatli bir şekilde açmaktır. Biz bunu yapıyoruz ve şimdiye kadar yaptığımızdan da zarar görmedik. Şu veya bu laf söylenebilir; ama inanınız bu konu iyi kullanılmadığı takdirde; yani ithalat kapıları açılmadığı takdirde, dikkatli bir liberasyon politikası uygulanmadığı takdirde tüketicinin yanında olamayız. Tüketicinin yanında olmanın en önemli yolu açıkça gösterilmiştir ki, bir kontrol yeri de ithal kapılarıdır; kimse spekülasyona gidemez bundan sonra. İşte peynirde görülen hadise budur, ette de görülen hadise kısmen budur; Onu da biliyoruz. Şu kadarını söyleyeyim; bunun üreticiyle de fazla bir alakası yoktur; ama biz - biraz sonra da açıklayacağım şunu yaptık; üreticiye dedik ki «Yeni çıkardığımız bir kararname var, o kararnamede sübvansiyon bir konuda yapılıyor, gübre konusu; bir konuda daha yapacağız, o da hayvan yemi konusunda, tavuk yemi konusunda.» (ANAP sıralarından alkışlar).

Muhterem milletvekilleri, spekülasyona mani olduğumuz gibi, bu iktidar, hiçbir dönemde görülmeyecek tarzda haksız kazanç, karaborsa ve yeraltı dünyasının üzerine en tesirli ekonomik tedbirlerle ve diğer tedbirlerle gitmiştir, bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın. Misalleri var, yıllardır bu memlekette kaçak sigara var. O sigara bugün Konut Fonunun en mühim gelir kaynağı haline gelmiştir, işte konutlar bu yolla yapılıyor. Yani, niçin bu karaborsa, haksız kazanca sebep olsun? Birtakım adamlar niye bundan istifade etsin? Niçin bizim fakir halkımız konutunu bu yolla yapmasın? Çünkü, içen var; siz ne kadar yasaklasanız, ne kadar polisiye tedbir alsanız, şu veya bu yolla bu kaçak sigara geliyor.

Dikkat ediniz, aynı konuda altın kaçakçılığına da mani oluyoruz, aynı şekilde o da ithal ediliyor. Mücevher, kürk derileri; bunların hepsi artık bundan sonra Türkiye'ye kaçak değil, normal yollarla gelecektir. Normal yollarla gelince, bu spekülatif veya haksız kazanç kapılarının hepsi kapanacaktır.

Muhterem milletvekilleri, ekonomik tabloyu da şöyle özetlemek istiyorum: Millî gelir 5,7 artıyor. Kompozisyonunda yüzde 9,5 sanayi gelişme var (İmalat sanayii), yüzde 3,6 tarım gelişmesi var; ihracat 7 milyar doların üzerinde realize olacak. Enflasyon, demin de ifade ettim, son aylarda ciddî bir azalma eğilimine girmiştir.

İhracatın bünyesi önemlidir. Bakınız, son 4-5 senede sanayileşen bir ülke haline geldiğimizi en güzel şekilde ihracat tablomuz gösteriyor; 1979 senesi sanayi malları ihracatımız, bütün ihracatın içinde yüzde 34,7; 1980 senesi sanayi malları ihracatı yüzde 36;

1981 senesinde büyük bir sıçrama var; yüzde 48,7-Bunun yüzde 60'ı, yüzde 70'i başlangıçta tarım malları idi, öyle bir ülke idik - 1982 senesi ihracatında yüzde 59,7'si sanayi malları, 1983 senesi ihracatında yüzde 63,9'u ve nihayet 1984 senesi ihracatında yüzde 75'i sanayi malları teşkil etmektedir ve bugün tarım malları ihracatı yüzde 20 seviyesindedir ihracat kompozisyonu içerisinde.

Şimdi; ihracatının yüzde 75'i sanayi malı olan - Eskiden yüzde 35'i idi - ihracatının şu anda yüzde 20'si tarım malı olan - Eskiden yüzde 65'i idi bu ülke şu anda sanayi ülkesi midir, tarım ülkesi midir; bu ülke sanayi ülkesidir. İşin enteresan tarafı, sanayi malları ihracat listemizdeki ürünlerin adedi 3 000'i geçmiştir.

Bu arada, bir arkadaşımızın dünya ticaret hadleri ile ilgili olarak «İthalat hadlerimiz yukarıda idi, düştü» şeklindeki sözlerine de kısaca cevap vermek istiyorum: Bir kere, 1973 yılı ile 1984 yılı rakamlarını mukayese ettiğiniz zaman, ithalatta büyük çapta petrol fiyatı artışı vardır. Demin de söyledim, 300 milyon dolardan 4 milyar dolara çıkmıştır bu rakam. İthalat hadlerinde en kötü tesiri petrol yapıyor.

İkincisi, o tarihte Türkiye bir tarım ülkesi karakterinde idi. Şimdi ise, sanayi ülkesi karakterine gelmiştir. Hem bir taraftan «Sanayi mallarını çok ucuz ihraç ediyorsunuz» diyeceksiniz, bir taraftan da «Hayalî ihracatla ihracat fiyatları yüksek gösteriliyor» diyeceksiniz; bu ikisi tutarlı değildir.

Ekonominin genelinde bir iki kelime daha söylemek istiyorum:

Vadeli mevduat:

Vadeli mevduatta mukayese kasım ayından kasım ayına kadar olan sürede yapılmalıdır. Aralık ayından aralık ayına mukayese yapılmamalıdır. Çünkü, aralık ayında bankalar vitrin süslerler. Onun için, en güzel mukayese edilecek aylar kasımdan kasımadır.

Vadeli mevduat 1983 yılında yüzde 23,3 artmış, aynı Peryot. Bu seneki artış yüzde 96,4'tür. Bu, «Bankalara para gelmiyor» diyenlere cevaptır. Toplam mevduat geçen sene yüzde 31,8, artmış, bu seneki artış ise yüzde 57,6'dır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin durumu:

Kamu İktisadî Teşebbüsleri, Türkiye'de Devlet bütçesine yük olmuşlardır. Bunu rakamlarla arz edeyim.

KİT kârları ve KİT'in yarattığı kaynaklar; yani yatırıma götürülebilecek kaynaklar: 1978 yılında KİT kârları negatif 13 milyar, yaratılan kaynak negatif 15 milyar; 1979 yılında KİT kârları 3 milyar, yaratılan kaynak negatif 62 milyar - kaynak yaratmıyor, bilakis kaynak alıyor - 1980 yılında KİT kârları 52 milyar, yaratılan kaynak negatif 24 milyar, 1981 yılında KİT kârları 118 milyar gözüküyor, yaratılan kaynak negatif 43 milyar. İlk defa 1982 yılında KİT kârları 174 milyara çıkıyor, yaratılan kaynak ise 68 milyar pozitif. 1983 yılında KİT kârları 163 milyar, yaratılan kaynak 178 milyar. 1984 yılında KİT kârları, (bu da yeniden değerlendirmeden dolayıdır tahmin ediyorum) 507 milyar, yaratılan kaynak 387 milyar. KİT'ler gördüğünüz gibi, artık Devlet Bütçesine daha az yük olmaya başlamışlardır, yatırımlar bakımından.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Zam yapıyorlar.

BAŞBAKAN — TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

1985 yılında tahmin edilen rakamlar. KİT kârları 738 milyar ve yaratılan kaynaklar 470 milyar.

Bir konuda Milliyetçi Demokrasi Partisinin Sayın Sözcüsü ile aynı düşünmüyoruz; o da öyle söyledi zaten. O da KİT'lerin fiyatları konusu. Biz KİT'leri iki gruba ayırdık, kendisi de ayırmıştır aynı şekilde. Bir tanesi ekonomide rekabete dayalı olarak çalışanlar; yani rekabeti olanlar, monopol olmayanlar. Buralarda fiyatı kontrol etmiyoruz, piyasa şartları ne ise onun yürümesi lazım. Burada suni fiyat indiremezsiniz, karaborsaya sebep olursunuz, haksız kazanca sebep olursunuz; tahsis meselesi gelir. Orada piyasaya uymak mecburiyeti var. İthalat da o mallarda zaten serbesttir. Demir böyledir, petrokimya böyledir, bunun gibi birtakım dallar var; ama elektrik enerjisinde, ki yeni yeni kalıyor, telefon hizmetlerinde sayın sözcü gibi düşünmemiz mümkün değildir. Bunlar için deniliyor ki, fiyatları aşağıda tutun, halkı bir nevi sübvansiyone etmeseniz bile yatırımları bu yolla yapmayın. Peki telefon parasını az alırsak kimden az alacağız; fakirden mi, zenginden mi; sorayım ben size? (MDP sıralarından «Herkesten alacaksınız» sesleri).

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Zenginden alacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Telefonu kullanan kim bugün? Fakir mi telefonu kullanıyor? Ama biz fakire telefon vermeye mecburuz, binlerce telefon almak isteyen var, nasıl yapacağız onları? (ANAP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirham edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Başbakandan soru sormak isteyenler, Tüzüğün gerektirdiği şekilde lütfen yazılı olarak bana göndersinler. Sonra tekrardan soru sorma müessesesini işletemeyeceğiz.

Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı şey elektrikte de var. Biz elektrikte bir tarife politikası uyguluyoruz. Bu tarife politikası bizim zamanımızda getirilmiştir. Az kullananın ilk 60 kilovat saatinden düşük bir fiyat alıyoruz, hatta biraz maliyetin altındadır bu, onu gözetiyoruz; ama yüksek kullanandan daha yüksek fiyat alıyoruz. Şimdi elektrikten ben para alacağım ki, elektriğe gerekli ayarlamayı yapacağım ki memleketi elektriksiz bırakmayalım. Asıl olan odur, elektriğin mevcudiyetidir. Bakınız Türkiye'de elektrik kesintisi bu iktidar döneminde kaldırılmıştır ve inşallah bir daha da olmayacaktır. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Ama bunun yolu yeni tesis yapmaktır, süratli tesis yapmaktır ve bu tesislere kaynak bulmaktır. Kaynağın önemli bir yolu da bu idarelerin; yani bu teşekküllerin tarifelerinden çıkmak mecburiyetindedir. Bugün Türkiye'de satılan elektrik bütün bunlara rağmen, dışarıya göre de pahalı değildir.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Gelirimiz dışarıya göre mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla — Gelir değil. Ben küçük gelirlileri daima gözettiğimizi söyledim, onu da başta söyledim.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sadece sözde kalıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sözde değil.

Yatırım realizasyonunu demin söylemiştim. Geçen sene yüzde 57, bu sene yüzde 67, dokuz aylık netice. 27 ilde, yani kalkınmada öncelikli yörelerde 1983 yılında bu realizasyon yüzde 64, bu sene yüzde 76.

Muhterem milletvekilleri, dış ilişkilerle ilgili bazı sualler oldu, şimdi de bu konular üzerinde bir parça durmak istiyorum:

Bizim takip ettiğimiz politika açık seçik Hükümet Programında ortaya konulmuştur. Biz esas itibariyle bütün komşularımızla iyi geçinmek istiyoruz. Atatürk'ün koyduğu önemli bir prensibi; «Yurtta sulh, cihanda sulh» bunu hakikaten takip etmek istiyoruz. Çünkü şuna inanıyoruz; memleketimizin gelişmesi, kalkınması bu tansiyonların azaltılmasına bağlıdır. Bir bunu söylemek istiyorum.

İkincisi, biz muhtelif grup ülkelerle olan münasebetlerimizi çok iyi ayarlamış vaziyetteyiz. Batı ile olan ilişkilerimizi kesin olarak ifade ettik. Biz, Atatürk'ün gösterdiği istikamette Batı ülkeleriyle ciddî bir işbirliği içindeyiz. Bunların çoğu yıllar evvel ortaya konulmuş, Batı ile ilişkili birçok kuruluşların içerisine girmişiz. Buna devam ediyoruz; ama bu devam etmemiz İslam ülkeleriyle ilişkilerimizi geliştirmeye mani değildir. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, biz Batı ile Doğu arasında bir köprüyüz. Türkiye'nin hem Batı ile hem de Doğu ile ilişkileri vardır; ama bir noktada farklı düşüncelerimiz olduğunu da ifade ettim. Batı ile olan ilişkilerimizde, her zaman söylediğimiz gibi, biz haklarımızı koruruz. Hiçbir zaman Batıya karşı bir aşağılık duygusu içinde bulunamayız, bu mümkün değildir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Haksızlığa tahammül edemeyiz. Türkiye bugün Batı dünyası ile olan ilişkilerinde eşit haklara sahip bir ortak gibi hareket etmek mecburiyetindedir ve bizim politikamızın temeli de budur. Çünkü Türkiye artık Boğazlar'ın hasta adamı da değildir. (ANAP sıralarından alkışlar) Bunu herkesin bilmesi lazım.

Şimdi, bakınız bir sayın muhalefet lideri, bizim Avrupa Konseyi ile ilişkili olarak, Müşterek Pazar ile ilişkili olarak söylediğimiz ve Limni ile ilişkili olarak NATO'nun bu işe müdahale etmemesi babında söylediğimiz sözleri nasıl ifade ediyor. «Hükümetin tutumu, Türkiye'yi bir âkit değişikliğine doğru sürüklerse bu fevkalade tehlikelidir. Keza, Hükümetin aynı anda NATO, AET ve Avrupa Konseyi gibi 3 önemli Batı kuruluşuyla ihtilafa düşmesi, kötü bir dış politika ifadesi olmaktadır» diyor.

Şimdi aynı muhalefet liderinin bundan 3 ay evvel (3 ay olmadı) buradaki bir Gensoru veyahut da Genel Görüşme münasebetiyle söylediklerini de okuyalım: «Amerikan Kongresi akıl almaz kararlarıyla Türkiye'ye tecavüzlerde bulunacak, Avrupa Konseyi dünyada başka mevzu yokmuş gibi devamlı Türkiye'yi konuşacak, ağır itham ve iftiralarda bulunacak, Avrupa Parlamentosu her vesileyle Türkiye'ye karşı cephe alacak, sonra Kuzey Atlantik İttifakı içinde Türkiye yarım milyonluk ordusuyla dost saldırılarına mutavaat ederek sadıkane görevini yapacak. Olmaz böyle şey.» Şimdi bu iki ifadeyi alın ve kararı siz verin. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Bizim politikamız açıktır, her zaman da açık söylüyoruz: Biz Batı ile iyi ilişkiler içindeyiz, iyi ilişkiler içinde devam ediyoruz; ama bu ilişkilerdeki tutumu-

muz, demin de söylediğimiz gibi, eşit bir ortaklık hüviyeti içindedir. Yoksa, biz her şeye mutavaat edecek, her şeye razı olacak bir memleket katiyen değiliz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; HP sıralarından alkışlar).

Efendim, diğer bazı konulara da kısa kısa cevap vereceğim.

Bu köprü, kamu ortaklığı hikâyesi çok açıldı, çok konuşuldu. Bizim yaptığımız iş farklı bir iş değildir; seçim sırasında ne söylemişsek aynısını yaptık. Vaktiyle köprüyü yaptırmak istemeyenler vardı, «Yaptırmayız» diyorlardı.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — O ayrı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı idi; yapıldı köprü.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Satıldı köprü!..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi de «Satılmaz, sattırmayız» diyorlar...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim, ille laf atsınlar istiyorsunuz yani, yapmayın şunu.

Devam buyurunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

Şimdi yapılan iş nedir, onu söyleyeyim: Yapılan iş, birkaç tane maksadı olan bir iştir. Bir taşla birkaç tane kuş vurduk. Bir kere vatandaşlarımıza, aldatmaca değil, ciddî bir gelir ortaklığı senedi verdik. Yani, alacak; kâr edecek, ama bu faiz de değil, onu da söyleyeyim. Bu, gelirin belli şekilde bölüşülmesidir. Olabilir ki, Köprünün trafiği azalır, tahmin ettiğimiz geliri alamazlar; ama tersi de olur, trafik daha da fazla olur, yüksek tonajlı, yüksek geçiş ücreti ödeyecek vasıtalar daha fazla geçer, bizim tahminimizden daha fazla da gelir alırlar. Bundan biz sadece memnun oluruz.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Kumar, kumar bu dediğiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, gayet tabiî 10 milyarlık bir tertip çıkardık. Bu bir ufak misaldir. 10 milyarla bir şey olmaz, onu ben de biliyorum. Önümüzdeki yıl başından itibaren Keban ile ilgili (20 + 20) 40 milyar liralık çıkacak. Alamayan arkadaşlarımızı kaydedebilirim. Yani onlara bir ayrıcalık yaparız milletvekili için. (ANAP sıralarından alkışlar).

ERTUĞRUL GÖKGÜN (Aydın) — Biz buraya kâr etmek için gelmedik Sayın Başbakan, sonra millet bize yuh çeker.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır, merak etmeyin, herkese yetecek kadar var.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Reklam yapıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.. Kürsüde satış yapmıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, devlet güvenceli, çok iyi bir gelir kaynağı olduğunu herkes biliyor.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — O baraj, o köprü 50 milyon kişinin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani hakikaten iyi bir gelir kaynağı olduğunu bilmeyen yok. Halkımız bunu çok kolay anladı ki, bir saatin içerisinde satıldı.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Devlet bankerliğe başlamıştır, bu bakımdan biz almıyoruz.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, bu tarzda bir müzakere usulü yok efendim, lütfediniz.

BAŞBAKAN — TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim şimdi bir de, bir sayın liderin konuşmaları arasında müşahede ettiğim; vatan toprağını satıyormuşuz.

Şunu da bir açık konuşalım; konu nedir? Bu gibi laflara geçmeden evvel meselenin aslına bakalım. Mesele ne? Vaktiyle buraya getirdiğimiz, Yüce Meclisin tasvibine mahzar olmuş ve zannediyorum ki, aslında kendi iktisadî görüşlerine de hiç uzak olmayan bir tasarı kanunlaştı. Nedir bu kanunlaşan? Efendim, Türkiye'de yabancıların mal alma yasağı yoktur. Yani gelirler, toprak da alırlar, mülk de alırlar. Bir tek şartı vardır: Mütekabiliyeti var mı? Kanun böyle. Mütekabiliyeti varsa, İstanbul'dan da bina alırlar, Ankara'dan da bina alırlar. Hiçbir yere müracaat etmeye, müsaade almaya da lüzum yoktur. Şimdi denilebilir ki; efendim biz de karşılığında oradan alıyoruz. E biz almasak da yine adamın burada alma hakkı var. Nitekim bizim dışarıda malımız yoktur, belki onların Türkiye'de malları vardır.

Şimdi biz bunu, memleketin iktisadî gelişmesini de kolaylaştırmak için, Basra Körfezindeki bazı zengin Arap ülkelerine tek taraflı olarak açmak istedik. Tek taraflı derken, mütekabiliyeti aramayarak; çünkü zaten bizim insanımız gidip oradan mal alacak değil, çok pahalı ve lüzumu da yok. Niye gitsin oraya para yatırsın mal alsın?

Bunun faydası bu. Yoksa, «Vatan toprağı satılıyor» lafını, çok eskiden bu memlekette münakaşa edildiği yıllarda, birtakım aşırı çevrelerin söylediğini biliyorum. Aynı konuları bu Meclisin çatısı altında, bu manada konuşmayalım. Hiçbir zaman vatan toprağı satılmamıştır, toprak da orada duruyor, mülk de orada duruyor, kimse cebine alıp da götürmüyor.

Bir konu da bütçe denkliği meselesi. Tabiî muhalefet sözcülerimiz Bütçe Komisyonunda itirazî kayıtlarını yazmışlar. Benim söyleyeceğim şu: Bunlar birer vesikadır. İnşallah seneye bu vakit, bütçenin denkliği konusunda 1 trilyon mu açık, 1,5 trilyon mu (artırmaya çıktı) onu hep beraber göreceğiz.

Yalnız şunu söyleyebilirim; bu bütçenin açıklığı 1984 yılından daha iyidir. 1984 yılında, kendileri de ifade ettiler, bütçe başlangıçta denk değildi, aşağı yukarı 550-600 milyara yakın borç ödemeleri bütçenin içerisine konulmamıştı ve biz onları getirdik. Eğer o zaman bütçe denk idiyse 600 milyar açık vermesi zaten lazımdı. Öyle değil mi? Borç ödemeleri konulmadığına göre 600 milyardan daha fazla açık vermesi lazımdır. 1984 Bütçesi, tahminimiz 370-380 milyar civarlarında açık verecektir; onu da çok kısa zamanda göreceğiz, beş aşağı, beş yukarı rakam bu. Şimdi buradan şu anlaşılıyor; bunları koyduğumuz halde bu kadar açık vermesi, yine bütçe idaresinde bir başarıdır.

Bir de fonlar meselesi var. Deniliyor ki, biz bütün bütçeyi fonlara tahsis etmişiz. Yok öyle şey. Bu bahsedilen fonların büyük bir kısmı yıllar evvelsi, Sayın Bozer'le beraber çalıştığımız Hükümet zamanında da mevcut olan fonlardır; Bir tanesi Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu, Petrol Fonu, Fiyat İstikrar Destekleme Fonu; hepsi yıllar evvelsi konulmuş fonlardır.

Şimdi biz ne yaptık? Bizim yaptığımız, bu fon sistemini bir kanuna bağlamak oldu. Bunlar kanuna da bağlı değil, Türk Parası Koruma mevzuatı, filanca diye belki 80-90 tane fon vardı, yıllardır işliyor, kimse ses çıkarmıyor; biz buna bir düzen getirmek istedik, bu fonların çoğunu kaldırıyoruz. Ne yapıyoruz? Kanunu geçirdik, Anayasaya göre Hükümet belli şeyler üzerine fon koyar, bunların da uygulama esaslarını ortaya koyar.

Bir kanunda Konut Fonunu getirdik, kontrolu da var, Yüksek Denetleme Kurulu onu kontrol ediyor. Dahasını da söyleyeyim, son çıkardığımız bir kararname var, tarımda hayvancılığa destekleme yapmamız konusunda. Ondan sonra, benzin motorlarını değiştirip dizel koyma projesi var şoför esnafı oradan desteklenecek; bu konuda bir açıklama yapmıştım. Bunların nereye sarf edileceğini teker teker bu kararnamede yazıyoruz. Bu, daha iyi düzene getirme değil mi?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikanız var efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz zaman verecek misiniz Sayın Başkan?

Onun için fon meselesi söylendiği gibi değildir. Bizim kurduğumuz fonlar kanuna göre kurulmuştur, daha düzenli kurulmuştur, kontrolu vardır; eski fonlar da yavaş yavaş bu fon sisteminin içerisine getirilmektedir ve bu suretle de genel kontrolu bir düzene bağlanacaktır.

Bir arkadaşımız, «İşçi dövizleri azaldı» dedi. Bu doğru değil. 10 uncu ay itibariyle 1983 yılında işçi dövizleri 1 milyar 326 milyon dolar, 1984 yılında 10 uncu ay itibariyle bu rakam 1 milyar 429 milyon dolardır. 1 milyar 700 küsur milyon dolar tahmin edilmiştir.

Muhterem milletvekilleri, bu iktidar hızlı bir iktidardır; bütün tatbikatımızdan anlaşıldığı gibi. Ekonomiye katkı sağlayan her projeyi zamanında bitirmeye kararlıyız. Çünkü biz şuna inanıyoruz; daha evvelki yıllarda olduğu gibi, bu projeler bitirilmeden kalırsa, iki senede bitirilecek iş yedi sene süresse, sizin koyduğunuz paralar altı-yedi sene toprağın altında kalıyor demektir. Biz projelerin bir an evvel realizasyonunu temin eden bir düşünce içindeyiz. Misallerini de verdik. İşte Erzurum'da olan hadise bunun tipik bir örneğidir. Dört-beş ay gibi kısa bir zamanda, bu sosyal olmasına rağmen, mesele çok süratle bitirilmiştir, yıllar almamıştır.

Bir misal daha vereceğim: İzmit - Gebze arasındaki ekspres yol, yıllardır yapılır. Belki bugünkü para ile 40-50 milyar lira oraya gömüldü; ama nema vermiyor. 15 senedir yapılıyor. İktidara geldiğimiz zaman niçin bu yol böyle gidiyor diye oturduk konuştuk. O tempo ile gitse üç sene sonra bitecekti; ama biz muhterem milletvekilleri, bu içinde bulunduğumuz ay yolu hizmete açıyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar).

Bunları misal olarak veriyorum. Türkiye'nin en önemli projesi Atatürk Barajı ve Urfa sulamasıdır. Gücümüz olduğu için, dış itibarımız çok yukarı seviyede olduğu için, daha iktidara gelir gelmez bu projeyle ilgili finansmanların hemen hepsi temin edilmiştir. İşte 1 milyar frankın üzerinde makine-teçhizat kredisi; imzalandı, anlaşması yapıldı. Barajı inşa ede-

cek makineler, 200 milyon dolarlık, onun da anlaşması yapıldı. Türk parası ihtiyacı; bu da temin edilmiştir ve bu baraj inanıyorum ki sulama tesisleriyle beraber zamanında devreye girecektir.

Neden buna bu kadar önem veriyoruz? İşte Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da işsizliği çözecek, iş sahalarını artıracak en önemli yatırımlardan biridir. Sadece Doğuya, Güneydoğuya değil; bütün Türkiye'ye güç katacak bir projedir. Bu projelerdeki anlayışımız da budur. Senelerdir lafı yapılmıştır, ben bunun başlangıç tarafını da biliyorum; muhtelif firmalar gelmiştir, «Biz bu barajı size yaparız, bize bir kâğıt verin, bir kararname çıkarın, gidelim borç para arayalım» demişlerdir; bulunamamıştır. Beynelmilel müesseselere girememişizdir; çünkü komşu ülkelerle ilgili birtakım tavizler isteyeceklerdir. Onları bugün konuşmak mümkün değildir. Bunu ancak kendi gücümüzle yapabileceğimize karar vermişizdir; ama o imkânlar da bir türlü bulunamamıştır. İşte bu iktidar zamanında bütün bu proje için lüzumlu finansmanın hepsi temin edilmiştir ve inanıyorum ki bu proje zamanında devreye girecek, Güneydoğu Anadolu'ya, Doğu Anadolu'ya, aynı zamanda da Türkiye'ye büyük güç katacaktır.

Tabiî «hızlı çalışıyoruz» derken, meşhur bir şairin lafı var; «Erişir menzili maksuduna aheste giden, tîzi reftâr olanın pâyine dâmen dolaşır» diyor; tabiî bu laf bize göre değil. Neden bize göre değil söyleyeyim: Bizim işimiz çabuk yapılmak mecburiyetinde olan bir iş. İşi bilmezsek ayağımıza bir şey dolaşabilir. İşi bildiğimiz için ayağımıza hiçbir şey dolaşmaz, merak etmeyin. (ANAP sıralarından alkışlar).

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz, şahsın görünür rütbei aklı eserinde.

BAŞKAN — Bravo, şairlerimiz çoğaldı.

Buyurun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, memleketin yapılacak çok işi var. Hakikaten bu memlekette birçok işi yapmak mecburiyetindeyiz. İktidarda olanlar bunu çok daha rahat görüyorlar; çünkü kendilerine her taraftan talep geliyor: «Şunun yapılması lazım, bunu isteriz» diye ve bazen bizden üç-dört senede yapılması gerekli olan işleri bir seneye sığdırmamızı dahi isteyen talepler var. Bunları bir program dahilinde ve süratli bir tarzda yapmaya mecburuz.

Bizim, önümüzdeki dönem içerisinde bu memleketin gelişmesinde, kalkınmasında en önemli gördüğümüz nokta, 1988 seçimlerine demokratik nizamı tam manasıyla yerleştirmiş, hiçbir şüpheye meydan vermeyecek tarzda sağlam temellere oturtmuş olarak girmektir. Bunu biz en büyük hedefimiz olarak görüyoruz. Tabiatıyla, demokratik nizamın yerleşmesinde, bu işin Batı standartlarında gelişmesinde herkesin katkısı olmalıdır; bu iş sadece hükümetin, sadece iktidar grubunun işi değildir. Evet, en büyük sorumluluk bizlerin üzerindedir, bunu kabul ediyorum; ama sizlerin, yani muhalefet gruplarının basınımızın sendikalarımızın, anayasal bütün kuruluşlarımızın da üzerine düşen görevler vardır. Bunlara dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Türkiye'yi bir daha 12 Eylül öncesi dönemine düşürmememiz lazım. Türkiye'nin istikrarı hakkında dışarıda herhangi bir tereddüde sebep olmamamız lazım. Bunu, memleketin gelişmesi, kalkınması için en önemli unsur olarak söylüyorum. Ekonomik gelişme, kalkınma; bütün bunlar bunun altyapısıdır. Şuna da inanıyorum: Ekonomik gelişme yerine oturdukça, Türkiye güçlendikçe bizim hem dış itibarımız artacaktır, hem de demokrasiyi yerleştirmekte çok daha güçlü olacağız. Memleket iktisaden sıkıntılara düşerse, bu meseleleri çözmek çok zor olur, ve geçtiğimiz yılların tecrübeleri de bize bunu çok açık bir surette göstermektedir.

Tabiî memleketin halledilecek birçok problemi var. Bunların hepsine el attık. Şu son bir senede el atmadığımız mesele kalmamıştır diyebilirim. Daha yeni meseleler de çıkacaktır. Türkiye'yi, önümüzdeki Bütçeyle daha iyi geliştirme imkânına kavuşacağız. Dört sene sonra, inşallah seçimlere çok daha iyi durumda gideriz; ama meseleyi orada bitirmek istemiyorum; çünkü geleceğin Türkiye'sinin temellerini bu yıllarda atacağız ve inşallah 10 sene sonra, birçok yerde söylediğim gibi, Türkiye'yi dünyanın sayılı ülkeleri arasına muhakkak sokarız.

Hepinize saygılar sunuyorum. («Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Muhterem arkadaşlar, soru sorma süresi tamamlanmıştır.

Efendim, Sayın Başbakandan cevaplandırılması istenen 18 tane soru vardır. İçtüzüğümüzün 94 üncü maddesi gayet sarih olarak soruların ne tarzda sorulması ve ne tarzda cevaplandırılması gerektiğini açıkça

ifade etmektedir. Sorular gayet kısa, şahsiyattan uzak, Bakanın şahsıyla ilgisi olmayan, sadece konuyla ilgili olması gereken hususları ihtiva etmek mecburiyetindedir. Şimdi soruları teker teker okutup, her soruya Sayın Başbakanın cevabını rica edeceğim. Bazı sorulara Bakanlar, tabiî Sayın Başbakan da dahil, yazılı olarak da cevap verebilirler. Ancak çok istirham ediyorum, soru okunup cevap verildikten sonra soru sahipleri veya diğer arkadaşlar; efendim, altında şu vardı, üstünde bu vardı şeklinde bir daha müdahaleye kalkmasınlar. (ANAP sıralarından alkışlar).

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biz soru metnini yazmadık efendim.

BAŞKAN — Soru sahibi salonda bulunmazsa, sorusu işleme konmayacaktır.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başkan, soru sormak için bir süre yok.

BAŞKAN — Çok rica ederim efendim; ben böyle haber verdim. Eğer bu soru sorma müessesesi böyle devam ederse, burada sabaha kadar sorulu-cevaplı vakit geçiririz. Zatı âliniz ve bütün arkadaşlarımız gayet iyi biliyorsunuz, bütçe belli bir süre içerisinde tamamlanacaktır. O bakımdan çok rica ediyorum; sorular sorulmuştur, bundan sonra soru sorma diye bir şey olamaz.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başbakan konuşmasını ikmal etmeden soru sorma süresi bitmez.

BAŞKAN — Buyurun efendim, soruları okuyun.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın bütçenin tümü üzerindeki konuşmalardan sonra cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Mustafa Murat Sökmenoğlu
Hatay

BAŞKAN — Soru sahibi burada mı efendim? Burada.

Soruyu okutuyorum:

«Soru: 1984 yılının sekiz aylık döneminde, tarım ürünlerinin ihracatında geçen seneye göre yüzde 8 oranındaki gerileme tarım sektörünün iyi planlanamadığını sizce ifade etmiyor mu? İhracatın artmasına rağmen buradaki düşüş tarıma dayalı sanayide midir, yoksa tarım ürünlerinde midir?

İlk sekiz aylık verilere göre gıda maddelerinin ihracatında artış olmuş ve iç piyasa fiyatlarını artırmıştır. Bu da sadece ödemeler dengesinin düşünüldüğünü göstermez mi? Sadece ödemeler dengesinin düşünülmesi sizce doğru mudur?

Tarım sektöründe yüzde 3,6 artış olduğunu ifade ettiler. Acaba bu artış nerede oldu? Tabiat şartlarından dolayı Cenabı Hak'kın bir lütfu mu, yoksa bu kadar artan maliyet girdileri ve Hükümetimiz tarafından yapılan zamlarla ve Hükümetin sağladığı imkânların tezahürü müdür?

Tarıma dayalı sanayiin durumu, büyümesi ne olmuştur»

BAŞKAN — Sayın Başbakan, buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Efendim, gayet basit, son tarafından başlayayım.

Yüzde 3,6 gelişme hızı sabit fiyatlarladır. Yani tarımda fiyat artışından dolayı böyle bir gelişme düşünülemez; o sadece tarımdaki gelişmeyi gösterir. Gayet tabiî Allah'ın yardımı var; onu da söyleyeyim; bu gelişme hızında tarımımızın mühim bir kısmı sulamadan mahrum ve yağış şartlarına bağlıdır. Onu da o şekilde ifade etmemiz mümkün.

Tarım ihracatındaki düşüş birtakım mevsimlik sebepler ve bazı tarım ürünlerinin dünyadaki fiyatlarının düşmesinden de kaynaklanır. Zannediyorum, misal verirsem, fındıkta böyle bir durum vardır; ama mesela fındıkta önümüzdeki sene için daha ümitliyiz, çünkü fiyatlar yukarıya doğru gidiyor, takip edilen bir politikadan dolayı. Ondan sonra pamuktaki fiyat geçen sene fazlaydı, bu sene tahmin ediyorum dış fiyatlar aşağıya gidiyor, yüksek değil. Onun için tarım ürünlerinin ihracatında muhakkak ürün azaldı diye bir şey söylemek mümkün değil, dünya fiyatlarına da bağlı olarak değişen faktörler var.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Diğer soruyu okutuyorum:

Sayın Başkan,

Sayın Başbakanın konuşmalarında verdiği rakamlarla Bütçe gerekçesinde verilen rakamlar arasında çok büyük yanlışlıklar var. Bu nedenle enflasyon rakamlarıyla ilgili soru sormak istiyorum.

Söz vermenizi arz ederim.

Saygılarımla.

Mahmut Akkılıç
İzmir

BAŞKAN — Sayın Mahmut Akkılıç, sorunuz gayet kısa olacak. Sayın Başbakan da gayet kısa cevap verecek.

Buyurun sorun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim gayet kısa olacak.

Hükümet Programında ifade edildiği gibi, Bütçe gerekçesinde de diyor ki, «1983 yılında enflasyon yüzde 30,6 düzeyine indirilebilmiştir» Sayın Başbakan biraz evvel konuşmalarında, Hazine ve Dış Ticaretin yüzde 48 olduğunu, İstatistiğin... (ANAP sıralarından «Hayır» sesleri).

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben geçen seneden bahsediyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, siz takdir edecek değilsiniz, müsaadenizle sizin adınıza ben takdir edeceğim.

Buyurun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben 1983'ten bahsediyorum, Sayın Başbakandan 1983 yılından örnek verdiler. Bu nedenle burada diyor ki, «Yüzde 30,6'dan yüzde 25'e indirilecek.» Ama Sayın Başbakan 1983 yılı rakamlarını ifade buyururken, «Hazine Teşkilatı yüzde 48, İstatistik yüzde 49; ama İstanbul Ticaret Borsası veya Ticaret Odasının da yüzde 56 olduğunu» söylediler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 48,5.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim, bu konu ile ilgili bir sorum daha var.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Şimdi Sayın Başbakan şu imajı yaratmışlardı; «Hesap adamı»

Ben şimdi kendilerinden çok kısa bir soru sormak istiyorum. Ayda 25 ilâ 30 bin lira alan vatandaşların 3-4 nüfuslu ailesini nasıl geçindirebileceklerini sormak istiyorum? Hesap makinesi yanlarında yoksa ben vereyim, bunu hesaplasınlar.

BAŞKAN — Lütfen efendim, tamam, sual sorulmuştur.

Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Benim konuşmamda bu gayet açık olarak söylendi. Ben, dikkat edin yıllık hızlardan bahsetmedim. Ben konuşmam sırasında «1984'e giriş hızları var; bu giriş hızlarının esas amili son dört aydaki hızıdır» dedim. Yıllık ortalaması doğrudur, geçen sene yüzde 30,6'dır zannediyorum Dış Ticaretin bütün endeksidir, bu doğru buna bir şey demiyorum. Çünkü yılın ilk 6-7 ayında endeksler düşüktür; «Son dört ayındaki hız yıla irca edilirse yüzde 56,4 olur» dedim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — O halde, niye kullanıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sebebini söyleyeyim, onun da niye olduğunu söyleyeyim.

Bu 1984'e enflasyon hızı bakımından giriş hızımızdır; yani «Enflasyon yükselmeye başlayan bir dönemde biz 1984 yılına girdik» dedim. Bunu söylemek için. Hatta sadece Hazine ve Dış Ticaretin endeksini almadım. «Devlet İstatistiğin endeksi de yüzde 49' dur, aynı dönem için. Devlet istatistiğini tüketici endeksi daha yüksek, dört ay için yüzde 62,8'dir ve Ticaret Odasının endeksi biraz daha düşük, yüzde 48,5 dur» dedim. Ondan sonra mukayese ettim. «Bu sene üç ayımız var, dört ayımız yok» dedim, o bölgeye tekabül eden. Oradaki rakamlardan iki tane endeks daha çıktı. Bir tanesi Ticaret Odasının endeksi. «O üç ay için yüzde 48,5'e mukabil yüzde 20 veriyor. Hazine Dış Ticaretinki de o üç veya dört ay için yüzde 34-35 civarında bir rakam veriyor» dedim. Buradan şuna geldim ve dedim ki, «1985'e giriş hızımız daha düşük olacaktır ve bu, 1985 senesinde enflasyon hedefimizi tutacağımızın işaretidir.» Söylediğim şey budur. (ANAP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — İkinci sorum vardı.

BAŞKAN — Lütfen efendim, çok rica edeceğim; söz vermiyorum.

Devam buyurun, bitirin efendim.

Bu sual müessesesi bütçeyi çok sakatlar, onun için arkadaşlarımdan çok rica ediyorum, buna riayet etsinler. (ANAP sıralarından alkışlar).

Sonra şunu da ifade edeyim : Daha bütçenin tümü üzerinde konuşuyoruz, daha bakanlıklara, genel müdürlüklere geçilecek; söyleyebileceklerinizi pekâlâ orada da ifade edebilirsiniz. Bugün bitmiyor bu iş, bugün başlangıcı.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi muhterem Akkılıç'ın sorduğu ikinci sual gayet tabiî çok tipik bir politik sualdir; herkese her zaman sorulabilecek bir sual ve ben şöyle de cevap vereceğim : Asgarî ücret biz iktidara geldiğimiz sırada 15 bin liraydı. Biz bunu 25 bin liraya çıkardık. Öyle değil mi?

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Yeterli midir?

BAŞKAN — Yerinizden sual sormayın efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yeterli olup olmadığı ayrı bir konudur.

Şimdi asgarî ücret deyince, daima şu hesap yapılıyor : 3 - 4 tane de çoluğu çocuğu var, böyle bir adam asgari ücret alıyor, gayet tabiî asgari ücret alan bir kimsenin bugünkü şartlar altında kolay kolay evlenmesi de mümkün değil, bunu da kabul ediyorum; ama siz illa üzerine 3 - 5 çocuk ilave edersenız, bu oldukça zor bir tablo meydana getirir, siz de «Bu tabloya nasıl cevap vereceğiz?» diye bizi suale çekersiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yeni bir nüfus planlaması mı yapıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız şunu söyleyeyim. Türkiye'de siz de geziyorsunuz biz de geziyoruz, yurdun her tarafına gidiyoruz. «Sıkıntılar geçmiştir» demiyorum, «herkes rahatlıkla yaşıyor» diye iddia etmiyorum; çok sıkıntılı bir dönemden geldiğimizi de deminki konuşmamda açık seçik söyledik; ama şunu da müşahede ediyorum, bunu da insafla söylemek lazım; gezdiğimiz her yerde, belki istediğimiz şekilde çok iyi gıda almıyor olabilirler, ama birçoklarımızın söylediği gibi ayağı çıplak, başı kabak, üstü başı muntazam olmayan insan pek az gördük veya görmedik. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Diğer suali okutuyorum.

Sayın Başkan

Sayın Başbakandan soru sormama müsaade etmenizi arz ederim.

M. Turan Bayezit
Kahramanmaraş

BAŞKAN — Sayın Bayezit, yerinizden ve lütfen kısa olarak sualinizi sorun. (ANAP sıralarından gürültüler)

Efendim bir dakika.

Sayın Turan Bayezit sorusunu, herkesten önce daha ben ifade etmeden göndermişti; öyle olsa geri gönderirdim, onu da biliniz, bir özel durum yok kimseye.

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Anlamadım efendim, itirazı anlamadım.

BAŞKAN — Efendim. sizin muhatabınız benim, buyurun.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakana bugün ve bundan önce muhtelif vesilelerle Meclise arz ettikleri detaylı bilgiler nedeniyle teşekkür ederim.

Ama bir şey dikkatimi çekiyor. Özellikle sorumluluğunu paylaştığını zannettiğim büyük bir olaydan, bankerlik olayından hiçbir zaman bahsetmiyor.

BAŞKAN — Bunu mu soruyorsunuz?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Suali açıklayacağım.

BAŞKAN — Hayır, sualin açıklaması olmaz, sualinizi söyleyin.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Acaba bu bir rastlantı mıdır? Bu, birinci sualimin (a) şıkkı Sayın Başkan.

(b) şıkkı; banker faciasını ve sosyal yarayı kapatarak önlemek için, Hükümet ne tedbir düşünmektedir? Bu birinci sualim.

BAŞKAN — Bir sual dediniz, iki tane oldu.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Birinci sual iki şıklı efendim.

2 nci sualim ki, bundan önce de dile getirildi ve bir sayın bakan tarafından çok hafife alınarak hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak bir tarzda cevaplandırıldı, kanun çıkmadan AKFA Şirketine verilen teşvik belgesi. Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen...

BAŞKAN — Efendim bırakın izahı.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim müsaade edin.

BAŞKAN — Ama müsaadesi yok Sayın Bayezit; yani, Başbakanın ne adamı olduğu malum. Siz sualinize devam edin. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen, saygı duyduğum bir şahıstır.

Sayın Başbakan, bu işlemi hukuka bağlı devlet sistemine uygun görüyor mu?

(b) şıkkı; altında imzası bulunan devlet memuru hakkında bir işlem yaptılar mı?

BAŞKAN — Peki teşekkür ederim.

Efendim, bu sualler mutlaka sözlü olarak cevaplandırılmayabilir.

Buyurun Sayın Başbakan.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan benim sualime burada cevap verir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi birinci sualinize, banker meselesine cevap vereyim : Bu konu, seçimlere giderken önümüze getirildi. Hepinizin de çok iyi bildiği gibi, bu banker meselesinde bilhassa piyasa bankerleri diyelim, teminatsız olanların ağırlığı Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç büyük şehrimizdeydi. Bize «Siz burada zor rey alırsınız...»

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — En çok reyi de oradan aldınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Ondan sonra bir türlü bu meseleden çıkamazsınız. Bu işin sorumlularından biri sensin, biri de Kaya Erdem'dir» dediler. Buna rağmen biz, Kaya Beyi İzmir'den aday gösterdik. Netice olarak şunu söyleyeyim : Bu konu bu kadar istismar edilmesine rağmen, Ankara'dan, İstanbul'dan, İzmir'den en iyi neticeyi biz aldık. Çünkü, işin doğrusunu söyledik; «Banker meselesi şudur» şeklinde her zaman açıkça ifade edilmiştir. Bunların mahzurları da söylenmiştir ve Türkiye'de bundan sonra insanların, bu serbest ekonomi sisteminde, meseleler hakkında kendileri için çok daha iyi karar vermeleri lazımdır.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Kazık yemeleri lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır; bu, dünyanın her tarafında olan bir hadise.

Şimdi, mühim olan konu şu : O bankerlerden dolayı çok iyi para kazananlar da oldu. İnsan, kazandığı gibi kaybeder de. Yani hadiseyi niye tek taraflı düşünüyorsunuz; kazandınız, kaybettiniz. Daha az riskli olan işlere yatırım yapanlar oldu; «Devlet güvencesi» dedi tahvile yatırdı, kaybetmedi veya daha az gelir veren yerlere parasını yatırdı kaybetmedi.

Şimdi, benim burada üzerinde durduğum nokta şu; bütün bunlara rağmen bizden evvelki iktidar bu banker meselesine bir çözüm getirmiş. Bu çözümde de bazı problemler var, biz onu müşahede ediyoruz; işte hâlâ o bankerlik tasfiye kurulları bir türlü iyi şekilde çalışmıyor. Bunun üzerinde biz de duruyoruz. Çünkü idarede devamlılık vardır, bizden evvel yapılmış olanı bozmak istemiyoruz ve hatta mümkünse onu memleket için, millet için daha işler hale sokmaya mecburuz, onu da biliyorum.

Bu konuda çalışmalarımız olursa, onu da Yüce Meclisin önüne getiririz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — AKFA konusu var efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müsaade buyurun efendim. Birinci suale teşekkür ettik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biraz yumuşak konuşun efendim.

BAŞKAN — Nasıl konuşayım?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sesinizin tonunu biraz yumuşatın efendim.

BAŞKAN — Sesimin tonunu; evet efendim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, AKFA konusu zannediyorum burada izah edildi, daha evvel de izah edildi, siz o izahatı aldınız.

Şimdi, konu şöyle : Biz, bu Meclisin tasvibine mazhar olan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında çay tekelini de, tütün tekelini de kaldıracağımızı söylemişiz. Yani bu konu plana bir ilke olarak, esas bir ilke olarak girmiş.

İkincisi, kanunu sevk etmişiz, o arada bir müteşebbis müracaat etmiş. O müteşebbise de şartlı bir teşvik belgesi verilmiş. Nedir şartlı teşvik belgesi? Maliye ve Gümrük Bakanlığından müsaade alırsan, yani bu tekelle ilgili kanun çıkar, ondan sonra müsaade alırsan sen bu yatırımı yaparsın.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Öyle değil Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyledir, öyledir. Biz öyle diyoruz, öyledir. (ANAP sıralarından alkışlar).

Yalnız burada şu hadise var; bir insan, bir teşebbüs yatırım yapabilir, hatta binasını da yapmaya başlayabilir; müsaade olamazsa, kanun çıkmazsa (Ki kanun çıktı) ne olacaktır? O riskiyle kendisi başbaşa kalacaktır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hata burada işte.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O, riskiyle başbaşa kalmaya razı olduktan sonra başkasına karışmayın.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben, bunu söyletmek istedim Sayın Başbakana.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Pekâlâ.

BAŞKAN — Tamam, söylettiniz, sağ olun.

Teşekkür ederiz.

Diğer soruya geçiyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Başbakandan soru sormama delaletlerinizi arz ederim.

Saygılarımla.

Musa Ateş
Tunceli

BAŞKAN — Buyurun efendim, çok kısa Sayın Ateş.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Sayın Başkan, kalkınmada öncelik tanınan Doğu ve Güneydoğuda bazı köyleri, bilindiği gibi aralarında kilometrelerce mesafe bulunan 5 - 10 mahalden, yani her birisi bir veya birkaç haneden ibaret olan mezralardan oluşmaktadırlar. Her mahalle hizmet götürmeye bölgenin topoğrafik ve arazi durumu manidir. Bu nedenle, o mahallerin sakinleri her türlü sosyal hizmetlerden mahrumdurlar. 5 - 6 ay gibi uzun bir süreyle tabiatın acımasız yasasıyla başbaşa ve kaderlerine terk edilmişlerdir. Bu, acıklı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan adaletsizliği gidermek için yeni köyleri merkezî sistem haline getirmeyi düşünüyor mu?

Teşekkür ederim, saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ateş.

Sayın Başbakan, lütfen çok kısa.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi Muhterem Başkan, Sayın Musa Ateş'in suali, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili, özellikle zannediyorum bizim birinci derecede kalkınmada öncelikli gruba aldığımız Tunceli iliyle ilgili. Öyle değil mi efendim?

Ben Tunceli'ye gittim, biraz anne tarafım da o taraftan gelme, Çemişkezek'ten, biraz akrabalığımız da var. (Gülüşmeler)

BAŞKAN — Akraba çıktınız. (Gülüşmeler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Doğu Anadoluda birçok bölgede eski tarihî sebeplerden dolayı yerleşim yerlerinde zorluklar var, yani yerleşim yerleri dağınık, bir kısmı dağ tepesinde zor ulaşılabilen yerlerdedir. Mümkün olduğu kadar bu ulaşım meselesini halletmemiz lazım, onu iyi biliyorum; fakat yerleşim yerleri konusunda da insanlarımızı mümkün olduğu kadar çok dağınıklıktan da kurtarmamız, bunu zorlama suretiyle değil de, gönüllerinin arzusu istikametinde, yani teşvik ederek yapmamız lazım. Bu önümüzdeki sene inşallah, özellikle bu birinci derecede kalkınmada öncelikli illerde köy yolları hizmetleri, köy içme suları, köy elektrifikasyonu ve telefon hizmetleri için özel ekipler kurduruyoruz, özel bir sistem uygulayacağız. Başarılı olup olmadığımızı inşallah yılın sonunda hep beraber görürsünüz. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

Sayın Başbakandan soru sormak istiyorum.

Arz ederim.

Paşa Sarıoğlu
Ağrı

BAŞKAN — Buyurunuz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkanım, Sayın Başbakan burada konuşurken özellikle tekellerden üç defa bahsetti ve bundan önce de bahsetmiştir. Şimdi Anayasamızın 167 nci maddesi; Devletin hukukî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleri önlemesini istemektedir. Şimdi Hükümet, Devlet tekellerini kırmak için kartal gibi inmektedir; fakat diğer taraftan bunu herkes biliyor, bir araştırmamda var piyasaların yüzde 85'i tekellerin elindedir.

Benim en çok şikâyetçi olduğum husus da, özellikle yatırım mallarını üreten piyasa maalesef tekellerin elindedir, bunu Başbakan da bilmektedir..

Şimdi tekelleri önlemek için, özellikle bahsettiğim piyasa tekellerini önlemek için ne gibi tedbirler alınması gerekiyor; onu sormak istiyorum?

Eğer bu ithalat ise, şunu da hemen vurgulamak istiyorum, ithal edilen malların üzerine konan vergi ve fonlar bunları rekabet olmaktan çıkarmıştır.

İkincisi; Anayasamızın 172 nci maddesinin bir gereği olarak tüketicinin korunması istenmektedir, ama bugüne kadar burada da konuştuk, maalesef tüketiciyi korumakla ilgili (sadece muz, peynir meselesi değil efendim) herhangi bir tedbir ve kanunî müeyyide getirilmemiştir. Bu hususlaki görüşleri nedir?

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Sarıoğlu.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Sarıoğlu'na sormak istiyorum, bu yatırım mallarından kasdi hangisidir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Mesela trafolar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, biz bütün tekelleri kaldırmaya azmetmiş bir iktidarız, ister devlet olsun, ister özel teşebbüs olsun. Bu konuda hiç kimsenin şüphesi olmasın, Nasıl tekellerle mücadele edilir? Onu da Türkiye'nin şartları içerisinde bir noktaya koymamız lazım.

Burada bütçe müzakereleri sırasında da oldu, benim cevap vermem içerisinde mümkün olmadı; ithal ikamesi, ithalat liberasyonu konusu uzun uzun münakaşa edildi. Kabul etmek lazım ki Türkiye'de yıllardır kurulan sanayi, bir ithal ikamesi esprisine göre kurulmuştur. Şu korku daima vardır: Bu ithal ikamesi esprisine göre kurulan sanayii, dış rekabete açtığınız zaman bu sanayinin mühim bir kısmı dayanamaz. Çünkü hemen şu söz de söyleniyor; bunlar Batının güçlü kuruluşları karşısında rekabet edemezler. Hemen şunu ifade edeyim; bizim son üç, dört senelik tecrübemiz bu düşüncenin doğru olmadığını göstermiştir. Biz özellikle 1984 yılı içerisinde ilk başta dikkatli bir tarzda, belki fonları bir parça yüksek koyarak ithalat liberasyonunu dikkatli kullandık. Çünkü şu korku vardı; acaba sanayimizi hakikaten zor duruma düşürür müyüz? Bir.

İki, bunu zor duruma düşürmesek bile, ithalatımız anormal derecede yükselir mi? Bu düşünceler altında ithalat liberasyonunu yaparken dikkatli hareket ettiğimizi söyledim. Ama şunu gördük, tatbikatta sene içerisinde birtakım düzenlemeler yaparak bu noktaya geldik. İnanıyorum ki ithalat liberasyonunda daha hızlı gitmek mümkündür.

Şimdi tekeller nasıl olur? Bir tek müessese, tek bir mal grubunu üretir, o tekeldir. Ama 10 tane müessese de olur, 10'u da anlaşır, o da tekeldir. Şimdi bunun böyle mevcut olduğunu biliyoruz. Muhtelif anlaşmalar yapıldığını da biliyoruz. Bunlarla ilgili bazı kanunî tedbirler de düşünüyoruz. Yalnız tüketicinin korunması hiçbir şekilde kanun tedbirleriyle olmuyor. Aynen Türk parasının korunması nasıl Türk Parası Koruma Kanunuyle mümkün değilse, bu şekilde de korumak mümkün değildir. Yalnız şu getirilebilir; monopollere mani olmak. Ama orada da dikkat etmemiz lazım. Fevkalade dikkatli olmamız lazım.

BAŞKAN — Sayın Başbakan lütfen kısa olsun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için muhterem milletvekilleri, bizim getireceğimiz tedbirler esas itibariyle ekonomik veçheli tedbirlerdir. Bütün sanayicimiz şunu bilmelidir ki, hiçbir şekilde kendisi emniyette değildir. Dışarıdan rekabet edecek mal, bizim programımıza göre, onu da fazla sarsmadan gelecektir ve bu zaman içinde olacak bir hâdisedir.

İkincisi; bunun dışındaki tekellerle mücadele metotlarını da biz biliyoruz. İcabı halinde, bakınız size açık söylüyorum, icabı halinde sıfır gümrüğe kadar iner bu rekabeti getiririz. Peynirde veya ette yaptığımız bunun tipik misalidir. Belli bir süre bu konuya devam edeceğiz, ta ki bir daha spekülasyon yoluna hiç kimse girmesin. Pamukta da aynı şeyi yaptık, ayçiçeğinde de aynı konuyu getiriyoruz. Memlekette istihsal edildiği halde, bunları ithal yoluyla o tekelleri, o spekülasyonu kırmaya mecburuz.

Söyleyeceğim bu kadar.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, öğleden evvelki çalışma süremiz saat 10.00'dan 13.00'e kadardır. Bütçenin tümü üzerindeki müzakerelerin sona erebilmesi için; sualler cevaplandırılacak, ondan sonra «Son söz milletvekilinindir» esasına göre bir milletvekili arkadaşımıza söz vereceğiz ve oylamayı yapacağız. Bu kadar süre gerekmektedir. Eğer uygun bulunursa bütçenin tümü üzerindeki müzakereleri bitirinceye kadar süreyi uzatalım, yemek arasını ondan sonra verelim. Çünkü görüşme başlamışken bitirilmesinde fayda vardır. Sayın Başbakan da saat yaklaştığı için biraz daha kısa konuşurlar ve böylelikle meseleyi bağlarız.

Bütçenin tümü üzerindeki müzakereler sona erinceye ve maddelere geçilmesi oylanıncaya kadar oturumun devamını oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Başbakan da kabul etti. (Gülüşmeler)

Soruları okutmaya devam ediyoruz :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Basından öğrendiğimize göre Sayın Başbakan bir gecekondulu vatandaşın, «Param yok ki konut fonuna başvurayım» dediği zaman, «Paran yoksa çek kullan» diye cevap vermiş. Parası olmayanın nasıl çek kullanabileceğinin açıklamasını, bir sırrı varsa belirtmesini saygılarımızla arz ederim.

Ertuğrul Gökgün
Aydın

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hemen şunu söyleyeyim; ben böyle bir laf söylemedim. Basına çok yanlış intikal etmiş. Onu basın mensuplarına da söyledim, «Nereden çıkardınız bunu?» dedim. Ankara üretici pazarlarını geziyorduk, (Sayın Hastürk her zaman davet eder bizi) böyle bir sual de hatırlamıyorum; ama kimseye de çek kullan falan demedim. Tabiî muhaliflerimiz var yani orada da muhaliflerimiz oldu, çok taraftarımız da var, onu da gördüm.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, sual cevaplandırılmıştır.

Diğer bir suali okutuyorum :

Sayın Başkan

1. Sayın Başbakanın Doğu ve Güneydoğudan söz ederken, Doğu hayvancılığına ve Et ve Balık Kurumunun depremzedelere, köylü üreticiye ve celeplere olan yaklaşık 2 milyar borcu bulunduğundan,

2. Deprem evlerinin birim maliyet ve ihale ediliş bedellerinden söz etmemesinin özel bir nedeni var mı? Yoksa, bu konularda da Yüce Meclise bilgi sunarlar mı?

Saygılarımla.

Ömer Kuşhan
Kars

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konu üzerindeyim. Özellikle Et ve Balık Kurumu ve Doğudaki hayvan üreticileri konusunda fevkalade hassasım. Bu konularla meşgul olan arkadaşlarıma her zaman sorduğum suallerden biri budur; üreticilerin parası gidiyor mu? Tabiî sıkıntılı günlerimiz vardır, yani para ödemede bazen sıkıntılı günlerimiz olmuştur; ama bütün bunlara rağmen son günlerde bu konularda çok ilerleme yapılmıştır. Zannediyorum rakam 900 milyon civarına indirildi ve bu yılın sonuna kadar da hepsini öderiz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Diğer soruyu okutturuyorum :

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, benim sorumun ikinci şıkkı vardı, henüz Sayın Başbakan cevap vermediler efendim.

BAŞKAN — Efendim, zaten bakanlar bütün suallere cevap vermekle yükümlü değillerdir. Bazısına cevap verir bazısına vermezler, bazısına da yazılı verebilir; onun için mutlaka şu suali cevaplandıracaksınız diye bir icbarda bulunamayız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ikinci kısmına da cevap arz edeyim efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başbakan cevap vermek istiyorlar efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan, buyurun. Suali zaten sorulmuştu efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Deprem evleri konusunda efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, evet deprem evleri konusunda idi, anladım efendim. Bayındırlık Bakanı ile bir konuşayım; biliyorum ki, orada da bir 40 - 50 kadar ilave olarak yapılması icap eden deprem evi var ve benim bildiğim kadarı ile bunların da yapılması lazım. Yani ilave olarak, son deprem evleri var, o son depremle ilgili olarak.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, sorumu tasrih etmeme müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen. Sual cevaplandırılmıştır.

Sayın Başbakan teşekkür ederiz efendim.

Diğer soruyu okutturuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Soru : 1985 yılında çiftçinin ürün bedellerini taksitle mi, peşin mi ödemeyi düşünüyorsunuz? Taban fiyatlarını, arpa ve buğday da ne zaman açıklayacaksınız

Münir Sevinç
Eskişehir

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi ürün bedelleriyle ilgili olarak bizim politikamız şudur : - Tabiî para politikasıyla da yakından ilgilidir - Kabul etmek lazım ki, Türkiye'de ürünler, bilhassa desteklemeye konu olan ürünlerin çıkış mevsimi hemen hemen haziran sonu ile ağustos sonu, eylül arasında değişmektedir. Yani dört beş aylık bir döneme bütün ürünün çıkması ve bunun parasının devresi giriyor. Bu kadar paranın birden piyasaya çıkması para arzı bakımından çok iyi bir operasyon değildir. Biz burada birkaç yol tecrübe ediyoruz.

Bir, bu sene fındıkta tecrübe ettik. Hem fındık müstahsili tefecilerin eline düşmesin diye, daha evvelden avans verme sistemi, yani yıla yaymak. Bir de; mahsul alındıktan sonra da bunu bonolar şeklinde, yani üzerinde belirli bir zamana göre faiz veren bonolar şeklinde tüketiciye bir kısmını peşin, bir kısmını üç aylık, dört aylık bonolar halinde verme şeklini düşündük. Ama hepsini geçtiğimiz sene tatbik edemedik, onu da ifade edeyim. Bazen peşin almak icap etti, iktisadî şartlar itibariyle; bazen de o bölgedeki bazı sıkışmalardan dolayı çiftçi bunu tercih etmedi, bonoyu almadı, onun yerine alacağını beklemeyi tercih etti. Ama benim kanaatim, bono alması daha iyidir, çünkü bono netice itibariyle Devlet bonosudur, istediği yerde kırdırabilir hatta bazı öde-

melerinde rahatlıkla bunu kullanabilir. Zamanla bu usulün yerleşebileceğini zannediyorum; ama bu bir zaman meselesidir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan, sual cevaplandırıldı efendim.

Diğer soruyu okutuyorum :

İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu'nun soruları :

1. Çok az gelirli devlet memurlarına daha çok katsayı vermek suretiyle en az devlet memuru aylığının 50 bin liradan başlamasının temini ve yine işçi ücretlerinin, net asgarî ücretin 35 bin Türk Lirası olmasının teminini düşünüyorlar mı?

2. Ülkede üreticinin aldığı her ihtiyaç maddesinin fiyatları her geçen gün artarken ve dolar değeri her gün yükselirken, ülkede fiyatlar nasıl aşağı çekilecek ve enflasyon nasıl düşecektir?

BAŞKAN — Sayın Batumlu burada mı efendim? Buradalar.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sualin ikinci kısmına genel konuşmamda cevap verdim, Sayın Batumlu dinlemişler ise, enflasyonu nasıl düşüreceğimizi anlatmıştım.

Şimdi, birinci kısma cevap arz edeceğim; bu talepler hep geliyor. Memur işe girişte 50 bin lira alsın; bunu hepimiz isteriz, ama Devletin imkânları nedir, buna da çok iyi bakmak lazım. Bir de, şunu düşünmek lazım : Türkiye Cumhuriyeti Devletinde işe başlayan memur, bir de; birçoklarımız gibi, senelerini Devlete hizmetle geçirip, belli kademelere gelen insanlar vardır. Her işe giren memur yukarıya doğru yükselmeyi arzu eder. Bu personel rejimimizde belli bir piramidin kurulmasına bağlıdır. Eğer bu piramit, işe ilk girenle en yukarıdaki grup arasında (vaktiyle bizde olduğu gibi) devamlı olarak aşağıya imkân vermek, yukarıya hiçbir imkân vermemek şeklinde meydana getirilirse, piramit yerini bir dikdörtgene terk eder ve maalesef 1980'li yıllarda hep aynı düşünceden dolayı ücret sistemimiz o kadar dejenere olmuş ki, en aşağıdaki işe ilk giren kişiyle 30 senelik memur arasındaki fark 2,5 gibi bir katsayıya gelmiştir. Bu dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir sistemdir. Ne komünist rejimlerde vardır, ki oralarda ilk işe girenle en yukarıda olan arasında 13-14 kata varan fark vardır, Batıda da bu fark 7-8 den aşağı değildir. Çünkü, bunu yaptığımız zaman Devleti idare edecek insanların, yetişmiş insanların kalitelerini düşürüp onları bir nevi, bir an evvel iyisi varsa Devletten dışarıya gitsin başka yerde vazife alsın diye zorluyorsunuz demektir. Neticede belki ehliyetsiz insanlar o kademelere gelip oturacaklardır.

Onun için bu meseleyi düşünürken sadece alttaki memuru değil; ama bütün memur sistemini bir arada düşünmekte çok daha büyük fayda vardır. Ben şunu ifade ederim, konuşmalarım arasında da söyledim : Memurumuz dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi, daha yüksek ücret almaya layıktır; ama geçtiğimiz yılların yarasını 1977, 1978, 1979, hatta 1980 yıllarının eksikliklerini birden bire telafi etmek de mümkün değildir. Bu yola girdiğiniz zaman tekrar enflasyon ateşini hem de gayet süratli yakarsınız. Ondan sonra da bundan en büyük zararı bu insanlar görür. Burada da dikkatli bir şekilde hareket etmeye mecburuz ve bizim yaptığımız iş bilhassa bu küçük ücretli memurlar için, bu faturalı hayat ve vergi iade sistemini daha yaygın, daha iyi hale getirerek kullanmaktır. Nitekim oranı 50 bin liraya çıkardık. İlk bölüm için kanunun limiti 60 bin liradır. Belki önünüze getirir, ondan sonraki dönemde biraz daha fazla artırır ve bu suretle de aşağıdaki memura bir parça daha fazla vergi iadesi bakımından kolaylık gösteririz. Netice itibariyle de asgarî ücretin bir nevi vergiden muaf tutulması gibi bir noktaya da otomatikman sistem gelmiş olur; ama kolaylığı da şu : Fatura topladığımız için karşılığını bir yerden alabilme imkânını da bize verir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Samsun Milletvekili Sayın Hasan Altay'ın sorularını okutuyorum :

1. Tarım, sanayi ve ihracattaki teşvik tedbirlerinin kısılarak memur katsayısının artırılması veya kredi olanakları sağlanması düşünülmüş müdür?

2. Cari harcamalar kısılarak, örneğin; resmî araba alım ve kullanımı katsayının artırılması düşünülmüş müdür?

3. İhracatın artırıldığı ileri sürülen 1984 yılında beklenen ve geçmiş yıllara oranla gerçekleşmesi gereken işçi dövizlerinde beklenen gelişme olmuş mudur? Bunun hayalî ihracatla ilgisi araştırılmış mıdır?

BAŞKAN — Efendim, galiba 1 inci sualin cevabı verildi.

Siz 2 nci suali cevaplayarak başlayın Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız deniliyor şi, «Hayalî ihracat var, hayalî ihracatın karşılığı işçi dövizlerinden geliyor. İşçi döviz-

leri azalıyor. «Tabiî mantık tutuyor. İlk 6 ayda da böyle bir mantık var; ama son 9 ve 10 uncu aya baktığınız zaman işçi dövizlerinde çok iyi bir gelişme var ve işçi dövizleri eksiğini kapattığı gibi pozitife bile geçti; bir evvelki seneden 100 küsur milyon dolar daha da yukarıda. Onun için bu iddia doğru değildir.

İhracat teşvikleri nedir? Onu da açıklamakta büyük fayda mütalaa ediyorum. İhracatta vergi iadesi sistemi, biz iktidara geldiğimiz, hatta daha evvel 1980 yılından itibaren, hatta daha da evvelki ta geçmiş yıllarda da bu vardır, ama maalesef bu sistem o zaman kâfi derecede ve iyi bir şekilde kullanılamamış veya başka sebeplerden dolayı ihracatta çok ciddî gelişmeler olmamıştır, 1980 tarihinden bu yana tablonun da gösterdiği gibi, sanayi mallarına doğru çok ciddî bir kayış meydana getirilmiştir.

Yüksek vergi iadeleri var : 1980 yılından 1983 yılı sonuna gelininceye kadar vergi iadelerinin yüzde 30'a hatta yüzde 30'un da üzerine yükseldiği haller vardır. Biz iktidara geldiğimiz zaman bu vergi iadelerini indirmeye başladık. Bütün vergi iadeleri ilk önce nisan başında yüzde 80'e, eylül başında da yüzde 55'e indi. Bugün ise vergi iadelerinin ortalaması her şey dahil yüzde 11 civarındadır. Bu da yüksek bir vergi iadesi değildir; dünya standartlarına baktığınız zaman hiçbir şekilde yüksek bir vergi iadesi sayılmaz. Hatta hatta şu endişeye de kapılıyorum, acaba çok mu aşağıya indirdik? Çünkü bir müşterek pazarın buraya, muayyen mallar satarken yaptığı sübvansiyonlar var, bizimkilerden çok daha yukarıda.

Onun için bu konularda söylenildiği gibi büyük paralar şuraya gidiyor, buraya gidiyor gibi lafların hiçbirisi doğru değildir. Hepsi de, neticede yıllar evvel kurulan bu sistemin bünyesi içerisindedir. Herhangi bir yanlışlık olmasın, anormal iadeler yapılmasın diye, biz sistemdeki iadeleri aşağıya çektik. İşte demin de söylediğim gibi bunun vasatisi yüzde 11 civarına gelmiştir ki, fevkalade makul bir iade nispetidir.

Bugün şunu da yaptık; ilk yıllarda, yani 1980-1981 yıllarında bu faizler sübvansiyonlu olarak Merkez Bankasından yıllık yüzde 12'ye kadar düşük veriliyordu. Bugün ise ihracat için faiz nispeti yüzde 45 olup, hatta Merkez Bankası artık kredi de vermemektedir. Bu, banka sisteminden alınmakta ve daha yüksek faizli olmaktadır. Sadece faiz denkleştirme fonundan bir 7 puan, yüzde 7 sübvansiyon veriliyor, o kadar. O bile önümüzdeki dönem kaldırılacak ve onun yerine başka bir sistem getirilecektir.

Huzurunuzda ifade ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, daha 8 sorumuz var, ondan sonra bir arkadaşa söz vereceğim, sonra da oylamalara geçeceğiz; salonun boşalmasından korkuyorum. Cevaplar kısa verilirse memnun olurum.

Kayseri Milletvekili Sayın Muzaffer Yıldırım, çok kısa olarak sorunuzu sormak için buyurunuz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Muz, geçtiğimiz yıl Türkiye'ye yurt dışından, dış ticaret rejiminin bir açığından istifade ederek girmiştir, tüketici düşünülerek getirilmemiştir. Hükümetin de haberi yokken aniden çıkagelmiştir ve o sırada da muzun dünya piyasası fiyatları 1 mark iken, vatandaşa pahalı satılarak ithalatçıya büyük kârlar sağlamıştır.

Dış ticaret rejimimize göre ithali müsaadeye tabi mallar dışarı ihracat yapanları yüzde 25...

BAŞKAN — İzaha lüzum yok, lütfen sualinizi sorun efendim.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Dış ticaret rejimindeki bu açıklık düzeltilmiş midir, düzeltilmemiş midir? Sorum bu efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Genel konuşmam arasında bu soruya cevap verdim ve dedim ki, «Gereğinde muz ithal edilecektir.»

BAŞKAN — Cevap verilmiştir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yalnız o sırada çok pahalı satılmıştır Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, onu ucuz da satarız, merak etmeyiniz. Zaten gelen muzun hepsi topu topu iki TIR'dı.

BAŞKAN — Amasya Milletvekili Sayın Arsan Savaş Arpacıoğlu'nun sorusunu okutuyorum :

İlaç hammaddelerinin dış ülkelerden ithalinin Devlet eliyle yapılabilmesi mümkün iken, birkaç firmanın tekelinde tutulması fiyatların artışına neden olduğu aşikâr olarak göz önüne çıkıyor. Bu konunun açıklığı ile ilaç endüstrisinin bugünkü atıl durumdan kurtarılması için araştırma ve yatırım paylarının bugünkü ölçülerde çok düşük payda kalması da spekülasyonlara neden oluyor. Katma Değer Vergisinden tedavi metaı olan ilacın hariç tutulması gerekmez mi?

BAŞKAN — Sayın Arpacıoğlu buradalar mı?

ARSAN SAVAŞ ARPACIOĞLU (Amasya) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiî bu mümkün değil. Kanun çıkmıştır, son kısmını söylüyorum. Zannediyorum Yüce Meclis sadece zarurî gıda maddeleri için bize bu yetkiyi vermiştir. İlaç gıda maddesi olmadığına göre, Katma Değer Vergisi dışında tutulması mümkün değildir. Ama bir kanun teklifi getirirsiniz, düşünürüz, o ayrı. Fakat istisna yapılmasının da aleyhindeyim.

İkincisi, Devletin dışarıdan hammadde ithal etmesinin biz karşısındayız. Sonunda bu işin altından Çapanoğlu çıkar. Devleti bu işe hiç karıştırmayın.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Şimdi Tekirdağ Milletvekili Sayın Salih Alcan'ın sorularını okutuyorum:

1. Bakanlıklarda Millî Selamet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi gruplarının işbaşına gelip kamplaştıkları halk tarafından söylenmektedir. Sizler bu konuda ne düşünüyorsunuz?

2. Rüşvetin önlenmesi için ne gibi tedbirler düşünüyorsunuz?

3. Dış ülkelerdeki işçi kardeşlerimize Hükümet olarak dönüşlerinde sağlayacağınız öncülük ve desteğiniz nelerdir?

BAŞKAN — Sayın Salih Alcan, buradalar mı?

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Burada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunlar kısa kısa sualler değil, aksine çok uzun...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu sorular gerekli bakanlıkların bütçelerinde müzakere konusu olacaktır. Arkadaşlarımdan istirham ediyorum, sorular şu anda üzerinde konuştuğumuz bütçe üzerinde olmalı. Bunlar zamanı geldikçe sorulması gereken sorular.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum diğer konuları ilgili bakan arkadaşlarım cevaplandıracaklar ileride. Mesela işçilerimizle ilgili soru gibi. Bir soru daha vardı... (HP sıralarından «kadrolaşma» sesleri) Doğru değil onlar, ona cevap vermeyiz, öyle bir şey de yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Rüşvet konusu hakkında sorum vardı Sayın Başbakan, tedbirler hakkında...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, rüşvet konusu ile ilgili olarak; haksız kazanç, karaborsa ile en ciddî mücadeleyi yapan bir iktidarız. Rüşvetin temelinde yatan önemli sorunlardan bir tanesi, bürokrasidir. Yani bürokratik formaliteler fazla olduğu müddetçe orada mutlaka bir rüşvet hikâyesi vardır; sebeplerden bir tanesi olarak. Biz bunu kaldırıyoruz. Bir kısmı bu yolla önlenebilir. Ama yalnızca bunu kaldırmak kâfi değildir. Tabiî iyi insan yetiştirmek esas, ki o apayrı bir konu.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Şimdi Ordu Milletvekili Sayın Hüseyin Avni Sağesen'in sorularını okutuyorum:

Sayın Başbakanımız, «fındıktan borç kalmamıştır» şeklinde beyanda bulunmuştur. Halbuki Cuma günü bize verilen bilgilere göre, fındık üreticisinin halen 900 milyon lira alacağı olduğu söylenmektedir. Bu borç nereden kaynaklanmaktadır?

Öte yandan fındığa uygulanmakta olan 1 000 dolar/tonluk «Fon» adı altındaki verginin fındık üreticisine reva görülmesinin gerekçesi nedir ve ne zaman kaldırılacak veya makul seviyeye indirilecektir?

Dünya piyasalarında bugün fındık, 260 - 270 dolar/kentale yükselmiştir. Fındığı elinden çıkarmış olan üreticiye bu fiyat farkını yansıtmayı düşünüyor musunuz?

Fiskobirlik'in bu yılki alımı 65 bin tonda kalmıştır. Sizce bunun gerekçesi nedir?

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Avni Sağesen buradalar mı?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında bu sene fındığa uyguladığımız politika tam yerine oluşmuştur. Daha evvelki yıllardaki birtakım yanlışlıklar düzeltilmiş ve bu sene sistem yerine oturmuştur.

Şimdi bakınız, fındık konusunda söylenecek çok şey var. Karadenizin geniş bir sahasında dünyanın fındık üretiminin yüzde 75'ini biz üretiyoruz.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Yüzde 78 efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 78 - 80; yani bu gidişle yüzde 85'e kadar da çıkabilecek.

BAŞKAN — Lütfen efendim, daha iyi bilenler var. (Gülüşmeler)

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için bu konuda dikkatli olmak mecburiyetindeyiz. Fındıktan tabiî fon alıyoruz; yalnızca fındık-

tan değil, pamuktan, üzümden, incirden, tütünden de alıyoruz. Yani bu klasik mallardan alıyoruz. Sebebi, istikrar programı icabı gübreye de büyük sübvansiyon yapıyoruz. Bütün bunlardan aldığımız fonlar, gübreye yapılan sübvansiyonu karşılamıyor. Birinci sebebi bu.

İkincisi, memleket içindeki fiyatları dolayısıyla fındık ekiminin anormal bir şekilde gelişip, büyük problem haline gelmemesine de dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Bu sebeplerle bu fonlar alınıyor ve bir müddet daha alınmaya devam edilecektir.

Şu anda fındık borcu ödendi, yani öyle bir şey yok, bir yanlışlık olmuş.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Sayın Abdurrezak Ceylan?.. Buradalar.

Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın sorularını okutuyorum :

Sayın Başbakan, «Kalkınmada öncelikli yörelerde sulama ile ilgili ne kadar proje varsa programa alınmıştır» dediler. Projesi 1984'den beri biten Batman Ovasını sulayacak Batman sulama regülatörü 1985 yatırım programına alınacak mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu soruya ilgili bakan arkadaşımız yeri geldiğinde cevap verir.

Yalnız şunu söylemek istiyorum. Proje Planlamaya teklif edilmiş bir proje ise muhakkak alınmıştır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Planlamaya teklif edilmiş; fakat programa alınmamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1985 yılında programa alınması teklif edilmişse muhakkak alınmıştır, alınmamışsa eğer sözle alınırsa, ben size burada söylüyorum alırız.

BAŞKAN — Şimdi alınacak, tamam.

Sayın Coşkun Bayram?.. Buradalar.

Sorusunu okutuyorum :

Adana Milletvekili Sayın Coşkun Bayram'ın soruları :

Bu yıl uygulanan taban fiyatı politikası nedeniyle Çukurova'da pamuk ürününün çok büyük bir kısmı spekülatörlerin eline geçti, Çukobirlik hemen hemen hiç mal alamadı. Bünyesinde binlerce işçi ve memuru barındıran Çukobirlik atıl kapasite ile çalışmasını önleyecek kütlü pamuk mahsulünü nereden temin etmeyi düşünüyorsunuz? Bunun ötesinde atıl kapasite ile çalışmasına razı olacak mısınız?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz evvel konuşmalarım arasında zaten bahsettim. Şimdi, kısa olarak arz edeyim.

Biz, dünya fiyatlarını biliyoruz. Pamuğun taban fiyatını ve fonunu tespit ettikten sonra ilan ettik. Bundan sonra bazı spekülatörler buna inanmadılar ve bir kısım pamuğu aldılar, bir kısmını da biraz hali vakti iyi olan çiftçiler ne olur ne olmaz pamuk fiyatları daha sonra artar diye elinde sakladı ne Çukobirlik'e getirdi, ne de tüccara sattı, onu da biliyoruz. Şimdi spekülasyon maksadıyla pamuk alanlar sıkıştı, kapımıza geldiler; «Şu 35 sent olan primi 15 sente indir» diye istediler. Yok, hayır öyle şey yok, spekülasyon yapmanın hesabını verirler, bu mümkün değildir.

Çukobirlik şimdi pamuk alımına başladı. Çiftçinin elinde sakladığı o pamuklar Çukobirlik'e gelecek, hiç merak etmeyin. Eğer icap edrse, bunda dayanabilmemiz için, Çukobirlik dışarıdan pamuk ithal eder. Onu da söyleyeyim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Sayın Sağlar?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum :

İçel Milletvekili Sayın Durmuş Fikri Sağlar'ın soruları:

1. Kapıkule olayları araştırmaları sırasında zamanın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Vural Arıkan, daha önce de defalarca beyan ettiği gibi, Devlet yönetiminde karşılaştığı egemen güçlerden bahsetti. Sayın Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ise; «karanlık güçler» diyerek bazı güçlerin varlığını teyit etti. Egemenlik kayıtsız şartsız milletin olduğuna göre ve Hükümetiniz de bu tek yüce gücün temsilcileri arasından çıktığına göre, Devlet yönetiminde milletin egemenliğinden başka bir güç olamaz. Oysa sayın bakanlarınızın bu beyanları son derece anlamlı ve düşündürücüdür. Egemen güçler kimlerdir? Zatıâliniz var olduğu iddia edilen bu güçlerle mücadele edebilecek misiniz?

2. Seçmen yaşının 18'e indirilmesinde son günlerde ilk günlere uymayan beyanlarda bulunmaktasınız. Acaba bu düşünce farklılığının egemen güçler kavramı ile bir bağlantısı var mıdır? (ANAP sıralarından «Bütçe ile alakası yok» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Efendi, mutlaka cevap verilme mecburiyeti yok.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu sualin cevabı daha evvel verildi. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

18 yaş meselesinin egemen güçlerle falan bir alakası yok. Egemen güç yoktur zaten.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Tanımıyor musunuz, bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç yok, millî hâkimiyet var. Öyle bir güç tanımıyoruz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Ama, karanlık insanlar vardır, onu söyleyelim, mafia vardır, şu vardır bu vardır, onlarla da mücadele ediyoruz, egemen güç değildir.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç değildir.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın soruları vardır.

Sayın Korkmaz buradalar mı? Buradalar.

Sorularını okutuyorum:

1. Piyasadaki para miktarı nedir? Teknik sorumluluğu üstlediğiniz 1979'dan 1983 yılına kadar geçen dönemde artış nedir? Haziran - Temmuz 1984 döneminde ne kadar para basılmıştır?

2. İhracat yapan sermaye şirketlerine sübvansiyon yapılmış mıdır? Bir yıllık miktarı nedir?

3. Türkiye fert başına düşen gelir bakımdan ne durumdadır? Bu gelişme hızlarıyla fert başına gelir arasındaki çelişki nereden kaynaklanmaktadır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk soru «Piyasadaki para miktarı nedir?» şeklindeydi. Söyleyeyim; 1980 yılında, Temmuz rakamını hatırlıyorum - hatırladığım rakamları söyleyeceğim - Merkez Bankasının emisyonu 210 milyardı, belki 5 - 10 milyar farkımız olabilir. Şu anda 930 - 940 milyar olması lazım. Tabiî, emisyon ekonominin ihtiyacına göre, o ekonominin gelişmesine göre, bir de enflasyonun varlığına göre muayyen bir konum alıyor.

Sualinizin ikinci kısmı, «Büyük ihracat şirketlerine verilen sübvansiyon şeklinde. Böyle bir sübvansiyon yok. Bizim söylediğimiz; ihracata verilen bir iade var, normal bir vergi iadesi var. Diyelim ki, bu yüzde 6'dır. 7'dir, 8'dir, bir de bunun üzerine yüzde 5,5 civarında - şimdi 5,5'a indi -, yapılan ihracatın miktarına göre değişen bir ilave iade var. 2 milyon dolarlık ihracatta zannediyorum yüzde 2 ile başlar - bunun detayını Teşvik Dairesinden alabilirsiniz - ve 30 milyon doları geçtiği zaman, herhangi bir ihracatçı bu yüzde 5,5'a kadar yükselen; ama kademeli olarak verilen ilave iadeyi alır. Bu söylediğimiz rakam da, ta 1980'den beri tatbik edilmektedir.

Büyük ihracat şirketi tabir ettiğimiz - yani bir nevi ticaret şirketleridir bunlar; hem ithalat hem ihracat yaparlar - şirketlerin sanayi şirketlerinden aldığı, pazarladıkları mallar üzerinden tabiatıyla her vergi iadesinde olduğu gibi onlara da vergi iadesi yapılır. Yalnız sistem şöyle çalışır; bu şirketler sanayi şirketlerinden karşılıklı pazarlıkla malı alırlar, bu pazarlığın içerisinde tabiatıyla ne kadar vergi iadesi alacağı hesabı vardır. Onun için netice itibariyle ihracatın teşvikinde kullanılan bu rakam, döner dolaşır o sanayi şirketine gider. Yoksa havadan ihracat şirketi yüzde 5 veya 10 gibi vergi iadesi alamaz. Bu mümkün değildir. Öyle olsa bütün o sanayici, kendi malını kendi ihraç eder, fark etmez.

Onun için bu hesapları yanlış anlamamak lazım, hesabın şekli de böyledir. Arzu ederseniz bir gün bu teknik konuyu arkadaşlar size anlatırlar.

Şimdi millî gelir konusuna geleceğim; millî gelir fert başına Türkiye'de 1981'den beri yükselmektedir. Halihazırda cari fiyatlarla 1984 yılında 368 bin lira. Eğer dolar üzerinden hesap edersek, - doların ortalama değeri, yani yılbaşından itibaren alıp yıl ortalaması yaparsak, bu da 368 lira ise - bin dolar demektir. Tabiî dolarla hesap yaptığınız zaman bazı yanlışlıklar da yaparsınız, birçok arkadaşlarımız bu yanlışlığı yapıyor. Neden olduğunu da söyleyeyim; 1980 yılında dolar ve mark münasebeti - bu program ilk yapıldığı zaman - 1,70 mark, 1 dolara eşitti. Şimdi ise, bu oran değişmiş 3,1, 3,03 veya 3,09 mark, 1 dolar olmuştur, yani eğer mukayese ederseniz, mark o tarihten bu tarihe kadar dolara göre kaba hesapla yüzde 85 civarında bir nevi değer kaybetmiştir.

Türk parası marktan daha kuvvetli değildir. Eğer doların o günkü değerine göre hesap etmiş olursak, o günkü kur nispetine göre mukayese edersek bu rakamlar çok daha yukarıdadır, çünkü Türkiye'nin millî geliri artıyor, artmıyor değil, her sene artıyor. 1981'de toplam olarak yüzde 4,5 artmış. Tabiî yüzde 2'lik nüfus artışını düşünürseniz fert başına yüzde 2,5 gibi bir artış var. Ondan sonra gene yüzde 4 küsur artış var ve bu sene de yüzde 5,7 artış var. Bu

artışlardan nüfus artışını düşerseniz devamlı olarak artış vardır, ama doların değeriyle mukayese etmemek lazım. Sabit marka göre mukayese edelim, göreceksiniz ki, Türkiye'nin millî geliri mark hesabı üzerinden çok daha yukarıya gitmiş olur. Onun için mühim olan hesaplar, Türk Lirasının sabit değeri üzerinden olan hesaplardır; doğrusu da odur.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, sualler bitmiştir efendim, çok teşekkür ederiz, sağ olunuz.

Bütçenin tümü üzerinde son söz milletvekilinindir.

Buyurunuz Sayın Cafer Tayyar Sadıklar.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Efendim, tümü üzerinde son söz benim hakkımdı, beni aleyhinde yazmışlar.

BAŞKAN — Efendim, daha önceden tespit edildi söz sırası, şimdi sıra geçti. Siz dün yoktunuz, söz sırası dün tespit edildi. Sonra, çok rica ederim, iktidar partisi olarak üzerinde konuşmanız renksizlik olur o zaman; siz lehinde olacaksınız.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Üzerinde söz almanın şimdi sırasıdır, o zaman sırası değildi.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sadıklar.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok değerli üyeleri, 20 dakikalık süre içerisinde bütçe konusundaki görüşlerimi şadece satırbaşları ile arz etmek durumundayım. Birçok defa olduğu gibi Sayın Özal, başı sıkıştıkça 1983 yılına atıfta bulunmaktadır, o dönemin hasbelkader sorumluluğuna iştirak etmiş bulunduğum için bu konuda bazı hususların açıklığa kavuşmasında yarar ummaktayım.

«1983 yılında ihracatın durakladığını» ifade ettiler. Doğrudur, 1984 yılında ihracat, 1983 yılına göre 200 milyon dolar artmıştır. Ama bunu ifade ederlerken, 1983 yılında hava şartları yüzünden tarım sektöründeki gerilemeye işaret buyurmadılar ve bu yüzden tarımda yapılan ihracatın düştüğünü ifade etmediler.

«1983 yılında istikrar programının yavaşlatıldığını» ifade ettiler. 1983 yılının ilk ayında emisyon miktarı 485 milyar, sonunda da 730 milyardır; bütün artış 245 milyardır. 9 Kasım tarihi itibariyle 1984 rakamı 300 milyar liradır.

Arkadaşlarım, hal böyle olunca; 1983 yılına yapılan atıfların gerekçe aramaktan başka bir işe yaramadığını altını çizerek ifade etmek isterim. Enflasyon artışlarına bu denli gerekçe arama heyecanı maalesef enflasyonla mücadele savaşında olumsuz etki yapmaktadır. Çünkü «enflasyonla mücadele edemiyorum» anlamına gelmektedir. Ben bu kanıda Sayın Özal ile birleşmiyorum ve enflasyonla mücadele edebileceğine inanıyorum, bıraksın gerekçe aramayı. Mantığa bakalım; diyor ki, «1983 sonunda enflasyon, yılın son aylarında yükseldi, ben bunları 12 aya irca edersem yüzde 60'ları bulur.» Ve şimdi de «yüzde 50'lere indireceğim, başarı göstereceğim» diyorlar.

Aynı mantığı kullanacağım değerli arkadaşlarım, 1982 sonunun enflasyon rakamı; son ayın 4,6'dır. Eğer yıla uzatırsak, durum yüzde 50'lerde olacaktır ve bizim dönemde - bizim diyemeyeceğim; bunun şerefi daha çok kendilerine ve Ulusu Hükümetine ait, benim çok az bir katkım vardır bu konuda - yüzde 50'den yüzde 30,6'ya indirildi. Yüzde 20'lik bir başarı gösterildi demek lazım. Bu mantıkla bir yere varamayız arkadaşlar. Bu yanlış bir mantıktır. İşte 1983 rakamı ortadadır; yüzde 30,6 ve 1984 rakamı da maalesef yüzde 50'lerdedir. Bunun yerine Sayın Başbakana naçizane tavsiye edeceğim...

AYHAN ÜNSAL (Çanakkale) — Tavsiyeni kendine sakla.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Lütfen; dinlerseniz faydalı olur beyefendi. Bu tavsiyeleri sizin için söylüyoruz.

1984 sonunun son aylarında gerçekten fiyat artışlarında bir duraklama meydana gelmiştir. Bunda da çelişkili rakamlar veriliyor. Toptan eşya fiyatlarıyla ilgili Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamı yüzde 3,3 ve Hazine Müsteşarlığının rakamı yüzde 2,5'tir. Ben yüzde 2,5'in doğru olmasını temenni ediyor ve ayrıca İstanbul'daki geçinme endekslerindeki düşmeyi de olumlu olarak mütalaa ediyor ve enflasyon hızının düşeceğine dair ümidimizi ve temennimizi muhafaza ediyorum. Konuya lütfen böyle yaklaşalım. Yoksa mazeret aramakla bir yere varamayız.

Değerli arkadaşlarım, 1985 yılı bütçesi gelişmemiş, geliştirilememiş bir bütçedir. 1984 yılında alınan ek ödenekleri de nazarı dikkate aldığımız zaman, 1985 ödenekleri sadece ve sadece yüzde 30 artırılmıştır. Yüzde 50 enflasyon dikkate alındığında, 1985 bütçesi küçük bir bütçedir, güdük bir bütçedir. Ancak enflasyonla mücadelelerde küçük bir bütçenin faydalı olduğuna ben de kaniim. Bu bütçeyi yapan uzman arkadaşlarımın, bu verilerle daha başka bir bütçe yapması imkânı yoktu. Bu itibarla bütçenin rakamlarının tartışılmasında bir fayda mütalaa etmiyorum.

Bunun yanında, 1985 bütçesinin bu şekilde yapılmasını gerektiren ekonomik ortamın tartışılmasında fayda umuyorum. 1984 yılında alınan tedbirlerle veya uygulamalarla, sağlam kaynak yaratma konusunda bir adım dahi ileri atılmamıştır. Birçok gelirlerden vazgeçilmiş, sağlam kaynaklardan vazgeçilmiş ve 1985 içinde ne getireceği belli olmayan Katma Değer Vergisine geçilmiştir. Bu konudaki görüşlerim mahfuzdur; ayrıca arz edeceğim.

Diğer taraftan, 1984 bütçesi için öngörülen 250 milyar istikrazın ve 1985 yılı için öngörülen 500 milyar Devlet istikrazının toplanmaması için sağlanmaması için her türlü dolaylı tedbir alınmıştır. Kaldıki, Devlet istikrazı halka satıldığı takdirde, vergi kadar sağlam bir kaynaktır. Gel gör ki, Devlet istikrazıyla, önce Hazine açıklarını karşılayabilmek için, yüksek faizli Hazine bonosu çıkarılmak suretiyle rekabet edilmiştir. Arkasından köprü senetleri ortaya çıkartılmıştır.

Şimdi arkadaşlarım, havuz tek; siz bu tek havuzu üçe bölmüşsünüz. «Yeni havuza şu kadar para topladım» diye övünmüşsünüz. Bu, sadece kendi kendimizi aldatmaktır. Görüyoruz, aynı gazetenin aynı sayfasında veya diğer sayfasında Başbakanlığın iki kuruluşu olan, Başbakanlık Hazinesi ile Başbakanlık Konut Müsteşarlığı ilan veriyor boy boy ve birbirleriyle acımasız bir rekabetteler. Birisi diyor ki, «Hazine bonosuna paranı yatır» birisi «Hisse senetlerine yatır» diyor. Peki, Devlet istikrazına kim para yatıracak?

Arkadaşlarım, Devlet bütçesinin içi bir bu yolla boşaltılmaktadır, konulan, yaratılan yeni fonlarla boşaltılmaktadır. «Biz, yeni bir fon icat etmedik» diyorlar; insaf. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük fonları bu dönemde icat edilmiş ve uygulamaya konmuştur. Bütçe Komisyonunda tasarının görüşülmesi sırasında Sayın Bakanımızdan bu konuda yazılı olarak cevap vermesini rica ettiğim halde bugüne kadar cevap alamadım. Ne kadar fon, ne kadar para toplayacaktır 1985'te lütfen bunu bize açıklayın dedim; niçin açıklayamadılar? Bu sualimin cevabını halen bekliyorum Sayın Bakanım.

Bu itibarla, Devletimizin 1985 Bütçesinin içi maalesef boşaltılmıştır. Bunun sıkıntılarını bugün değil yarın çekeceğiz.

Diğer taraftan, bu Hükümet özel sektörü teşvik ederek, ona yatırım heyecanı vererek yatırımları çoğaltmaya, artırmaya öncelik veren bir Hükümettir. Bu bir tercihtir. Ancak, bu tercih bir tarafta dururken, Sayın Hükümet özel sektöre bankacılık kesimi vasıtasıyla kayacak fonlara da gözünü dikmiştir.

Şimdi, bu fonlar üzerindeki Devletin rekabeti bu fonların Devlete kaymasını sağlamaktadır. Peki, özel sektöre gidecek fonlar nereden kaynaklanacak? Bir taraftan sermaye piyasasını artıralım, geliştirelim diyoruz, öbür taraftan yüzde 50 net faizli ve Devlet garantili veya bir banka garantili istikraz senedi çıkarıyoruz. Bu durumda hangi hisse senedine götürüp paramızı yatıracağız? Özal Hükümetinin kafasındaki modeldeki özel sektörün başarıya ulaşabilmesi için, sermaye piyasasının canlandırılması lazım. Bu konuda tam bir çelişki içindesiniz maalesef. Bu çelişkiden bir an evvel dönmeniz kendi modeliniz bakımından yararlı olur. 1984 yılında ekonomik uygulamalara etki yapan bazı tedbir ve faaliyetleri sadece satırbaşlarıyla şöyle arz edeyim :

Hükümet, vaat ettiği ucuzluğu sağlayamamanın suçluluğu içinde mazeret bulma telaşına düşmüş, bu da beklentileri çok olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Hükümet Programında ifade edilenlerle malî piyasalar beklenti içine sokulmuştur. Bir taraftan «Yeni malî kanunlar, banka kanunları çıkaracağız» deniyor, diğer taraftan da serbest faizin bankacılık sektörüne de getirileceği ifade edilerek bu sektörde tereddütler yaratılmıştır.

Bürokrasi ile mücadele edelim derken, Devlet kavramı maalesef hırpalanmıştır. Hazinenin Maliyeden ayrılması beklenmedik ve çok önemli problemler ortaya çıkarmıştır ve çıkaracaktır. Mahallî seçimlere çok kısa bir süre içinde gidilmesinin sonucu olarak seçim ekonomisine girilmiş ve bu heyecanla bazı ödemeler zamanından önce yapılmıştır. Eğer bugün ödemeler kesilmişse, bunun bir etkisi vardır.

1985 bütçesinin yapıldığı ekonomik ortamın bazı önemli unsurlarına da kısaca değineceğim.

1984'te millî gelir, beklenenin de ötesinde yüzde 5,7 olarak artmıştır; bunu memnuniyetle kaydetmemiz lazım. Bu artıştaki faktörler; yüzde 4 civarında tarım sektöründeki artış ve yüzde 9'u aşan sanayi ürünündeki artıştır; bunu hepimiz memnuniyetle kaydettik. Ancak, bu artışlardan lütfen Sayın Hükümet kendisine fazlaca pay çıkartmasın. Tarım ürünleri arttıysa, bir arkadaşımızın da değindiği gibi, Allah'ın inayeti olarak yağmurlar arttığı için arttı ve tarım ürünleri arttı ise, 1983 yılında bu sektöre yapılan yatırımlar yüzünden arttı. (HP ve MDP sıralarından alkışlar).

1984 yılı Bütçesine sahip çıkmıyorsunuz; «Bütçe, bizim bütçemiz değil, ama iyilikler bizim iyilikler» diyorsunuz. Yapmayın arkadaşlarım. Sayın Başbakan bir taraftan; «Gerekirse günahı da biz yükleniriz sevabı da yükleniriz» diyor; ama günahları bu tarafa atıyor; «Sevapların hepsi benim» diyor. Şimdi, «Bütçeyi biz yapmadık» diyor; ama «1984'te ortaya çıkan ekonomideki iyi faktörler bize aittir» diyor.

Sanayi üretimi arttı; evet, memnuniyet vericidir. Niçin arttı? Elektrik üretimindeki artış yüzünden arttı; yüzde 11, yüzde 16'ya kadar rakamlar var. Elektrik üretimi niçin arttı? Oymapınar devreye girdi, Elbistan devreye girdi. Bunları kim yaptı arkadaşlar? Bunları kim yaptı, siz mi yaptınız? (HP ve MDP sıralarından alkışlar).

Eğer elektrik üretimi artmasaydı, hem yağmurların etkisiyle, bu devreye giren barajların etkisiyle eğer artmasaydı... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Talep olmasa artar mıydı?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Eğer artmasaydı, sanayide kapasite de kullanılamayacaktı ve sanayi üretimi de artmayacaktı.

Gelin, «Sezar'ın hakkını Sezar'a, Sayın Özal'ın hakkını Sayın Özal'a verelim» ama bundan evvelkilerin hakkını da verelim. (HP ve MDP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyelim.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Evet, millî gelir artmıştır; fakat 1984 yılı içinde yatırımlarda beklenen gelişme olmadı. Bunda bazı ümit verici işaretler de var. Bakın, inşaat ruhsatlarında, teşvik belgelerinde ve yatırım malları ithalatında artışlar olmuştur; ama yeterli değildir. (ANAP sıralarından «Elektrik üretiminde?» sesi)

Yatırımlarla ilgili konuşuyorum arkadaşım. Yeterli değil bunlar.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Özellikle, özel kesimin Beş Yıllık Plana göre payını en az yüzde 50'ye yahut yüzde 48'lere çıkarmayı düşünen bir hükümetin, özel sektörün yatırımlarını engelleyen hususların üzerine dikkatle eğilmesi gerekir. Bu konuda onlarla beraberiz. Ama, tam aksi istikamette hareket ediliyor. İşte faiz politikası : «Ne yapalım, işte yüzde 80 faizle de yatırım yapabilirse yapsın» diyorlar. Olmuyor arkadaşlar, bu faiz politikasıyla yatırım olmaz ve olmayacaktır. Siz, kendi programınızda, kendi içinizde çelişkiye düşüyorsunuz. Son göstergeler gösteriyor ki, 1984 yılında yatırımların istenen seviyede gerçekleşmediği ve maalesef bunun sonucu olarak da işsizlik yüzde 16,1'den yüzde 16,5'a yükseldi; bu ise yüze veya ikiyüz binlik bir artışı ifade eder. Sadece not ederek geçiyorum, bunun üzerinde tartışmanın zamanı değil.

Gelelim ödemeler dengesi konusuna : Ödemeler dengesi konusunda, teslim edelim ki kısmî bir başarı vardır. İhracat yüzde 30 artmıştır; bu, önemle altı çizilmesi gereken bir husustur. Ancak, bir yıl evvelki ihracat kredilerinin bunda rol oynadığını lütfen kabul edelim.

Şimdi derler ki, 1983 yılında siz fazla emisyon yaptınız. Demin arz ettim, 245 milyardı; bunun büyük bir kısmı ihracatı desteklemek için yapıldı, diğer büyük bir kısmı da maalesef banker olayının ortaya çıkardığı tatsızlıkları silmek için yapıldı. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

Sayın Başbakan, lütfen hiç değilse bu sorumluluğa...

BAŞKAN — Lütfen mikrofona efendim, lütfen mikrofona ve Umumî Heyete hitap edin efendim.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Sayın Başkanım, evet, ihracatta artışlar oldu. Bu artışların devamını temenni etmekteyiz ve Sayın Hükümetin bu konuya verdiği öneme aynen iştirak ediyoruz. Ancak, konjonktürün aynı şekilde devam edemeyeceğinin hesaba katılması lazım. İhracattaki, ticaret dengesindeki sağlanan artış ve başarı, maalesef cari işlemlerde sağlanamadı. Bir hedef tespit edildi, bu biraz da önemli bir hedefti : Cari açığı 1,1 milyara indirecektik 1984 sonuna göre. Bu anlaşılıyor ki, bugün 2 milyarlarda belirlenecek, 2 milyarda belirlenmesi Merkez Bankasını maalesef kısa vadeli borçlanmalara iter, itiyor da. Bazı hesaplara göre kısa vadeli borçlanmalarda tehlikeli gelişmeler var. Bunu, altını önemle çizerek söylüyorum ve daha önceki yıllarda bu yüzden başımıza gelenleri de hatırlayarak bu konuda tedbirli olunmasını rica edeceğim.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim, süreniz doldu.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Sayın Başkanım, dünkü konuşmacılara tanınan ka-

dar asgari bir müsamaha istirham edeceğim. Çok az bir bölümüm kaldı. (ANAP sıralarından gürültüler)

1984 yılında demek ki, istenilen sonuçlara varılamamış, özellikle enflasyon konusunda istenilen sonuçlara varılamamıştır. Gelin bunları kabul edelim.

Evet, piyasaya 300 milyar lira para sürülmüştür. Bunun sebeplerinin içinde 390 milyarlık bütçe açığı vardır; bunun sebeplerinin içinde kamu sektörüne Merkez Bankasının verdiği krediler vardır. Bu yüzden özel sektöre verilen krediler kesilmiştir. Müsaade ederseniz, rakamları arz edeyim Sayın Başkanım...

BAŞKAN — Lütfen efendim, zaten süreniz doldu. O rakamları sonra başbaşa konuşursunuz.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Hayhay Sayın Başkanım.

Evet, enflasyonla mücadelede, Sayın Başbakanımızın da ifade buyurdukları gibi yeterli bir başarıya ulaşılamamıştır. Kendileri bu yıl içinde enflasyonun yüzde 30'a indirileceğini - ki «Ben böyle bir şey demedim» derler, oysa 12 Aralık 1983 tarihli gazetede beyanatları var - ifade ettiler.

RECEP KAYA (Bilecik) — Hangi gazete?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Milliyet Gazetesi.

Şimdi, aslında benim burada söylemek istediğim şu enflasyon konusunda lütfen çelişkili rakamlar kullanmayalım. Enflasyon konusunda lütfen yanlış beklentilere yol açacak ifadelerde bulunmayalım. Enflasyonla mücadele sadece Sayın Özal'ın sorunu değil, bu. Büyük Millet Meclisinin de sorunudur. (Alkışlar) Ama, tedbiri alırken beklentiyi olumsuz yönde etkileyecek şekilde karamsar ifadelerden kaçınmakta yarar vardır. 1985'le ilgili, Sayın Başbakanın bazı karamsar ifadeler kullandığını dünkü gazetelerden okuyoruz. Bunu üzüntüyle kaydettim. TÜSİAD'ın karamsar ifadelerini üzüntüyle kaydettim. 1985 yılı içinde enflasyonla ne pahasına olursa olsun mücadele edip başaracağız» demeli Sayın Başbakan, yoksa tereddüt göstermemeli.

BAŞKAN — Lütfen efendim, mikrofona ve Umumî Heyete hitap ediniz.

Tamam efendim, süreniz doldu. (ANAP sıralarından gürültüler)

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Son cümlemi arz ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen, öyleyse cümlenizi tamamlayın. (ANAP sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim, bir dakika, müsamahanıza...

RECEP KAYA (Bilecik) — Müsamaha sınırlarını aşmayın.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Bitti efendim. Bir müsamahadan bahsedip konuşmamı sona erdireceğim efendim. İzlenen zam politikası ve kur politikasından ya vazgeçilmeli veya gözden geçirilmelidir. Bu zamlara katlanan sabit gelirli suskun kitlenin tahammülü daha fazla zorlanmamalıdır. Bu tahammülün tükendiği noktayı deneme-öğrenme metoduyla tespit etmeye kalkmak fevkalade tehlikelidir. Zira bu noktaya gelindiği anda geriye dönmek artık mümkün olmayabilir. Ekonominin geleceği için fedakârlık istediğimiz bu kitlelerin içinde bulunduğu durumu objektif ve bilimsel metotlarla ortaya koymakta ve hep birlikte çareler aramakta büyük yararlar vardır; çareler vardır, alternatifler vardır.

Hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sadıklar.

1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarıları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarılarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım.

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1985 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddelere geçilmesi böylelikle kabul edilmiştir. Oturumu saat 15.00'te toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanma Saati : 14.00

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİP ÜYELER : Yavuz Köymen (Giresun), Durmuş Fikri Sağlar (İçel), Cemal Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — 37 nci birleşimin ikinci oturumunu açıyorum.

1. — 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları İle 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı (1/608, 1/609, 1/558, 3/595) (S. Sayısı : 149, 150, 220) (Devam)

BAŞKAN — Bütçe ve Kesinhesap Kanun Tasarıları üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Komisyon? Hazır.

Hükümet? Hazır.

Bundan önceki oturumda 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanun tasarıları ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarılarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış, maddelere geçilmesi kabul edilmişti.

Şimdi, her 3 tasarının da 1 inci maddelerini okutacağım.

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının 1 inci maddesini okutuyorum :

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir ve Denge

Gider Bütçesi

MADDE 1. — Genel Bütçeye giren dairelerin harcamaları için (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (5 412 082 049 000) liralık ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının 1 inci maddesini okutuyorum :

Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Ödenekler, Öz Gelirler, Hazine Yardımı

MADDE 1. — a) Katma bütçeli idarelerin 1985 yılında yapacakları hizmetler için (936 880 275 000) lira ödenek verilmiştir.

b) Katma bütçeli idarelerin 1985 yılı gelirleri (130 100 000 000) lirası öz gelir, (806 780 275 000) lirası hazine yardımı olmak üzere toplam (936 880 275 000) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısının 1 inci maddesini okutuyorum :

1983 Yılı Kesinhesap Kanun Tasarısı

Gider bütçesi

MADDE 1. — Genel Bütçenin giderleri bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere;

a) Yılı Bütçe Kanunu ile verilen ödeneklerden

(891 701 595 609,—) lirası cari,

(293 182 636 674,—) lirası yatırım,

(1 598 256 808 870,—) lirası sermaye teşkili ve transfer,

b) Özel kanunlar uyarınca kaydolunan ödeneklerden

(569 522 829,—) lirası cari,

(819 285 401,—) lirası yatırım,

(5 841 031 664,—) lirası sermaye teşkili ve transfer,

c) Nazım gelirler karşılığı kaydedilen ödeneklerden,

(122 482 451 930,—) lirası nazım harcamalar olmak üzere toplam (2 912 853 332 977,—) lira gider yapılmıştır.

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1985 Malî Yılı Bütçesi

2. — Millî Güvenlik Konseyi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı

3. — Danışma Mecilsi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN — Anayasanın 164 üncü maddesi uyarınca, bütçe kanun tasarısı ile kesinhesap kanunu tasarılarının görüşmeleri birlikte yapılacağından; okunmuş bulunan 1 inci maddeler kapsamına giren kuruluşların 1985 malî yılı bütçeleriyle, 1983 malî yılı kesinhesaplarını görüşmeye başlıyoruz.

Sıra Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesindedir.

Komisyon? Burada.

İdare Amiri? Burada.

Söz taleplerini okuyorum :

Grupları adına; MDP adına Hilmi Biçer, HP adına M. Turan Bayezit, ANAP adına Ahmet Şevket Gedik.

Şahısları adına söz isteyenler : Nuh Mehmet Kaşıkçı, Necip Oğuzhan Artukoğlu.

Sayın Kaşıkçı buradalar mı?

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — Buradayım.

BAŞKAN — Lehte mi, aleyhte mi?

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — Lehte.

BAŞKAN — Sayın Artukoğlu burada mı?

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Buradayım.

BAŞKAN — Lehte mi, aleyhte mi?

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Bazı temennilerde bulunacağım.

BAŞKAN — Şimdi, lehte söz alan üye konuştuktan sonra aleyhte olabilir.

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Olmaz efendim; Lehi aleyh takip eder, ondan sonra üzerinde olur.

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Aleyhte efendim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Efendim, üçüncü sırada değil mi Artukoğlu'nun konuşması.

BAŞKAN — Hayır efendim ikinci sırada.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — İkinci sırada Ahmet Yılmaz var.

BAŞKAN — Hayır efendim; vazgeçmiş, silinmiş buradan.

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Üzerinde konuşacağım efendim.

BAŞKAN — Şimdi efendim, 2 kişi söz almıştır; birisi lehte istiyor, biri üzerinde istiyor. Aleyhte söz istenirse, aleyhte isteyene öncelik vereceğiz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi üzerinde Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu Adına Sayın Hilmi Biçer; buyurun. (MDP sıralarından alkışlar)

Sayın Biçer, süreniz 30 dakika.

MDP GRUBU ADINA HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce şahsım ve MDP Grubu adına Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra, birinci sırada Yüce Meclisimizin Bütçesinin görüşülmesine başlıyoruz. Bu bütçenin ilk sırada görüşülmesinin bir anlamı vardır. Görüşülen bütçe evvela kendi bütçemiz, saniyen; üstat Ferit Melen'in tabiriyle demokrasi karargâhının bütçesidir. Bu bütçenin özellikle kendimizle yakından ilgisi dolayısıyla siz muhterem milletvekillerinin birkaç dakikalarını ayırarak bendenizi dikkatlice dinlemenizi istirham ediyorum; çünkü mesele hepimizin meselesi oluyor.

Gerçekten burasını demokrasinin, daha doğrusu rejimimizin karargâhı kabul edersek, bu bütçe gerek müzakere usulü, gerek tasarruf ve gerekse uygulama; hulasa her yönden diğer bütçelere örnek bir bütçe olmalıdır. Karargâhta bulunan bizlerin hal ve hareketleri de Aziz Milletimize aynı şekilde örnek olmalıdır. Durum bu olunca hemen parlamentonun itibarından bahsetmek zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Sayın milletvekilleri, parlamentonun itibarını artırmak görevi evvela kendimize düşmektedir. Bu konu siyasî partilerin karşılıklı münasebetlerde birbirlerini anlayışla karşılamaları, şahsî münasebetlerde de aynı görevi ifa eden kişiler olduğumuzu kabul etmekle mümkün olur. Bu çatı altında görev yapan her milletvekili, hiç şüphesizdir ki, millî iradeyi temsil etmektedir. Biz bu anlayışı kendi uygulamamızda görür isek, bunun memlekete aksi de aynı şekilde olur. Biz kendi içimizde birbirimize itibar etmez, karargâhımızda bu itibarı temin etmez isek, başkalarından saygı ve itibar beklemeye hakkımız yoktur. Bu konuyu biraz daha genişleterek arz etmek zorundayım.

Muhterem milletvekilleri, 1 Kasım 1984 tarihinde bildiğiniz gibi ikinci yasama dönemine başladık. Alelade bir gün gibi açılış fevkalade sönük oldu. Şahsen bu durumdan bir parlamenter olarak büyük üzüntü duydum. Adlî yıl, üniversitelerin açılış merasimlerindeki haklı ve muhteşem manzarayı, bu gibi törenlere büyüklerimizin teşrifleri herkesi okşar ve onları gururla seyrederdik. Maalesef bu açılışta bunları göremedik. Böyle bir günde bizleri ve Aziz Milletimizi bu huzurlu günlere kavuşturan ve hatta rejimi kurtaran çok Sayın Cumhurbaşkanımızı, Sayın Konsey Üyelerini hiç değilse localarında alkışlayarak hasret gidermek ihtiyacını duyuyorduk. Sayın Meclis Başkanımız bu lütfu bizden esirgediler. Bendeniz bu ha-

taya Sayın Meclis Başkanımızın, beni affetsinler, tecrübe noksanlığı nedeniyle düştüğü kanaatini taşıyorum.

Yüce Meclisimiz, çok önemli ve zarurî bir müdahaleden sonra kurulan, bir ölçüde intikal rejiminin meclisi diyebileceğimiz bir kuruluştur. Devletimizin temel organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi çok önemli bir dönem yaşamaktadır. Dünyanın gözü bizde. Avrupada hemen her gün aleyhimizde bir karar alınıp köşeye sıkıştırılmaya çalışılıyoruz. Orada yalnız kaldık.

Memleketi 12 Eylüle getiren düşman kardeşler sarmaş dolaş, dışarıdakilerden daha fazla gayretle bizim başarısızlığımızı heyecanla beklemekte ve âdeta Yüce Meclisi dağıtmak için sabırsızlanmaktadırlar. Millî iradeye saygısı olmayan bu kişiler, Anayasa gereği seçimin beş senede bir yapıldığını, vatandaşın oyunu bilerek kullandığını bile anlamazdan gelerek şimdi de seçime girmek arzusuyla yanıp tutuşmaktadırlar. Ülkenin her zamandan daha fazla siyasî istikrara ihtiyacı olduğu bir zamanda bu manzarayı üzülerek seyrediyoruz. Onlar için, memleket sıkıntıya girsin, ne olursa olsun, yalnız Mecliste bulunmak önemlidir. Hulasa, hain gözler içeride ve dışarıda bu Meclisin üzerindedir. İktidarın zam üstüne zam yaparak milletin nefesini kesercesine, milleti inim inim inleten icraatı da, sanki bunlara yardım etmekte ve onlara ümit vermektedir. İşte böyle bir ortamda yasama yılını âdeta suçluluk psikozu içinde sönük bir merasimle açmaya kimsenin hakkı yoktur. (MDP ve HP sıralarından alkışlar) Başkanlığın bu hareketini grubumuz adına üzüntüyle karşıladığımızı ifade etmek istiyorum.

Çok Değerli Başbakanım, her gün kadrolaşarak göreve getirdiğin devlet memurlarının çoğu, masalarının gözüne, bizlerde bile mevcut olmayan Meclis albümlerini koymuş, partilerine göre milletvekillerine muamele yapmaktadırlar. (MDP ve HP sıralarından alkışlar)

Sayın ANAP'ın çok değerli milletvekilleri, çok yakın dostlarımız, kartlarına ANAP amblemini koymak suretiyle bu memurlarla işbirliği halindedirler. (MDP ve HP sıralarından alkışlar) Bir parlamentonun böyle bir tatbikatla itibarı nasıl korunacak, doğrusu akıl erdirmek mümkün değil? (ANAP sıralarından gürültüler)

BERATİ ERDOĞAN (Samsun) — Aslını saklayan haramzadedir.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Arkadaşlar, bu kürsüden konuşmak kolay, siz de sıranız geldiği zaman bana cevap verirsiniz.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — 20 seneden beri politika içinde bulunuyorum, mebusların kartvizitinde parti amblemlerini bugüne kadar görmedim; çok şükür sizden gördüm. (ANAP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, telaşlanmayın, hepimizi ilgilendiriyor, yarın da siz aynı şeyden yakınırsınız.

Çok muhterem arkadaşlarım, bir mebus arkadaşımın çok yakın bir zamanda başına gelen bir olayı Yüce Meclise arz edeceğim. Sayın Bitlis Milletvekili Faik Tarımcıoğlu Beyefendi, İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma yetkililerine telefon açıyor, kendisi henüz ismini takdim etmiyor; «Ben Bitlis Milletvekiliyim» diyor. Sekreter hanımefendi sayın yetkiliyle irtibatı kurduğu zaman Faik Beyle irtibatı kesmeyi unutmuş. Sayın yetkili diyor ki; «Yahu, yine bir milletvekili, boş ver, kimbilir ne istiyor?»

Arkadaşlar, bu iş dün oluyor yahut çok yakın bir zamanda oluyor. Bu herkesin başına gelebiliyor.

DEVLET BAKANI A. MESUT YILMAZ (Rize) — Partiyle ne alakası var bunun?

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Yukarıda arz ettiğim gibi evvela kendimiz birbirimize itibarı temin edeceğiz.

Bu vesileyle Yüce Meclisimizde görev yapan personelin de hal ve tavırlarından bahsetmek yerinde olur. Bazı arkadaşlarımız Meclis personelinin ilk günlerdekine nazaran biraz daha işi yumuşattığını söylemekte iseler de, genel olarak sivil personel ve emniyet mensuplarına, bizlere karşı gösterdikleri saygıdan dolayı müteşekkiriz. Biz selam meraklısı değiliz. Bize gösterilen saygı, temsil ettiğimiz 50 milyonluk kitleyedir. Bunun böyle olmasında ve böyle bilinmesinde büyük yarar vardır.

Yaşımız gereği, evvelce mebuslara yapılan itibarı hatırladıkça bazen onlara gıpta ediyorum. Ne zaman parlamentoya itibar azalmış ve vatandaş parlamentodan ümidini kesmiş ise, rejim mutlaka inkıtaa uğramıştır. Hal böyle olunca Yüce Meclisi bir ümit kaynağı yapmak, gerek Meclisimize ve gerekse sayın üyelere toz kondurmamak, aralarında bir ayrıcalığa meydan vermeme, rejimin selameti bakımından her görevlinin en kutsal borcudur.

Ülkemizde imtiyazlı kişiler ve zümreler sayılmayacak kadar çoktur; ama bizim bu tutumlarımızdan dolayı bize gösterilen, biraz önce arz etiğim, bu

tavırlardan dolayı bu ülkenin kaderinin tayinine iştirak eden milletvekilleri sefalet içinde olsa, kimse sesini çıkarmaz. Onların sosyal durumlarını düzeltecek yönde atılan her adım büyük bir istismar konusu olur. Belediye meclisi kararıyla maaşı 800 bin liraya çıkarılan bir belediye başkanının maaşını kimse konuşmaz. (ANAP sıralarından «Doğru değil bu» sesleri)

Doğru olduğunu görürsünüz sonra.

Ama, gel gör ki, mebuslara 1 kuruş zam yapılsın, hemen şer kuvvetler ortaya çıkar. Bu vesileyle milletvekillerinin maaşlarıyla ilgili kanunun büyük bir boşluğu doldurduğunu ve bir istiskal konusunu ortadan kaldırdığını takdirle belirtmek istiyorum. Bu bapta, milletvekillerini kulislerde ve koridorlarda dolaşmaktan kurtararak, onlara, dar da olsa Halkla İlişkiler Binasını yaparak büyük bir hizmet veren ve bu arada her zaman takdirle anılan hizmetlerin sahibi eski Meclis başkanlarımızdan dostum Sayın Cahit Karakaş'a teşekkürü, yerine getirilmesi zarurî bir vicdan borcu biliyorum. Kendisine gerçekten çok müteşekkiriz. (MDP ve HP sıralarından alkışlar)

Bugün milletvekilleri birçok yerlere girememektedirler. Ortadoğu Teknik Üniversitesinin Eymir Gölü civraında bir milletvekilinin gezmesi, o parka girmesi izne bağlıdır. Burada bir hatıramı arz etmek istiyorum:

Değerli arkadaşlarım, bir gün çocuklarımla birlikte Eymir Gölü civarına gezmeye gittim. Bizi içeriye almasını bekçiden rica ettim. «Sen hangi partiden milletvekilisin?» diye bana sordu; «MDP'denim arkadaşım» dedim, «Arkadaş, Anavatan Partisinden olsaydın vallahi seni amayacaktım» dedi. (MDP ve HP sıralarından gülüşmeler) «Neden kardeşim?» diye sorduğumda; «Belimizi kırdı bunlar bizim, belimizi; onların burada yeri yoktur» dedi. (HP sıralarından, «Bekçi elden gitti», ANAP sıralarından, «Yalan» sesleri)

Bu benim başımdan geçen bir olay, burada yalan söylemeye mecbur değilim, arkadaşlar.

Orduevlerine milletvekilleri kesinlikle giremezler. Doğrusu, bu hususta verilecek misaller pek çok. En kısa zamanda Sayın Başkanlık Divanının, milletvekillerinin bu durumuyla yakından ilgilenmesini ve millî iradeye sahip çıkmasını özellikle istrham ediyorum.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — O bekçiye yazık oldu.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Biz bakarız arkadaşlar gelirse.

Plan ve Bütçe Komisyonunda da hemen her milletvekilinin temas ettiği gibi, trenlerde yataklı vagon tenzilatının, milletvekillerine uygulanmaması gariptir. Herhalde bu, yabancı şirketler tarafından işletildiğinin bir alışkanlığı neticesi unutulmuş olsa gerek. Bunu da arkadaşlarımıza hatırlatmak istiyorum. Ben İstanbul'a bu trenle hiç gitmedim.

Sayın milletvekilleri, şimdi biraz da bütçemizden bahsedelim. Bize dağıtılan Meclis bütçesiyle ilgili bülten tetkik edildiğinde, 1984 bütçesinin 7 milyar, 1985 bütçesinin ise 17 milyar lira civarında olduğu görülmektedir. Bu kadar artışın sebebini anlamak mümkün değildir. (ANAP sıralarından gürültüler) Bunu biraz sonra aşağıda anlayacaksınız.

Meclislerde alabildiğine bir israf hüküm sürmektedir. Meclislerde her görev yapan kişiye Taşıt Kanununa aykırı olarak birer araba tahsis edilmiştir. İlgililer bu arabalarla Türkiye'nin köylerini dolaşmaktadırlar. Vaktiyle makam arabasına eşini bindirdi diye istifa etmek zorunda bırakılan merhum İçişleri Bakanı Halil Özyörük'ün ruhu şad olsun. Sayın Özyörük kalk da bak Türkiye'yi ne hale getirdiler.. Sayın ANAP iktidarı bu gidiş ile her mebusa bir araba tahsis eder ve kendine bağlamaya çalışırsa şaşmayız. (ANAP sıralarından gürültüler) 1 trilyon açık vereceği izah olunan bir bütçe sebebiyle evvela kendiniz tasarrufa riayet etmezseniz, bu tasarrufu başkalarından nasıl beklersiniz?...

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Kime araba verildiğini açıklayın.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bütün komisyonlara.. Bilmeyen yalnız siz varsınız sayın mebus.

Şimdi biraz da, Meclisimize bağlı kuruluşlardan bahsetmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bizim ecdat yadigârımız, şeref abidelerimiz bir millî saraylarımız var. Bugün maalesef tam ve ehil ellerde, iyi bir şekilde bu saraylarımızın idare edildiğini iddia edemeyiz. Saraylarda görevli kişiler, başta daire başkanı olmak üzere, saray hakkında bilgisi olmayan kişilerden seçilmektedir. Sarayların muhafaza ve korunması hakkında gerekli tedbirler alınmamıştır. 12 Eylül öncesi Bayındırlık Bakanlığınca saraylara müdahale edilerek elektrik ve yangın tesisleri yaptırılmış; bu tesisler yaptırılırken saraylarımız âdeta hüviyetinden çıkartılmış, harap edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, bu ihaleler hiçbir kontrola tabi tutulmamış; hatta ve hatta bugün resmî kabulü olmayan ihaleler var. Bu böyle dururken «Sempozyum» adı altında; Sayın Başkanımı güldükleri için kınamıyorum, haklısınız, faydası yoktur da demiyorum, ama daha inşaatının resmî kabulünü yaptırmadığınız, bakımını ve korunmasını garanti altına almadığınız bu ecdat yadigârını tanıtmaya çalışıyorsunuz. Bu harekete sadece gülünür. Bunu yapacağınıza televizyondan haftada bir, ayda bir görüntülü bir program yaparak reklamını yapsanız, bu bakım ve korunmasının tedbirlerini bir an önce aldırsanız da bunu garantiye bağlasanız olmaz mı?. (ANAP sıralarından «Doğru» sesleri.)

Arkadaşlar, bu laf atan arkadaşlardan istirham ediyorum; bu benim malım değil, hepimizin müşterek ata yadigârımız. Merak saikiyle gidiniz bakınız; elektrik tesisatı yapacağım diye bütün duvarlar delinmiş. (ANAP sıralarından «Havadan mı geçirecekler?» sesleri.) Efendim, yapılıp da kullanılsa can feda. Bunlar kullanılmak için yapılmamış, bunlar birisinin arzusunu yerine getirmek için yapılmış ve bunlar bugün kullanılmamaktadır. Teknik Üniversitenin raporu vardır, burada şu tesisler kullanılamaz, denmektedir; ama buna rağmen yapılmış.

HALİL ŞIVGIN (Ankara) — Kim yapmış?...

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Arkadaşlar, bunu Sayın Başkanımız bir broşürle arkadaşlarımıza tebliğ eder. Bunun hesabını ben verecek değilim.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Açıklayın, zan altında bırakmayın.

BAŞKAN — Neyse efendim; siz devam buyurun.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Çok muhterem milletvekilleri, Yüce Meclise niyabeten görev yapan Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonumuz var. Bu Komisyon sık sık teftiş ve murakabelerde bulunuyor, Başkanlığa raporlar veriyor. Ben bu raporların dikkatlice okunduğuna inanmıyorum ve sizin adınıza bu teftişler yapıldığı için de üzülüyorum.

Topkapı Sarayı Külliyesinden olan, Resim ve Heykel Müzesi olarak kullanılan bina çeşitli ikazlara rağmen çürümeye terk edilmiştir. Müze olarak son derece hor bir şekilde kullanılmaktadır.

Sarayların manzarası hiç de iç açıcı değilken, biraz önce arz ettiğim sempozyumlar düzenleniyor. Sempozyum münasebetiyle bir hatıramı da arz edeyim :

Saraylar teftişe gittiğimizde, deniz kenarında, bahçenin hemen yanında bir büyük masada kahkahalarla yemek yendiğini gördüm. «Bunlar kim?» diye sordum; «Bunlar sempozyumun personeli» dendi. «Ne zaman buradan ayrılırlar?» dedim; «11.30 da gelip, 13.30 da buradan ayrılırlar. Bunların görevi sadece yemek yemektir burada» dediler arkadaşlar.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Yağma Hasan'ın böreği.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Oysa ki, bunun yerine muayyen zamanlarda, biraz önce arz ettiğim reklamları yapmak çok daha faydalı olur.

Hemen her müessesenin İstanbul'da bir misafirhanesi veya barınağı var. Değerli arkadaşlarım, biz Komisyon olarak, İstanbul'da 400 üyeli bir Meclisin bir karargâhının bulunmasının uygun olduğunu Sayın Meclis Başkanımıza çeşitli vesilelerle aktardık. Bunun, Millî Sarayların bünyesine hiç dokunmadan, onun müştemilâtından bulunan birtakım binaların az da olsa tahsisi suretiyle misafirhane şekline getirilmesi mümkün; ama bu konu bugüne kadar nedense ciddî bir tetkike alınmadı veya alındı da neticesi alınamıyor.

Çok değerli, çok saydığım Başkanımızın sahip olduğu yetkileri kullanırken, Yüce Meclise niyabeten görev yapan Komisyonu da görmemezlikten gelmemesi lazım gelir kanaatindeyim.

Arkdaşlar, bir de kütüphanemiz var. Meclisin Kütüphanesi, bize yetkililerin verdiği malumata göre, dünyanın sayılı kütüphanelerinden birisi. Bu kütüphanenin kompütür sistemine geçmesi için uzunca bir süre önce çalışmaya başlanmış; fakat bu bir noktaya gelmiş tıkanmış. Yine yetkililerden öğrendiğime göre, normal kütüphanelerden tasnif yönünden asgarî iki sene geride.

Arkadaşlar, bu kütüphane bizim bilgi hazinemizdir. Biz, noksanlarımızı bu kütüphanede araştırma yapmak suretiyle telafi etmeye mecburuz. Burayı bir araştırma merkezi haline getirmek, mevcut uzmanları da takviye etmek suretiyle burayı kuvvetlendirmek mutlak zorunludur. Oysa ki, şu anda kütüphane programlamasını son derece yavaş bir şekilde yürütmektedir. Sayın Başkanımızın bu hususa da özellikle dikkatlerini çekmek istiyorum.

Emniyet ve muhafız taburumuz, ihtiyaçları hemen hemen temin edilmiş birliklerimizdir.

Polis erkânının, öyle zannediyorum ki, lojman meselesi tam anlamıyla halledilmemiştir. Eğer halledilmeyen varsa, bunların tamamlanması onlara huzur

getirecektir. Bizi korumakla yetkili bu arkadaşlarımızın her şeyden önce huzur içinde olmaları zorunludur.

Arkadaşlar, bir de evvelce Meclisimizin içerisinde bir vakıf kurulmuş. Bu vakıf hakkında çoğumuzun malumatı ve bilgisi yok. Bu vakfın ne şekilde durduğu, ne yaptığı Sayın Başkanlık yetkililerince mutlaka bu kürsüden açıklanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Halkla İlişkiler Binası ve bu hususla ilgili hizmetlerden de bir nebze bahsetmek istiyorum. Milletvekilleri eskiye nazaran daha rahatlık içindedirler; ama mükemmel olduğu söylenemez. Odalar dardır, sığılmamaktadır. Bakanlık temsilcilerinin daha faydalı hizmet sağlamaları herhalde mümkündür; ama şu andaki durumlarıyla bile memnun olduğumuzu rahatlıkla söylemek kadirşinaslık olur.

Sekreterya çok faydalıdır. Yalnız arkadaşlarım, sekreterya maalesef koordinasyon yönünden noksan. Hiç değilse dahili telefonlarımızı mutlaka sekretere bağlamak lazım. Pek çok arkadaşlarımızdan şikâyet geliyor; «Telefonunuz çalıyor çalıyor, cevap veren yok» diyorlar. Değerli arkadaşlarım, sekreterimizin cevap vererek not almaları herhalde vatandaş-milletvekili münasebetlerinin tanzimi yönünden çok daha yararlı olur.

Değerli arkadaşlarım, harici telefonlarımız otomatiğe bağlı değildir. Kıskanmıyorum, gıpta da etmiyorum, normaldir bu; bugün bir resmî dairede şube müdür muavininin odasında otomatik telefon bağlıdır. Bir milletvekilinden bunu esirgenmesinin manasını anlamak mümkün değildir. (Alkışlar) O yönden harici telefon mutlaka otomatiğe bağlanmalıdır.

En kısa zamanda 2 bina arasında bir yol yapılmalıdır. Gerçekten yarın kış-kıyamette arkadaşlarımız sıkıntı çekeceklerdir. Bu aslında, genel projede olan bir şeydir, sadece ihmal edilmiştir.

Bu kısımda çalışan personelin alımında, tayininde büyük itina gösterildiğine kaniim. Buranın personeli, müşahademe göre, fevkalade titiz davranmakta ve mebuslara gereken hizmeti fazlasıyla vermektedirler. Kendilerine müteşekkiriz.

Arkadaşlar, Meclisin oldukça kuvvetli bir matbaası var. Matbaa çok yüklü olduğu için mebuslara arzu edilen hizmeti verememektedir. Bu konuda Sayın Başkanlığın biraz müteyakkız olmasını ayrıca istirham ediyorum.

Arkadaşlar, Meclis binamızın içerisinde evvelki yıllarda temenni ettiğimiz banka açılmıştır. Gerçekten çok büyük bir ihtiyacı doldurmuştur. Ziraat Bankası çok verimli bir hizmet vermektedir. Ziraat Bankasının tüm mensuplarına ve bu şubenin burada açılmasına vesile olan değerli arkadaşımıza grubumuz adına şükranlarımı sunuyorum.

Arkadaşlar, yine bir benzin istasyonumuz var. Benzin istasyonumuz gerçekten büyük ölçüde ihtiyacımızı karşılamaktadır; ama Plan ve Bütçe Komisyonunda pek çok arkadaşımız tarafından dile getirildiği gibi, burada hiç değilse arabaların yıkanması için özel bir yerin açılmasında büyük yarar vardır.

Arkadaşlar, çok faydalı bir kuruluştan daha bahsetmek istiyorum. O kuruluş, Meclisimizin Basın Müşavirliğidir.

Muhterem arkadaşlarım, her gün özel bir neşriyatla birçok ihtiyacımızı dile getiren ve bizi birçok meseleden haberdar eden Basın Müşavirliğimiz, kanaatime göre çok mükemmel çalışmaktadır. Ancak bir noksanı vardır : Basın Müşavirliğimizin acaba dışarıya dönük bir neşriyat yapması mümkün olamaz mı? Mesela Başkanlık Divanının, İdareci Üye arkadaşlarımızın iştirakleriyle de bir mecmua çıkarmak suretiyle dışarıya hitap etmek mümkün değil midir? Bu konunun araştırılmasında yarar olduğunu zannediyorum.

Söz buraya gelmişken çok önemli bir konuya daha değinmek istiyorum. Bürolarda görev yapan ve kendileriyle birlikte olmaktan gurur duyduğumuz Meclis Basın Bürosundan bahsetmek istiyorum. Bu değerli arkadaşlarım kendileri de ikrar ediyorlar, Meclisin sesini gereği gibi duyuramamaktadırlar veya duyurmamaktadırlar. Kendilerine söylediğimizde, holding babalarının kendi verdikleri metinleri değiştirdiklerini iddia ediyorlar. Hükümetten korktuklarından bu yola başvuran holdinglere şunu söyleyeyim ki, kendilerinden bunun hesabı bir gün sorulur. Zaten millet de soruyor. Tirajı 800 bin olan bir gazetenin tirajının 300 bine düştüğünü, yaşama mücadelesi içinde çırpındığını ve televizyon satmaktan başka da bir görev yapamayacağını her gün teşhir ediyorlar. (MDP ve HP sıralarından alkışlar) Aslında bundan büyük ceza olamaz ama, anlayana sivrisinek saz... «Tirajın neden düştü arkadaş? Tercüman Gazetesi, neden 800 binden 300 bine düştün?» diye sorsam; enflasyon diyor, ekonomik durum diyor; bir şeyler buluyor. Tirajları sıfıra doğru yaklaşan bu gazeteler, akıllarını başlarına almalıdırlar. Vatandaş bunları satın almayarak, haritadan silecektir. Umarız ki, onlar bu durumdan ders alırlar.

Basın, özellikle muhalefetin görevini iyi yapmadığını vurguluyor. Şimdi burada çok önemli konulara dikkatinizi çekeceğim. Ben, eski bir parlamenterim arkadaşlar. Sayın Ali Bozer'in yapıcı ve müdellel tenkitlerini hiçbir mecliste görmedim. Bugünkü gazeteleri tetkik ettik, dün geceki televizyon programını seyrettik. Bu neşriyatın, müşahede ettiğimiz konuşma ile ne alakası var? İşte size sıcak bir misal. Hangi bütçenin görüşülmesinden hangi gazete bahsediyor? Arkadaşlar, bir sayfada üç-beş kelimeyle küçücük haberler şeklinde bahsediliyor. Meclisin açılması muhalefetin meselesi değil; Meclisin açılması, bütçenin müzakeresi özellikle Meclisimizin işi.

Biz öyle günler biliyoruz ki, bütçe görüşmeleri sırasında dinleyici localarında misafirlerimize yer bulamazdık: ama görüyorsunuz ki, rağbet yok şimdi.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız, süreniz dolmak üzere efendim.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bağlayacağım Sayın Başkanım. Müsamahanıza sığınarak bir-iki cümle daha arz edeceğim.

Arkadaşlar, dozajı kaçırdık, zamanı ayarlayamadık ama çok önemli bir konuyu dile getireceğim ki, bu da bizim meselemiz.

Değerli arkadaşlarım, bir İçtüzüğümüz var. Yıldırım hızıyla günde beş-altı kanun çıkaran Anavatan iktidarı, nedense İçtüzüğü buraya getirmiyor. Getirmeyiş sebebini şimdi arz edeceğim.

HALİL ŞIVGIN (Ankara) — İktidar getirmez ki, Meclis getirir.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Efendim, Sayın Meclis Başkanı müzakereye başlamadan evvel Hükümet temsilcisini aradı. Hükümet her şeyin başıdır.

Sayın arkadaşlarım, 1950 ilâ 1960 arasındaki yönetim, 27 Mayıs ile inkıtaa uğrayınca, o günün yöneticileri ve meclisleri, 1950 ilâ 1960 arasına tepki olarak bir içtüzük çıkardılar. O içtüzükte, mutlaka günün birinde millî iradenin bir partide toplanacağını düşündükleri için, hep muhalefete ağırlık verilmişti. O Mecliste. Öyle zamanlar oluyordu ki, Yassıada kararları 1 500 sayfa şeklinde bir önergeye bağlanıyor ya Meclis Araştırması isteniyor, ya Gensoru açılıyordu ve o önergenin okunması mecburiydi bu kürsüden. Öyle bir içtüzükle Mecliste seçim yapma imkânı yoktur, öyle bir içtüzükle Mecliste ekseriyeti sağlama imkânı da yoktu.

İşte kötü diyebileceğimiz bu uygulamadan sonra, 12 Eylül kesintisi ile, 12 Eylülden sonra kurulan Danışma Meclisi ve Konsey bu sefer de öbürüne tepki olarak bir içtüzük yaptılar; bu içtüzükte de muhalefet siliniyor.

Değerli arkadaşlarım, muhalefetin sesinin çıkmamasının esası burada. Bunu herkes anlamamazlıktan geliyor. Bugün bir kanun çıkarken iki mebustan fazlası konuşamaz.

BAŞKAN — Sayın Biçer, affedersiniz; kullandığınız tüzükle hangi içtüzüğü kastediyorsunuz?

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Şimdi kullandığımız İçtüzüğü kastediyorum.

BAŞKAN — Onu kim yaptı? O bizim eski İçtüzüğümüz.

HALİL İBRAHİM KARAL (Ankara) — Sizin verdiğiniz bilgiler hep böyle mi? Hangi İçtüzüğü söylüyorsunuz?..

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Efendim, değişiklikler olmadı mı, nisap değişmedi mi Sayın Başkan? Bir sürü değişen yeri var.

BAŞKAN — Nisap değişti.

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Konsey yapmadı onu, eski Meclis yaptı; senin de bulunduğun Meclis yaptı.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bir sürü değişen yeri var efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bu meclisleri çalıştırmayan nisaptı arkadaşlar. Birinci tur, beşinci tur; 85 defa tur yaptık burada Cumhurbaşkanı seçimi için. İşte onları değiştirdiler.

HALİL İBRAHİM KARAL (Ankara) — İçtüzük değişikliği olmadı.

BAŞKAN — Efendim, lütfen bağlayınız süreniz çok geçiyor.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Arkadaşlar, şu anda mesele şu : İfratı ve tefriti bırakarak, her iki tarafa da ağırlık vermek suretiyle yeni içtüzüğün bir an önce çıkarılmasında yarar var, zarar yoktur.

SELİM KOÇAKER (Tokat) — Üzerinde çalışılıyor Sayın Biçer, yakında gelecek.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Onun için biz özellikle Sayın Meclis Başkanımızdan bu tüzüğün en kısa zamanda çıkarılmasını istirham ediyoruz. Çalışıldığını biliyorum; ama gelmiyor.

BAŞKAN — Efendim, lütfen bağlayınız, vaktiniz geçti, karşılıklı konuşuyorsunuz.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, aslında söylemek istediğim çok şeyler var ama ben süremi kâfi derecede sulistimal ederek tamamladığım için, konuşmamı çok önemli bir konuya temas ederek bitirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Meclisimize günde beş bin vatandaş girip çıkmaktadır. Bu Meclisin çok küçük bir mescidi vardır. Burası bir İslam ülkesidir, Cuma günleri koridorlarda, merdivenlerde namaz kılan arkadaşlarımız vardır. Böylesine kutsal bir abidenin manzarasını bozacağına inanmıyorum, süsleyeceğine inanıyorum; üzerinde uzun zamandan beri konuşulan, fakat bir türlü gerçekleştirilemeyen cami inşaatının zamanı gelmiş, hatta geçmiştir. Sayın Karaduman Beyefendi kardeşimizin bari bu eseri olsun. (Alkışlar)

Sözlerimi bu vesileyle bitirirken, bu Bütçenin hazırlanmasında gecesini gündüzüne katarak çalışan, özellikle herkesin sitayişle bahsettiği Sayın Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı ve üyelerine, Hükümetimize teşekkürlerimi sunar, Bütçenin memleketimize ve Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diler, derin saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Biçer.

Halkçı Parti Grubu adına Sayın Turan Bayezit. (Alkışlar)

HP GRUBU ADINA M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi Halkçı Parti Grubu adına saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

1985 yılı Bütçesinin Yüce Meclisin müzakere ve kabul edeceği ilk bütçe olması nedeniyle, geçiş döneminde Kurucu Meclis görevini yapan ve memleketi bir iç harbin içinden, vatanı bir bölünmenin eşiğinden çeviren Türk Silahlı Kuvvetlerinin simgesi olan Millî Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisinin çalışmalarına ve o dönemde görev üstlenen Sayın Ulusu Hükümetlerine teşekkür etmeyi bir kadirşinaslık ve bir görev telakki ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Yüce Heyetiniz parlamenter demokrasimizin geçirdiği üç yıllık bir duraklama döneminden sonra görev üstlenen bir meclistir. Halkımızın yüzde 90'ının üstünde bir çoğunluğunca kabul edilen Anayasadan kaynaklanması ve milletvekillerinin bu Anayasaya dayanılarak halk tarafından ve halkın serbest iradesiyle seçilmiş olmaları nedeniyle egemenliğin tek sahibi olan Türk Milletini meşruiyetle, şerefle ve liyakatla temsil etmektedir. Bu nedenle, dış çevrelerde ve özellikle üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşlarda, 1982 Anayasasına ve 6 Kasım seçimlerine yönelik eleştiri ve tavırları, içişlerimize bir müdahale olarak değerlendiriyor, hakları ve hadleri olmadığını bilerek kınıyoruz.

Sayın milletvekilleri, her devletin varoluş nedeninden, tarihî değer yargılarından kaynaklanan kendine özgü bir yapısı, bir anayasal düzeni vardır. Bugün herhangi bir devlette teokratik kuralların, Marksist dünya görüşünün veya geniş bir liberal sistemin uygulanmakta oluşu, onlarla olan ilişkilerimizin düzenlenmesini etkilemiyor ve toplumumuza sızmak, kendi felsefelerini toplumumuza benimsetmek çizgisine gelinceye kadar bizi hiç ilgilendirmiyorsa, komşularımızdan ve özellikle Batı dünyasından aynı davranışı beklemek hakkımızdır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin gerçek yapısını değerlendirirken, kuruluşundan bu yana yürürlüğe konulan bütün anayasalarında varlığını koruyan temel niteliklerin göz önünde bulundurulması lazımdır. Türk Devletinin temel niteliğini oluşturan esaslar, Büyük Atatürk'ün 6 ilkesinden; cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik, devrimcilik ilkelerinden kaynaklanan esaslardır. Türk anayasa sistemini ve bu sistem içinde 17 nci Türkiye Büyük Millet Meclisinin yerini değerlendirenlerin, bu gerçeği daima göz önünde tutmaları gerekir.

Sayın Milletvekilleri, içte ve dışta herkesin bilmesi ve içlerine sindirerek kabullenmesi gereken bir gerçek daha vardır: Bu gerçek, Yüce Meclisimizde, Anayasamızın çizgileri içinde bütün siyasî, sosyal ve ekonomik dünya görüşlerinin, bu görüşleri benimsemiş partilerce temsil edilmekte olduğudur. Siyasî partiler yelpazesinin bu Mecliste açılmış veya açılmamış bulunmasını irdelerken, göz önünde tutulması gereken husus, partilerin adı değil, programlarında belirlenen ilkelerdir. Bu Mecliste Anayasamızın ve onun kaynaklandığı Atatürk ilkelerinin belirlediği sınırlar içinde sosyal demokrat ve diğer dünya görüşlerinin inanç ve ehliyetle temsil edilmekte olduğunu, her kesim ve her kuruluşun siyasal değerlendirme dışında başka hesaplara kapılmadan kabul etmeleri gerekir.

Bu konuda önemli bir noktaya temas etmek ve açıklık getirmek isterim. TRT ve basınımız kamuoyuna yeterince yansıtmasa da Halkçı Partinin, bu çatının altında toplumun «Ortadirek» diye sahneye çıkartılıp bugünkü iktidarın acımasız tedbirlerinin balyozuyla, üzerinde «Made in ANAP» yazılı balyoz ile çukura gömülerek çomak haline getirilen kesiminin,

köylünün, işçinin, esnafın, memurun, küçük tüccarın, emekli, dul ve yetimin çıkarlarını korumada, Atatürk Devrimlerini savunmada bilinçle, ehliyetle ve temsil ettiği topluma karşı yüklendiği sorumlulukla görev yaptığının herkes tarafından bilinmesidir. (HP sıralarından alkışlar) Siyasal kadrolaşma bakımından bizden. bugün için ayrı düşmüş bulunan kesimlerin bunu içtenlikle kabullenmeleri ve gücümüze güç katmaları tarihî sorumluluklarının doğal bir gereğidir.

Sayın milletvekilleri, 1982 Anayasası, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temellerinin atıldığı günden bu yana Büyük Atatürk tarafından dile getirilen egemenliğin kayıtsız ve şartsız milletin olduğu esasını kabul etmiş bulunmaktadır. Egemenlik hakkının tezahürü olan üç kudret veya Anayasamızda yer alan deyimle üç yetki, yasama yetkisi, yürütme yetkisi ve görevi, yargı yetkisi birbirinden ayrılmış, kullanılması ayrı organlara bırakılmıştır. Türk Anayasa Hukuku, Kurtuluş Savaşı yıllarında içinde bulunulan şartların gereği olarak uygulanan icra gücüne sahip millet meclisi sistemini terk ederek kuvvetler ayrılığı kuralına dayalı devlet yöntemini benimsemiştir. Normal şartların hüküm sürdüğü, demokrasinin bütün kurallarıyla işlerliğini koruduğu devletlerde ve dönemlerde uygulanması gereken yöntem de budur. Bu nedenle bugün bir itiyat haline getirilen icra tarafından yönlendirilmiş meclis uygulamasını kınadığımızı da belirtmek istiyoruz. Anayasamızın 7 nci maddesinde «Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez» hükmü yer alarak Yüce Meclisin devlet sistemi içindeki yeri, kendinden önceki anayasalardaki çizgi dahilinde kalınarak belirlenmiştir.

Sayın milletvekilleri, Yüce Meclisin bu anayasal düzen içinde bir yüceliği, yüce bir yeri vardır. Bu yüceliğe, herkesin, herkesten önce Yüce Heyetimizin saygı duyması gerekir. Yüce Meclise kendimizin duyması gereken saygı, bu heyetin sorumluluğunun idrakinde yatar. Demokrasinin kurallarını ve özünü göz ardı ederek oy çoğunluğunu her şeye kadir tek güç olarak görmeyi bu sorumlulukla bağdaştırmak mümkün değildir. Kullandığımız oyun fazilet ve gerçek ağırlığının rakamlarda değil, onun anlamında toplandığını benimseyebildiğimiz ölçüde bu sorumluluğun gereğini yerine getirmiş olacağımıza inanmaya ve bu bilince ulaşmaya mecburuz. İktidarın Yüce Meclisteki oy çoğunluğunu her kapıyı açan bir maymuncuk olarak değerlendirdiği dönemlerde demokrasinin uğradığı kesinti ve duraklamalara sadece siyasî tarihimizin bazı sayfalarını hatırlatmak amacıyla değinmekle yetineceğim.

Sayın milletvekilleri, Hükümetin, Yüce Meclisin işlevine duyması gereken saygı da birincisi kadar önemlidir. Hükümetin Yüce Meclisi her bakımdan yönlendirmeye muktedir bulunduğu bir parti grubu olarak görmesi, bazı anayasal kurumların gerçek amaçlarından saptırılarak Meclisin dışlanmasına neden olacak şekilde uygulmada tutulması, Hükümetin Yüce Meclisimize bakış açısının bir ölçüsü olmaktadır. Geçen yasama döneminde kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisine hükümetin büyük bir siyasal iştaha ile sarılması, partimizce Yüce Meclisin fiilen devre dışı bırakılması şeklinde değerlendirilmiş ve istisnanın kural haline getirilmesi olarak tenkit edilmişti. Bu itiyadın temposunun yavaşladığını görmekten memnunluk duymaktayız. Ancak, komisyonlarda bekleyen ve öncelik ve ivedilikle görüşülmesi gereken kanun hükmünde kararnamelerin bir an önce kanunlaşmasını temenni etmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, demokrasimizi etkileyen nedenlerden biri de, partilerarası uzlaşma ve diyalogtur. Partilerarası uzlaşma tesis edilebildiği ve yürütülebildiği ölçüde yasama organı rahat çalışmış, demokrasi rahatlamıştır. Bunun gerçekleştirilmesinde görev ve özverinin büyük bölümünün iktidar partisine düşmesi, işin doğası gereğidir. Bugünkü durum nedir?

Dünkü görüşmelerde ANAP sözcüsü muhterem arkadaşımızın «Bütün tahriklere rağmen kavga etmeden bu diyaloğu yürütüyoruz» sözünü. dünkü oturumu yöneten Sayın Başkanın uyguladığı yeni bir yöntemle «Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla» şeklinde telakki ediyor ve bunun, adresi yanlış gönderilmiş bir mesaj olduğunu, bu mesajın gerçekte Hükümetin içinde yer alan bazı sayın bakanlara ait olduğunu vurguluyoruz ve sayın bakanlardan rica ediyoruz, bu kürsüye çıktıkları zaman milletvekili arkadaşlarının bu tavsiyesine riayet etsinler.

17 nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin kişisel ilişkilerde, medenî yaklaşımlarda, komisyon ve Genel Kurul çalışmalarında eskileriyle kıyas edilmeyecek bir düzeyde olduğu herkes tarafından söylenmekte ve hepimizce de gözlenmektedir. Ne var ki, şeklen memnuniyet verici tabloya rağmen, iktidar partisinin özde bu uzlaşma ve diyalog ortamını yarattığını söylemek mümkün değildir. Bunun ilk belirtisi, bundan önceki dönemlerde kurulmuş ananenin aksine, ihtisas komisyonları başkanlık divanla-

rının teşekkülünde muhalefetin kürsü dışında bırakılmasıyla yaşanılmıştır. Geçen yıl kapatılan bu kapının önümüzdeki yasama yılında açılacağını ümit ederiz. Davulu ve tokmağı iktidar partisi kendisi taşısa dahi, trampetleri muhalefete bırakması, bu bandonun sesini daha sağlıklı çıkarmasına neden olacaktır.

Sayın milletvekilleri, kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi sırasında muhalefete mensup milletvekillerinin metnin iyileştirilmesi ve olgunlaştırılması amacıyla verdikleri önergelere karşı iktidar grubunun takındığı tavrı yadırgamanın ötesinde, yapıcı bulmadığımızı da arz etmek isteriz. Bu önergelerden siyasal ve ekonomik tercih içerenlerin reddini bir ölçüde -Dikkat buyrulsun, bir ölçüde diyorum- doğal karşılamak gerekirse de, bunların dışındaki önergelerin kulisten koşturulan milletvekillerinin oluşturduğu bir çoğunlukla ve bu tablonun doğal sonucu olarak, dinlenilmeden ve manası anlaşılmadan reddedilmesini yapıcı bir davranış olarak değerlendirmek mümkün değildir. (HP sıralarından alkışlar) Hele, muhalefet milletvekillerinin bu önergeleri komisyonlarda değil de, Genel Kurulda vermelerini maksatlı ve iktidarı kamuoyunda yıpratmaya yönelik bir siyasal gösteri olarak değerlendirmek bir haksızlık ve insafsızlıktır. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında, yani başka bir deyimle, iyi niyet kuralları dışında yoruma gidildiğinde, iktidar partisine mensup milletvekillerince Genel Kurulda verilen ve hepsi de kabul edilen önergelerin hükümeti hırpalamak gibi bir maksatları olmayacağı cihetle, daha başka amaçlara yönelik olduğunu düşünmek hakkımız olacaktır.

Sayın milletvekilleri, dileğimiz, değişiklik önergelerinin imzalayanların oturdukları sıralara değil, içerik ve ağırlıklarına göre değerlendirmeye tabi tutulmasıdır. Muhalefet milletvekillerinin, önergelerinin benimsenmesi için Hükümet ve komisyon başkanlarından ricalarının ve hatta bir ölçüde yalvarmalarının erdemli anlamının ihrak edileceğini dileriz.

Sayın milletvekilleri, demokrasilerde sağlıklı işleyişi gerçekleştiren anayasal dengeler ve kurallar vardır. İktidar partisinin oy çokluğuna güvenerek istediği şekilde hareket etmesini önlemeye yönelik bu dengeler, Sayın Cumhurbaşkanının yasaları geri gönderme yetkisi ve Anayasa Mahkemesinin yargı denetimidir. Bunlar doğal karşılanması gereken anayasal yetkilerdir. Ancak, Yüce Meclise düşen görev, yasama faaliyetinde azamî titizlik ve dikkat göstererek bu yetkilerin en az düzeyde kullanılmasına yardımcı olmaktır. Sayın Cumhurbaşkanınca bir kere daha görüşülmek üzere geri gönderilen yasaların sayısı ve özellikle geri gönderme gerekçeleri değerlendirildiğinde bu itinanın gösterildiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Sayın Cumhurbaşkanının yeniden görüşme istemi ne kadar anayasal ve doğal ise, Yüce Meclisin belirtilen iade gerekçesini değerlendirirken ve yeni iradesini ortaya koyarken serbest hareket etmesi de, o ölçüde anayasal ve doğal bir haktır.

Sayın milletvekilleri, anayasal dengelerin ikincisi, Anayasa Mahkemesidir. Yüce Mahkemenin yasa iptal davalarının tabi olduğu prosedür gereği geçecek zamanı asgariye indirmesini, Yüce Mahkemenin bu bilincin içinde olduğuna inancımızı vurgulayarak belirtmek isterim. Bu konuda değinilmesi gereken bir başka husus da, Hükümetin iptal davasına konu edilen bazı yasaların uygulamasında gösterdiği davranıştır. Kamuoyunda «Köprü, baraj satışı» olarak bilinen yasanın, bundan aylarca önce Meclis sabahlara kadar çalıştırılarak çıkarıldığı malumdur. Gerekçe de; «Beklemeye zamanımız yok, bir an önce çıkması gerekir, uygulayacağız» şeklinde idi. Yasa çıktı, ancak baktık ki, bir süre uygulamaya konmadı, «yönetmelik hazırlanıyor» dendi. Biz yönetmeliğin hazırlandığı şeklindeki bu beyanı Hükümetin bir kaos yaratmamak için sermaye piyasasında, yeni bir bankerzede kaosu yaratmamak için Anayasa Mahkemesinin kararını beklediği şeklinde yorumlamıştık. Bu yorumumuzla, bu davranışı, Hükümetin zaten çok fakir olan sevap hanesine bir puan olarak yazmıştık. Ancak gördük ki, birdenbire ve nedense uygulanmaya konuldu; hem de Yüksek Mahkemenin karar aşamasında olduğu bir dönemde. Bu nedenle, yasal bir mecburiyeti olmadığı halde, bu kabil önemli konularda Hükümetin -Dün Sayın Genel Başkanımın da Yüce Heyete arz ettiği gibi- Yüksek Mahkeme üzerinde emrivaki etkisi yapacak tasarruflardan kaçınmasını hukuka saygının bir gereği olarak görüyoruz.

Sayın milletvekilleri, Yüce Meclisi yasama faaliyetinde bağlayan kurallar, Anayasa ve İçtüzük hükümleridir. Bu hükümlerin tefsir ve uygulama tarzı pratikte büyük bir önem arz etmekte, Genel Kuruldaki müzakerelerde gruplararası ilişkileri etkilemektedir. Birleşimleri yöneten bazı sayın başkanların, bütün arkadaşlarımızca izlendiği gibi, Sayın Başbakanın ve iktidar grubunun etkisinde kalarak İçtüzüğe ters düşen uygulamalar yapmaları ve bu uygulama-

ları Yüce Heyetin içinde pek çok milletvekilinin, hatta tümüne yakın adette pek çok milletvekilinin bilmediği teamüllere dayandırmaları, usul tartışmalarına sebebiyet vermekte ve zaman zaman arzu edilmeyen, Yüce Makama duyduğumuz saygı nedeniyle hepimizi üzen durumların meydana gelmesine neden olmaktadır. Halkçı Parti Grubunun sayın başkanvekillerinden birinin usulsüz yönetimi nedeniyle dikkatlerinin çekilmesi kararı alınmasını ve bunun Yüce Heyete arz edilmesini, bir açıdan da serbest iradeleriyle hareket edebilmelerine imkân vermeye yönelik bir tavır olarak değerlendirilmesini vurgulamak isterim.

Sayın milletvekilleri, yeni içtüzüğün hazırlık çalışması son aşamaya gelmiştir. Bu konuda kardeş muhalefet partisiyle aynı görüşte değiliz.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Kardeş misiniz?

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Yanımızda oturduğu için kardeş efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, kıskançlığa lüzum yok. (ANAP sıralarından gülüşmeler)

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Sayın Başkan, anlamadım efendim, duymadım.

BAŞKAN — Efendim hitabım size değil, Umumi Heyete.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Duymadım efendim.

BAŞKAN — Efendim, sizin duymanız şart değil ama, ifade edeyim «Kıskançlığa lüzum yok» dedim.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Neye lüzum yok dediniz?

BAŞKAN — Buyurun, devam buyurun. (ANAP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Arkadaşlar, biz sizi iki gündür paşa paşa dinliyoruz, siz de lütfen ağa ağa dinleyin de anlaşalım.

BAŞKAN — Dinliyorlar efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Dileğimiz, yeni içtüzüğün...

İSMAİL SARUHAN (Ankara) — Üzerinde konuşsanıza.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — İçtüzükten başka üzerinde konuşulacak bir husus var mı? Köprü, barajdan bahsetmiyoruz, içtüzük.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Efendim demin, «Bağlıyorum» diyordu.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — «Bağlıyorum» demedim efendim, haşa, vaktim var.

Dileğimiz, yeni içtüzüğün daima muhalefetin aleyhine işleyen teamülleriyle bugünkünü aratacak bir niteliğe büründürülmemesidir.

Sayın milletvekilleri, Yüce Meclisin işlevlerinden biri de Hükümetin denetimidir. Sözlü soruların, sayın bakanların kulisten içeri girmemeleri veya objektif bir zorunluluk bulunmadan süre istenilmesi nedeniyle zamanında görüşülmemesi, konunun güncelliğinin yitirilmesine neden olmaktadır. Bu, bir bakıma Hükümetin denetimden kaçmasıdır. Siyasî ağırlığı nedeniyle Gensoru müessesesi bir yana bırakıldığında, Meclis Araştırması önergelerine Hükümetin olumlu yaklaşım göstermesini, hiç değilse -altını çiziyorum- öngörüşmede kapalı beyandan ve önerge sahiplerini ithamdan kaçınarak Genel Kurulu tatmin edecek düzeyde bilgi verilmesini temenni ederiz.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasanın 87 nci maddesinde yer alan, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar verme yetkisine temas etmek istiyorum. Bilindiği gibi bu yetki, tebaanın mutlak sahip ve hâkimi olan hükümdarın bağışlama hakkının modern anayasalara yansımasından kaynaklanmaktadır. Bu yetkinin Anayasamızda muhafaza edilip edilmemesinin gerektiği tartışmaya değer bir husustur. Özellikle, 12 Eylülden önceki dönemde işlenen ideolojik amaçlı suçlara ait dosyaların Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmekte olduğu bugünlerde, bu tartışma daha da ciddî bir şekilde gündeme gelme istidadını göstermektedir. Yüce Meclisin 8.11.1984 tarihli Birleşiminde bir idam dosyasının iktidar partisine mensup bir grup milletvekili arkadaşımızın verdiği ve hiçbir gerekçe taşımayan önergeyle komisyona geri gönderilmesini, bu tartışmanın gerekliliğini pekiştiren somut bir uygulama olarak görüyor, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanını ve komisyonun dikkatlerini bu davranışa çekmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın son bölümünde bazı noktalara kısa başlıklar halinde değinmek istiyorum. Görevimizi rahat bir şekilde yapabilmemiz için yapıcı gayretlerini izlediğimiz Sayın Meclis Başkanımıza, Başkanlık Divanına ve özellikle idareci üyelerimize ve ayrıcalıksız tüm personele teşekkür ederiz.

Kapıda bizlerle görüşmek için bekleyen vatandaşlarımızın teşkil ettikleri uzun kuyruklar dikkate alına-

rak, onların kış aylarında rahat bir bekleme pozisyonu içine girmelerini gerektirecek tedbirlerin alınmasını temenni ederiz.

Personel arasında, kadro unvanı ve ek gösterge açısından farklılıklar mevcutsa ve daha giderilmemiş ise, bunu halledecek tedbirlerin alınmasını rica ederiz.

TRT ve basının, Meclis müzakerelerini yansıtmada her zaman dile getirilen temennilere uymalarını bekliyoruz. Özellikle TRT'nin Meclisteki davranışlarında partilere temsil ettikleri nisapların ağırlığı oranında işlem yapmamalarını beklemekte olduğumuzu vurgulamak istiyorum. Basın, bir kısmı teknik nedenlerle müzakerelerin saat 15.00'ten sonra başlaması nedeniyle - bir kısmı da maksatlı olarak partilerin ve özellikle muhalefet partilerinin ve bu arada Halkçı Partinin Meclisteki fonksiyonunu ve Meclisteki çalışmasını yeterince yansıtmamaktadır. Arkadaşlarımızın, kaynağı nereden gelirse gelsin, bunu millî bir vazife olarak benimsemelerini ve bu davranışa son vermelerini diliyoruz.

Sayın milletvekilleri, Başkanlık Divanından son ricamız; Bütçemizin, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında sayın üyelerce belirtilen müşahhas dileklerini, tutanaklardan dökümünü yaptırarak değerlendirmesi, haklı ve yerine getirilebilir olanların gerçekleştirilmesine çalışmalarıdır.

Yüce Meclisi, Halkçı Parti Grubu adına saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bayezit.

Anavatan Partisi Grubu Adına Şevket Gedik; buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar.)

ANAP GRUBU ADINA AHMET ŞEVKET GEDİK (Adana) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; Anavatan Partisi Grubu adına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Bütçesinin sözcüsü olarak, sizleri grubum ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Şu anda Türkiye Cumhuriyeti Devletini laik ve sosyal devlet anlayışı içerisinde millet adına temsil eden yüce müessesenin 1985 Yılı Bütçesini görüşmekteyiz. Büyük Atatürk, yeni Türk Devletini kurarken «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir» ifadesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisini toplayarak hâkimiyeti belli bir zümreden alarak, aziz Türk Milletine vermiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi kuvvet ve desteğini millî iradeden alır, hür ve serbest seçimle işbaşına gelir, Türk Milletini temsil eder. Millet adına yetkilerini kullanan Yüce Meclisimizin yapıcı, birleştirici ve uzlaştırıcı olması, başta gelen arzularımızdandır. İktidar ve muhalefet dengesi daima milletin yararına olarak gelişmelidir. Türk Milletini, Parlamentoda temsil ederken, yeminimize sadık kalarak hürriyet içinde planlı kalkınma, sosyal adalet ilkeleri içinde Milletimizi çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmak, Parlamentonun itibarını korumak ve yükseltmeye çalışmak başlıca görevimizdir.

Sayın milletvekilleri, Parlamentomuz, yalnız yüce müessese olarak kalmamakta, bir ölçüde Devletin tüm organlarına örnek olmak durumundadır. Bu Bütçenin israfa yol açmayacak kadar programlı, hizmetleri kısıtlamayacak kadar kapsamlı olması elbette ki hepimizin müşterek arzusudur. Bilindiği üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinin ödenekleri genel bütçede yer almakla beraber, yürütme organının denetiminin dışında tutulmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından uygulanmakta olan bu bütçe, yine Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesapları İnceleme Komisyonu tarafından denetlenmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1984 Yılı Bütçesi 4 591 487 000 TL. olarak kanunlaştığı halde, katsayı değişikliği ve ilave program nedeniyle 31.8.1984 tarihine kadar 2 660 500 000 TL. daha ek olarak alınmıştır. Ayrıca, bugüne kadar alınan 1 433 500 000 TL. ödenek ile birlikte, toplam 1984 yılı Bütçesi 8 685 487 000 TL. olarak belirlenmektedir.

1985 Malî Yılı Bütçesi ise toplam 17 565 518 000 TL. olarak teklif edilmektedir. 1984 yılı kesinleşen bütçesine göre artış yüzde 100'dür. Bu artışın, tablo 1'de görüldüğü üzere, büyük çoğunluğu yatırım harcamalarınadır. Bu yatırımlar, sayın üyelerimizin ve Meclis personelinin lojman yapımı ve kreş gibi sosyal tesislerini ihtiva etmektedir. Yine bilindiği üzere, bu yatırım harcamaları meyanında, daha önceki dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi halkla ilişkiler binaları yaptırılmış, seçmenlerle üyelerin ilişkileri daha kolay ve daha düzenli olarak sağlanmıştır. Her gün milletvekillerine dileklerini iletmek üzere gelen 4 - 5 bin vatandaşa hizmet vermektedir. Böyle güzel bir tesisin hazırlanmasına emeği geçenlere huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir cvazife biliyorum.

Değerli arkadaşlarım, inanıyorum ki, 1985 Malî Yılı Bütçesinde öngörülen yatırım harcamaları da gerçekleştirildiği takdirde, en az halkla ilişkiler binaları etkin ve yararlı olacaktır. Ayrıca, millî sarayları-

mızın idaresi ve layıkıyla korunmasını sağlamak maksadıyla yatırım harcamaları için de 1985 yılında 770 milyon Türk Lirası ayrılmıştır. Bu suretle millî saraylarımız için 1985 yılında 1 293 800 000 TL. harcanması öngörülmektedir.

«Millî egemenlik» kavramının tanıtılması ve benimsetilmesi amacıyla bu bütçeye 150 milyon liralık tahsisat konulmuştur. Bu tahsisat, konunun boyutları dikkate alındığı takdirde çok az, ancak diğer devlet kurumlarıyla iyi bir işbirliği içinde, programlı bir şekilde çalışılarak gerçekleştirildiğinde, ilk merhale olarak yeterli görülmektedir. Özellikle, kırsal alanda yaşayan vatandaşlarımıza hitabedecek ve onlarca benimsenecek şekilde radyo, televizyon, basın, yayın, tiyatro ve müzik vasıtasıyla bu amacın başarılı olacağına inancımız vardır.

Değerli milletvekilleri, genel yönetim ve destek hizmetlerinde geçen yıla nazaran yapılan artışlar, hizmetin daha verimli ve daha etkili biçimde yapılmasını sağlamak amacıyla personel miktarındaki zarurî artışlar, katsayı ve yan ödeme artışları, ayrıca tüketim mallarıyla, malzeme alımları ve onarımları için yapılan harcamalardaki fiyat artışlarından kaynaklanmaktadır. Nitekim, 1984 yarı yılında, millî saraylar dahil, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çalışan personel miktarı 1 357 iken, bugün 1 632 kadroya karşılık fiilen 1 476 personel hizmet vermektedir. Bu miktara, kadrosu Türkiye Büyük Millet Meclisinin dışındaki diğer genel ve katma bütçeli dairelere mensup personel, özellikle emniyet mensupları dahil değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline genel bütçeli daireler personelinden ve hatta Kamu İktisadî Teşekkülleri personelinden daha farklı ödentiler yapılmaktadır. Buna karşılık olarak da, bu personelin daha kalifiye ve hizmete daha başarılı olmasını beklemek doğaldır. Yönetimde ise, hizmetin gerektirdiği yerlerde personel tahsisi ve derhal yeni organizasyonlar yapılmak suretiyle daha az personelle daha müessir hizmet yapılması sağlanmalıdır.

Keza, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi personelinin mesaiye geliş ve gidişlerinin temininde servis araçlarındaki noksanlık tamamlanmalıdır.

Saygıdeğer arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarının ve sayın milletvekillerinin dinlenmelerini sağlayıcı kamp tesisi henüz yoktur. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının boş kontenjanlarından yararlanılmaya çalışılmaktadır. En yüce ve en büyük kamu kurumu niteliğinde olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin personelini, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına misafir ve muhtaç etmeksizin, kendilerine özgü bir dinlenme tesisinin yaratılmasının programlanmasını yararlı görmekteyiz. Aynı zamanda, Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline yaptırılmakta olan lojmanların bütün personel için düşünülmesi gerekmektedir.

Keza, halkla ilişkiler binaları ile anabina arasında bir alt geçit yaptırılması lüzumu açıktır. Bu konuda çalışmaların mevcut olduğunu memnuniyetle izlemekteyiz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve personelinin tesanüdünü, sağlamak, boş zamanlarını değerlendirmeleri için aileleriyle birlikte hafta tatili ve genel tatil ve akşamları gelip istirahat debilecekleri sosyal tesis meyanında bir gazino ve lokale ihtiyaçleri sosyal tesis meyanında bir gazino lokale ihtiyaçları artık belirgin hale gelmiştir. Meclis bahçesindeki manzaralı tepe bu işe müsait görülmektedir.

Önceki dönemlerde de yapılan teşebbüslerin acilen gerçekleştirilmesinde yarar duymaktayız.

Ayrıca, milletvekilleri ve Meclis personelinin çocuklarının bakımı için bir kreşin biran evvel açılmasında büyük yarar görmekteyiz. Bu cümleden olarak, milletvekili ve personel araçlarının günlük bakım için bir tesise ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yönetiminin en etkin aracı olan ve Meclis faaliyetlerini düzenlemesi gereken İçtüzüğün değişiklik çalışmalarının son safhaya geldiği anlaşılmaktadır. En kısa zamanda bu tüzüğün yenilenmesini ümit ve temenni etmekteyiz.

Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Teşkilat Kanunu ile ilgili çalışmaların da biran önce sonuçlandırılmasını arzu etmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, tarihî ve kültürel varlığımız ve medarı iftiharımız millî saraylarımızın korunmasıyla ilgili olarak geçtiğimiz ay içinde çok ciddî çalışmaların yapıldığını memnuniyetle müşahede etmiş bulunuyoruz. Bu çalışmaların ışığı altında ve bütçe ile konulan tahsisatla ve ayrıca bu tesislerin gelirleriyle en mükemmel biçimde restore edilebileceğine ve korunmalarının temin edilebileceğine inanmaktayız.

Sayın milletvekilleri, çok önemli gördüğümüz bir konu da, Türkiye Büyük Millet Meclisi teşkilatının bilimsel ve modern yönetime kavuşturulmasıdır. Teşkilatlanma ile birlikte, bu teşkilatın teknik cihaz-

larla takviyesi, şüphesiz verimliliği artıracaktır. Kanun görüşmelerinde İçtüzüğün ve Anayasanın koyduğu şekil şartlarına uyma zorunluluğu vardır. Kanunlar dili ile, yapısı ile, üslûbu ile herkes tarafından anlaşılır bilimsel bir biçimde oluşturulmalıdır. Bugünkü seçim sistemimizde üyelerimizin teknik hususlara inecek fırsatı olmadığı gibi, teknik kişi olmak zorunluluğu da yoktur. Üyeler sadece siyasî tercihlerini yapacaklardır. Bunun dışındaki hususlar kendilerine hazır biçimde sunulmalıdır. Aksi halde kanunlarda boşluklar olacak, kısa bir süre önce çıkarılan kanun, kısa bir süre sonra tekrar Yüce Meclisin huzuruna gelecektir. Bugüne kadar yasaların hazırlanmasında, kanun yapma tekniğine uygun bir çalışma sağlandığını söylemiyoruz. Hal böyle olunca, kanun teklifi soru, genel görüşme ve hatta gensoru taleplerinde teknik yardımda bulunacak ayrı bir üniteye eskiden beri ihtiyaç duyulmaktadır. Bu zarurî ihtiyacın Meclis Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünce karşılanmasını beklemek uygun olmayacaktır. Bu amaçla özel ihtisas personeli ve özel teknik araçlardan müteşekkil bir ünitenin kurulmasını ve yeni düzenlemede buna yer verilmesini arzu etmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, Parlamentomuzun iki anagörevi vardır. Bunlardan birisi kanun yapma, diğeri denetim görevidir. Parlamenterlerin görevlerini tam olarak yapabilmeleri için, onların çalışma şartlarının da çağdaş seviyeye ulaştırılması gerekmektedir. Yukarıda da izah ettiğim gibi, bu konudaki gelişmeleri memnuniyet verici bulmaktayız; ancak yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Özellikle, kanunların hazırlanmasında temel teşkil eden, daha doğrusu yasama faaliyetlerinin çekirdeğini oluşturan komisyonların yer ve çalışma şartlarının tam anlamıyla çözümlendiğini söylemek mümkün değildir. Burada görevli personelin uzmanlaşmış, yasa tekniğine vakıf ve üyelere her bakımdan yardımcı olabilecek nitelikte yükseköğrenimli kimselerden oluşması şarttır. Ayrıca, her türlü yazışma işlerini yürütecek daktilo bilir elemanlara kesin ihtiyaç duyulmaktadır. Bahusus, milletvekillerinin sekreterya hizmetlerinin daha yeterli şekilde karşılanması en öndeki arzularımızdandır. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) İftihar ettiğimiz Meclis Kütüphanesinin daha da geliştirilerek, modern bir şekilde üyelerimize hizmet götürecek bir düzeye gelmesi arzularımız arasındadır.

Gönül arzu ederdi ki, 1948 tarihlerinde başlayan Meclis inşaatı ile birlikte ağaçlandırma planı yapılsın ve gerçekleştirilsin. 36 yıl geçtiği halde, büyük bir alanı kapsayan Meclis bahçesinin ağaçlandırılmamış olması ve yeni yeni fidanlar dikme çabalarını görmek, programsız çalışmanın üzücü sonucunu sergilemektedir. Artık zaman kaybına sebebiyet verilmeden ağaçlandırılmada nihaî sonuç alınmalıdır.

Yukarıdan beri yapılmasını istediğim konuları Sayın Başkan ve vekilleriyle, Divan Üyesi arkadaşlarımızın kısa sürede gerçekleştirebileceklerine inanıyorum. Kendilerine yaptıkları ve yapacakları hizmetten dolayı teşekkürü vazife telakki etmekteyim.

Sayın milletvekilleri, işte bütün bu dilek ve temennilerimizle birlikte, Anavatan Partisi Grubu olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1985 Yılı Bütçesini yeni hamleler ve olumlu gelişmeler sağlayacak nitelikte görmekteyiz. Bu bütçenin hazırlanmasında emeği geçen değerli Meclis personeline ve gece ve gündüz demeden bütçenin oluşturulmasında değerli katkıları bulunan Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine şükranlarımı arz ederken, oyumuzun müspet yönde olacağını belirtir, hepinizi en derin saygılarımla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gedik.

Efendim, şahısları adına konuşmak isteyenlerin konuşma süreleri 10'ar dakikadır.

Sayın Mehmet Kaşıkçı, lehte konuşmak için söz istemişlerdir, buyurun efendim. (Alkışlar)

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — Sayın Başkan, muhterem üyeler; Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi hakkında görüşlerimi arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Bu vesile ile sizleri en derin saygılarımla selamlıyorum.

Vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü koruyacağımıza, toplumun huzur ve refahı için çalışacağımıza ant içerek 24 Kasım 1983 günü göreve başlamıştık. Büyük Millet Meclisinin en önemli görevlerinden biri olan Bütçe Kanununun görüşüldüğü bu günde, geçirdiğimiz bir senenin muhasebesini yapmak istiyorum.

Ülkemiz, dünyada parlamenter demokratik rejimle idare edilen nadir şanslı ülkelerden birisidir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkeler arasında aynı mazhariyeti paylaşan çok az ülke vardır. Çok partili demokratik rejime kavuşmamız hiç de kolay olmamıştır. Bu, Milletimizin hürriyetini ekmeğinden çok sevmesi hasletine dayanarak ve uzun süre mücadelesiyle gerçekleşmiştir.

Cumhuriyetimizin banisi Aziz Atatürk de çok sevdiği milletine çok partili demokratik rejimi uygun görmüştür. İki sefer çok partili demokratik rejimi ülkemizde uygulamak için teşebbüse geçmişse de, vasatın uygun olmaması nedeniyle ertelemeyi uygun görmüş; ülkemiz parlamenter rejime 1946 yılında geçmiştir. Maalesef ülkemizde parlamenter rejim, inkıtaa uğrayarak devam etmiştir. Bunlardan sonuncusu; 12 Eylül arifesinde vatanımız bölünmenin eşiğine gelmiş, ülkemiz kardeş kavgasının eşiğine gelmiş, 12 Eylül müdahalesiyle ülkemiz bu felaketten kurtarılmış; Konsey Üyeleri ve Danışma Meclisinin çalışmalarıyla Anayasa, Seçim Kanunu ve Siyasî Partiler Kanunu hazırlanmış, hazırlanan bu ortam içerisinde Meclisimiz teşekkül edip, göreve başlamıştır. Türkiye'de demokrasinin tekrar göreve başlamasını sağlayan Konsey Üyelerine ve hizmeti geçen tüm zevata huzurlarınızda teşekkürü bir görev sayıyorum. (Alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, işte bizlere düşen birinci görev, parlamenter demokratik rejimin bir daha inkıtaa uğramadan devamını sağlamak olmalıdır. Bu husus, Meclisimizin varoluş nedenidir, yaptığımız yeminin gereğidir. «Malumu ilama ne lüzum var» diye düşünen arkadaşlarımız olabilir. Geçmiş dönemlerde bu Meclislerde çalışan kişilerin, Meclis çalışmaları inkıtaa uğrasın diye bir gayret harcadıkları için Meclis çalışmalarının duraklamaya uğradığı kanaatinde değiliz. Bu bakımdan, bu hususu devamlı hatırlamamız, göz önünde bulundurmamız gerekir.

İftiharla belirtmem gerekir ki, 1 senelik Meclis çalışmaları bu konuda gayet güzel örnekler vermiştir. Siyasî partiler birbirleriyle uyum içerisinde çalışabilmekte, geçmiş dönemde olduğu gibi, tatsız münakaşalar olmamaktadır. Ufak tefek söz atmalar, herhalde Meclisin tuzu, biberi olmakta, kırıcı olmaktan çıkmakta, sonu kavgaya, kine, düşmanlığa dönüşmemektedir. Bu, Meclisimizin yapısı yönünden hakikaten sevinilecek ve ilerisi için ümitli olmamızı gerektirecek bir konudur.

Benden önce konuşan bir kısım arkadaşlarımız, Mecliste verilen takrirlerin çoğunlukça uygun görülmediği, çok haklı tekliflerin bile geri çevrildiği konusunda şikâyetlerini dile getirdiler.

Sayın milletvekilleri, bu konunun aksine, Meclisimizden çok olumlu örnekler de çıkmıştır. Muhalefet kanadına mensup milletvekillerinin kanun teklifleri, çoğunluğun tasvibiyle kanunlaşmıştır. Bu, geçmiş dönemlerde vuku bulan olaylardan değildir. Birçok değişiklik önergeleri de Meclisimizce tasvip görmüştür; fakat Meclisin çalışması itibariyle, burada verilen bir takririn komisyon üyeleri tarafından veya Hükümet üyeleri tarafından anında benimsenmesi ve karara bağlanması tabiî ki kolay olmamaktadır. Hükümetin hazırladığı bir kanun tasarısı, Hükümetin teknokratları tarafından, ilgili kuruluşların da görüşleri alınarak hazırlanmakta, Hükümetten geçmekte, komisyonlarımızda ariz amik incelenmekte, komisyonlarda oylanmakta, neticeye bağlanmakta, gerektiği takdirde gruptan geçirilerek Meclisin huzuruna gelmektedir. Bu konjonktürden geçerek buraya gelen bir tasarının, verilen bir değişiklik önergesiyle anında düzeltilmesi kolay olmadığı gibi, çok zaman doğru da olmamaktadır. Hazırlanacak içtüzükte değişiklik önergelerinin komisyonlara önceden verilmesi yolunun açılması suretiyle, bu şikâyetlerin ortadan kaldırılacağına inanıyorum. Bizim şahsen görüşümüz, teklif edilen görüş milletin, memleketin yararına ise, hangi partiden gelirse gelsin, o kanunda yerini alması doğrultusundadır ve bunun çok güzel örnekleri bu Meclisten geçmiştir.

Komisyonlarımızdaki çalışmalar -geçmiş dönemlerdekinin dışında- hakikaten büyük olgunlukta geçmekte olup, âdeta kariyer yeri halini almış bulunmaktadır. Başbakanlık, bakanlık, umum müdürlük ve müsteşarlık yapmış ve ticaret hayatında tecrübe kazanmış birçok üyenin -muhalefet kanadına mensup bile olsa- görüşlerinden istifade edilmemesi, herhalde memleketin zararına olur. Bu düşüncemiz komisyonlarda şekillenmekte, gelen teklif, kimden gelirse gelsin, uygunsa kanundaki yerini almakta ve memleket için faydalı kanunların çıkmasına yararlı olmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bir sene içerisinde Meclisimizden çıkan kanun sayısı, geçmiş dönemlere nazaran bir hayli fazladır. İçlerinde çok önemli, senelerce tartışması yapılıp sürüncemede bırakılan; hatta Anayasa öngördüğü halde çıkarılamayan kanunlar da vardır ve övünerek belirtmek isterim ki, Anayasanın öngördüğü kanunların tümü, vaktinde ve sadece Meclisimizde neticelenmiş ve çıkarılarak kanunlaşmıştır.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim, süreniz doldu.

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, bu kanunları tek tek huzurunuzda hatırlatmak istemiyorum; ama ekonomik yapıyı ve bürokrasiyi değiştiren, vatandaşın günlük hayatını düzenli hale sokan pek çok mevzuat kanunlaşarak vatandaşımızın istifadesine sunulmuştur. Buna

Başkanlık Divanının tarafsız yönetimi, komisyonlarda çalışan arkadaşlarımızın devamlı mesaisi, Meclisteki yetkililerin çalışmaları büyük etken olmuştur.

Önümüzdeki 1985 Yılı Bütçesi uygulamalarının da bu seneki gibi başarılı geçmesini temenni eder, hepinizi en derin saygılarımla selamlarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kaşıkçı.

Sayın Artukoğlu, buyurun efendim; süreniz 10 dakikadır.

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Burdur) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin muhterem üyeleri; daha önce konuşan muhterem Başvekilin ifade ettikleri gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Kanunu Tasarısı üzerinde konuşurken, bugüne kadar Büyük Meclis Umumî Heyetince ve Komisyonlarında cereyan eden kesif çalışma ve faaliyetler karşısındaki naçizane takdirlerimi arz ederken, bu Meclisin faaliyet ve çalışmaları ile demokrasimizin göz bebeği olarak Milletimizin kalbindeki yerini ebediyen muhafaza edeceğine inanıyorum.

Şahsım adına yapacağım bu kısa konuşmamda iki özel konuya temas edeceğim. Birincisi, komisyonlarda yanlış bir usulün tatbikinin yaygınlaşmasına ve tekerrürüne meydan verilmemesidir. Encümene verilen Hükümet icraatını murakabe mahiyeti arz eden meslekî araştırmalara dayalı tekliflerin encümende müzakere edilmeden ve karara bağlanmadan, yanlışlığa düşmemek endişesiyle, temenniye dönüştürülmesi Türkiye Büyük Millet Meclisinin murakabe vazifesine engel olmaya yol açar ve aynı zamanda meslekî hukukun teşriî itibarının ihlalini tazammun eder.

Mevzuat mucibince, gerçek dışı meslekî rapor tanzimi halinde, ilgililerin meslek odası tarafından haysiyet divanına sevki hükme bağlanmıştır. Binaenaleyh, böyle bir usulün, yanlışlığa düşmemek düşüncesiyle encümenlerde tekerrürü ve yaygınlaşması şayanı arzu değildir.

Bu meyanda, huzurlarınızda kısa bir süre önce bir encümende vuku bulan bu mahiyetteki...

BAŞKAN — «Encümen» derken komisyonu kastediyorsunuz değil mi efendim? Anayasa dilinde «komisyon» olarak geçiyor.

NECİP OĞUZHAN ARTUKOĞLU (Devamla) — Evet efendim, ikisini de kullandığım için mazur görünüz.

Encümende vuku bulan bu mahiyetteki bir tatbikatı kısaca açıklarken, meselenin ehemmiyetini ifade etmeye çalışacağım.

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının encümendeki müzakeresi esnasında, bir taraftan Devletimizin ve millî iktisadiyatımızın mühim addedilebilecek malî kaybını önlemek, diğer taraftan, halkımızın dileklerine tercüman olmak maksadıyla, geçmiş yıllardan devam edip gelen yatırım programlarına ait bir tasarımın, bir projenin bir kısmı hakkında meslekî araştırmaya dayanan 13 imzalı bir teklif, komisyonun gündemine uygun şekilde Plan ve Bütçe Komisyonuna verilmiştir. Böyle bir teklifn hazırlanmasına sebep, ilgili kuruluş umum müdürünün 11 ay evvel bu tasarımdaki, bu projedeki mezkûr yanlışlığın düzeltilmesi hususunda vaki ikazlara itibar etmeden tatbikatta bir emrivakiye gitmesidir. Maalesef, mezkûr idarede bu emrivakinin durdurulması yolunda tedbir aldığına dair, bugüne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine ilgili Sayın Bakan tarafından hiçbir açıklamada bulunulmamıştır. Sayın Bakan yanlış projeyi savunanları Haysiyet Divanına sevk etmelidir.

Bütçe müzakereleri esnasında meslekî araştırmalara dayalı böyle tekliflerin, hataya düşmemek maksadıyla, Komisyona getirilemeyeceği mülahazasıyla hareket eden Komisyonun değerli Başkanı, Bütçede bir alt program tadil teklifi getiren bu önergeyi müzakere ve karar gündemine almamış, mezkûr kuruluş bütçesi tamamlandıktan sonra temenni olarak okutmuştur.

Sayın Başkan, usul hakkındaki itirazdan sonra, yine önergeyi müzakereye açmadan reye koymayı teklif etmek lütfunda bulunmuş ise de mahzurlu bir usul olması sebebiyle, teklifi verenler böyle bir reylemeye gidilmesini kabul etmemişlerdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarına meslekî araştırmalara dayanan ve Hükümet icraatını murakabe eden teklifler verilmesi, Anayasaya ve İçnizamnameye uygun bir tatbikattır. Bu önergeleri bertaraf etmek, Hükümetin murakabesini komisyonlarda önleme ve meslek hukukunun teşriî itibarını ihlal etme bakımından mahzurludur. Bu itibarla, böyle bir uygulamanın Anayasaya ve İçnizamnameye uygun olacağını sanmıyorum. Kaldıki, yatırım programıyla ilgili birçok meslek mensubu Türkiye Büyük Millet Meclisinin mühim komisyonlarından biri olan Plan ve Bütçe Komisyonunda üye oldukları gibi, mezkûr önergenin altında da imzaları bulunmaktaydı.

Devlete 4 milyar liralık yatırım tasarrufu sağlayan ve millî ekonomiye yılda 300 milyon Türk lirası kazandıran böyle bir alt program tadil önergesinin ciddiye alınması lazım geldiği kanaatindeyim.

Bir üçgenin iki kenarının toplamının üçüncü kenardan büyük olduğunu Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün üyeleri bilir. Eğer Komisyonun teşekkül tarzı böyle müsait bir hüviyete sahip olmasaydı, meslekî araştırmalara dayanan böyle bir önergenin müzakeresinin ve karara bağlanmasının bertaraf edilmesi yerine, önergenin, müteahhassıslardan müteşekkil bir alt komisyonda incelettirilmesi iktiza ederdi. Şu halde, meslekî araştırmalara dayanan önergelerin Anayasa ve İçtüzük hükümlerine uygun olarak işlem görmesi lüzumunu Yüce Meclisin huzurunda vurgulamak isterim.

Ayrıca, naçiz şahsıma bu konuşma fırsatını verdikleri için değerli ve Sayın Komisyon Başkanı arkadaşıma minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, temas etmek istediğim ikinci husus; Sayın Meclis Başkanının, mebusların Hükümet Merkezi dışında teşrifattaki yerlerini bildiren 29 Kasım 1984 tarihli mektuplarıdır. Bu mektubun ekinde, Devlet Protokolünün henüz hazırlanmadığı, bu hazırlanıncaya kadar milletvekillerine Mülkî Protokol Yönetmeliğinde belirtilen esasların uygulanacağı açıklanmaktadır. Malumlarınız olduğu veçhile, uygulanmakta olan diğer bir protokol yönetmeliği de Dışişleri Bakanlığına aittir.

Muhterem efendiler, Meclis demokrasilerinde Meclis üyelerinin teşrifattaki yerlerini tespit ve tayin keyfiyeti behemehal Meclisin vazife ve salahiyetleri içinde olmak lazımdır. Bu cihet Anayasa hükümlerinin bize telkin ettiği bir mütearifedir ve en kısa zamanda yerine getirilmesi gereken bir Anayasa emridir. Aksi halde, Meclisin üstünlüğüne gölge düşürmüş oluruz. Meclisin üstünlüğüne gölge düşüren her türlü ufak ve ehemmiyetsiz gibi görünen davranış ve uygulamalarında, bürokrasinin millî hâkimiyet esaslarını rencide ettiğini, bu birikimler sonunda demokrasinin ciddiyetini kaybettiğini ve Yüce Meclisin Türk Milletinin gözünde itibarını yitirdiğini hassasiyetle göz önünde tutmaya mecburuz.

Sözlerimi bitirirken, 1985 Yılı Bütçesinin Türkiye Büyük Millet Meclisine hayırlı olmasını dilerim, Yüce Heyetinize şahsım adına en derin saygılarımı sunarım. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Artukoğlu.

Efendim, grupları adına ve şahısları adına konuşmalar son bulmuştur.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İdare Amiri Sayın Kayalar konuşacak.

Buyurun Sayın Kayalar.

TBMM İDARE AMİRİ LUTFULLAH KAYALAR (Yozgat — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1985 yılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin Yüce Meclisimizde görüşülmesi sebebiyle Meclis Başkanlığı adına açıklamalarda bulunmak üzere huzurunuzdayım. Bu vesile ile hepinizi en iyi dileklerimle ve saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1985 Yılı Bütçe Kanununun görüşülmesi sırasında grupları adına ve şahısları adına konuşarak değerli fikirlerini serdeden sayın milletvekili arkadaşlarıma sözlerimin başında teşekkürlerimi sunar, uyarılarından dolayı ayrıca şükranlarımı arz ederim.

Sayın milletvekilleri, demokrasiye aşık Yüce Milletimizin oylarıyla kurulmuş bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 24 Kasım 1983 Perşembe günü yapılan ilk toplantısından bu yana, Türkiye Büyük Millet Meclisi bir yıllık çalışma dönemini arkada bırakmıştır. Geçtiğimiz 6 Aralık 1984 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının teşekkül edip, Millî Güvenlik Konseyinin görev süresinin sona erdiğinin birinci yıldönümü olmuştur. Bu dönem içinde demokrasimizin vazgeçilmez kuruluşları olan partilerimiz arasındaki ilişkiler çok uygar bir düzeyde cereyan etmiştir. Türkiye Büyük Millet Mecsinin 17 nci Döneminin 2 nci Yasama Yılında, geride bıraktığımız bu bir yıl içerisinde, iktidar ve muhalefetiyle demokrasinin en güzel örneği verilerek, uyum içinde, kısır çekişmelerden uzak, verimli ve yoğun bir çalışma yapmış bulunmaktayız.

Hepinizin bildiği gibi, hiçbir kişi, zümre ve sınıfa bırakılamayan, devredilemeyene egemenliğin yasama yetkisini kullanan Parlamentomuzun iki büyük görevi vardır. Bunlardan birincisi yasa yapma ve diğeri de Anayasamızda belirlendiği şekilde denetleme görevidir.

Değerli arkadaşlarım, bu vesileyle Yüce Meclisimizin yoğun çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Meclisimiz 17 nci Dönemin 1 inci Yasama Yılında 90 birleşim ve 2 nci Yasama Yılında da 35 birleşim olmak üzere bugüne kadar 125 birleşim yapmıştır. Bu birleşimlerin hepsinde de toplantı yetersayısı temin edilmiş ve gündemde yer alan kanunlar gerektiğinde gece çalışmaları da yapılmak suretiyle, toplam 131 adet kanun çıkartılmıştır. Çok kısa bir süre içerisinde Yüce Meclisimizin kabul ettiği bu kanunların en iyi bir şekilde Genel Kurulumuza gelişine büyük katkıları bulunan, yorucu ve yoğun çalışma-

lar yapan komisyonlarımızın başkanlık divanı ve üyelerine huzurunuzda şükranlarımızı belirtmek isterim.

Kısaca Meclisimizin denetim görevi hakkındaki çalışmalarına da değinmek istiyorum. 292 yazılı soru önergesinin 265 adedi cevaplandırılmış ve 4 adet genel görüşme önergesi, bir adet gensoru önergesi, 5 adet Meclis araştırma önergesi ve bir adet Meclis soruşturma önergesi görüşülerek karara bağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, Meclisimizce doğrudan ele alınması suretiyle çıkarılması gerekenler ile, Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerine ait kanunlarımız Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımızca parti gruplarıyla yapılan temaslar sonucunda oluşturulan özel komisyonlar tarafından hazırlanmış ve ayrıca komisyonlarımızca takip edilerek hazırlanan tasarılar kanunlaşmıştır. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek ve Yollukları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğiyle Bağdaşmayan Görev ve İşler, Dilekçe Hakkının Kullanılması, Sayıştay Kanununda Değişiklik, Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkındaki kanunlarımızdır.

Şu anda uyguladığımız İçtüzüğün kabul tarihi 1973'tür. 1977 ve 1978 yıllarında küçük tadiller yapılmıştır. Millî Güvenlik Konseyi zamanında ise hiçbir tadil veya değişiklik de yapılmamıştır. Siyasî parti grupları temsilcilerinden oluşan «İçtüzük Özel Komisyonu» birkaç madde dışında çalışmalarını tamamlamıştır. Muhtemelen önümüzdeki günlerde teklif Anayasa Komisyonuna sevk edilecektir. Bunu cevaben de arz ediyorum.

Huzurlarınızda kıvançla belirtmek isterim ki, Yüce Meclisimiz Anayasamız gereği çıkarılması gereken kanunların tamamını çıkarmıştır. Bunu sağlamakta değerli katkıları bulunan Danışma Kurulu ve parti grup başkanvekillerine huzurlarınızda teşekkürlerimi ifade etmeyi bir borç telakki ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, Yüce Heyetinizin yasama çalışmaları yanında Meclis Başkanlığımız ve Divanımızca sürdürülen bazı çalışmalara da huzurlarınızda değinmek istiyorum.

Sayın milletvekillerimizin daha rahat bir ortamda çalışmalarını sağlayıcı ve kolaylaştırıcı sosyal içerikli bir kısım ihtiyaçlara ulaslararası kuruluşlar ve parlamentolararası ilişkilere, Türkiye Büyük Millet Meclisi personeli ile ilgili bazı düzenleyici tasarruflara ve Millî Saraylar ile ilgili teknik hizmetlere ilişkin bir dizi kararlar alınmıştır. Bu cümleden olarak Halkla İlişkiler Binasının birinci kısmı kısa bir süre içerisinde tamamlanarak sayın milletvekillerimizin ve vatandaşlarımızın hizmetine sunulmuştur.

İkinci kısım inşaat ise. henüz devam etmekte olup 1985 yılı başında hizmete arz edilecektir. Belirtilen kısımda bazı sosyal tesislerimizin yanında basın mensuplarımızın hizmetlerine de tahsis edilecek üniteler yer almaktadır. Bu binaların yapımında bizden önce emeği geçenlere de huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bilgi akışını hızlandırmak ve beş yıllık ihtiyacı karşılamak amacıyla planlanan bilgisayar sistemi satın alınarak işletmeye geçilmiştir. Böylece, ülkemizin büyük bir ihtiyacı olan millî enformasyon ağının ilk ayağı Türkiye Büyük Millet Meclisimizde hizmete geçmiş olacaktır.

Ayrıca, yasama üyelerimizin yabancı dil konusundaki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Halkla İlişkiler Binamızın ikinci kısmında lisan laboratuvarı ve dershaneleri kurulmaktadır. Önümüzdeki yılbaşından itibaren faaliyete geçmesi planlanmıştır.

Yine ifade etmek isterim ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk kez basın özeti çıkarılmaya başlanmıştır. Parlamentomuzla ilgili Türkçe ve İngilizce bir dergi de 23 Nisan 1985'de çıkacak ve periyodik olarak çıkarılmasına devam edilecektir. Aynı derginin yurt dışındaki elçiliklerimize, Parlamentomuzu tanıtma maksadıyla gönderileceğini de ilave etmek isterim.

Sayın milletvekilleri, sonuna geldiğimiz 1984 yılı, Başkanlık Divanımızın çalışmalarının ilk yılı olması dolayısıyla bir nevi planlama ve proje çalışmaları yılı olmuştur. Bu projelerden süratle bitirilip başlanılanı hepinizin malumu olduğu üzere Milletvekili Lojmanları Sitesidir. Sitenin inşaatı, programlandığı şekilde hızla devam etmekte olup 1985 yılı sonunda ikmal edilmiş olacaktır.

1984 yılı içerisinde hazırlanıp icra safhasına gelen projelerden önemli olanlarının bazıları ise şunlardır :

Sayın milletvekillerimizin otoları için 400 oto kapasiteli kapalı otopark ile resmî oto garajı ve Halkla İlişkiler Binası ile anabina arasında tüp geçit yapımı, Halkla İlişkiler Binasının arka tarafındaki alana yapılacak olan cami, her türlü standartlara haiz, spor yapma ihtiyacını karşılayacak kapalı spor salonu, milletvekillerimizi ziyarete gelecek vatandaşa kolaylık sağlayacak mekânlar ve memurlarımız için lojman.

Sayın milletvekilleri, bildiğiniz gibi 431 sayılı Kanunla milletimize intikal eden Millî Saraylarımız, yüce milletimizin temsilcileri olarak en iyi şekilde korumak, bakılmak, kullanılmak ve gelecek nesillere aynen bırakılmak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlıdır. Eşsiz tarih ve kültür varlıklarımız olan saray, köşk ve kasırlarımızın korunmaları, bakılmaları, onarılmaları, restorasyonu ve turizme açılarak gelir getirici fonksiyona kavuşturulmaları konusunda düzenlenen Millî Saraylar Sempozyumu, bilim çevrelerinin de değerli katkılarıyla mükemmel bir şekilde ve hazırlanan düzen içerisinde İstanbul'da yapılmıştır Sempozyumda bilim ve sanat çevrelerince sunulan bildirilerin değerlendirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmaların sonuçlarının dünya incisi nadide saray, köşk ve kasırlarımız hizmetlerine geniş katkıları olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilişinin 50 nci yılı münasebetiyle ve kadın milletvekillerimizin de değerli çalışmaları sonucunda düzenlenen kutlama programı halen devam etmektedir. Bu programla demokrasimizin esası olan seçme ve seçilme hakkının Türk kadınına hangi tarihte verilmiş olduğu, dünya kamuoyuna en güzel bir şekilde yansıtılmıştır.

Ayrıca mutlulukla belirtmek isterim ki, yurt içinde ve dışında Türk Parlamentosunun yapısını ve Türk demokratik düzeni tanıtıcı girişimlerde bulunmak üzere, çeşitli kültür ve sanat faaliyetleri ile bu gelişmeleri kalıcı esaslarla güçlendirmek amacıyla, Başkanlık Divanımızca Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu teşkil edilmiştir. Kurul çalışmalarını halen yürütmektedir. Bunun ilk ürünü olarak önümüzdeki yıl ve daha sonraki yıllarda, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı; millî egemenlik kavramının gençlerimizce ve toplumumuzca geniş kapsamlı ve kalıcı olarak benimsenmesine katkı sağlayacak programlarla kutlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi üzerinde konuşan parti gruplarımızın değerli sözcülerinin, kıymetli görüş ve tenkitlerini aldık. Bunların değerlendirmesini yaparak, geniş ölçüde yararlanacağız. Burada ifade etmek isterim ki, Başkan ve Başkanlık Divanımız 1985 yılında çok önemli görevler yüklenmiş ve sorumluluklar almıştır. Bunların aksamadan; amaçlarına uygun olarak, en iyi şekilde yürütülmeleri için, tüm arkadaşlarımızın yardımcı olacakları inancındayız.

Şimdi bazı sorulara cevap vermek istiyorum.

MDP Grubu adına konuşan Sayın Hilmi Biçer' in, Komisyonlara verilen arabalarla ilgili belirttikleri görüşlerine cevabım : Komisyonlarımız hepinizin bildiği gibi, Meclisimizin çalışmalarının odak noktasını oluşturmaktadır. Bunların hizmetlerinin daha rahat ve daha kolay sağlanması amacıyla, Meclis Başkanlık Divanı olarak elimizdeki tüm imkânları kullanmaktayız. Bu cümleden olarak da, Taşıt Kanununa uygun olarak, hizmete tahsis edilmek üzere tüm komisyonlarımıza da birer araba tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Otomatik telefon mevzuu önümüzdeki yıl içerisinde halledilmiş olacaktır.

Sayın Biçer'in, bütçe artışı ile ilgili sorusu ve tasarrufa riayet edilmesi şeklindeki temennilerine gelince : 1984 Yılı Bütçemiz ile 1985 Bütçesi arasında, yıl içinde alınan ödenekler dikkate alındığında; 8 milyar 890 milyon liralık bir fark vardır. Bu fark, 1985 yılında yapılacak 8 milyar 425 milyon lira tutarındaki yatırımların bedellerinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu yatırımlar çıkarıldığında, 1984 Bütçesiyle 1985 Bütçesi arasında yüzde 10 gibi bir fark ortaya çıkmaktadır. Bu yüzde 10 fark da, katsayı artışlarından husule gelmektedir. Görüldüğü gibi, eğer ileriye dönük hizmetler yapmak istiyorsak; Meclisimizin daha rahat çalışmasını temin etmek istiyorsak; yatırım yapmak zorundasınız. Bu yatırımı yaptığınız zaman da, ortaya mutlaka bir bütçe artışı çıkmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde, yönetim kurulu yeni oluşturulan bir vakfımız bulunmaktadır. Bu vakıf, daha önce Millet Meclisi ve Senato vakıfları olarak kurulmuş bulunan vakıfların birleştirilmesinden ortaya çıkmıştır ve çalışmalarına önümüzdeki günlerde daha aktif olarak devam edecektir.

Sayın Biçer, saraylardaki elektrik ve alarm sistemleri üzerinde durdular. O konuda da bilgi arz etmek isterim.

Saraylardaki elektrik ve alarm sistemi önceki yıllarda tamamen Bayındırlık Bakanlığı insiyatifi, teşebbüsü ve bütçe imkânlarıyla yaptırılmıştır. İlgililerden bu bilgiler Başkanlık Divanımız teşekkül ettikten sonra alınmıştır. Şimdi biz, emniyet ve koruma çalışmaları içerisinde bunun iyileştirilmesini ele almış ve icra safhasına geçmiş bulunmaktayız.

Milletvekillerimizin özellikle İstanbul'da bir misafirhane ihtiyacı olduğu hepinizin malumlarıdır. Bunun için de Başkanlık Divanımız çalışmalarını devam ettirmektedir.

Resim ve heykel müzesi olarak kullanılan saray müştemilatı restorasyon programı içerisine alınmıştır.

Anavatan Partisi Grubu adına konuşan Sayın Şevket Gedik'in bahçe tanzimi konusundaki fikir ve beyanlarına şu şekilde değinmek istiyorum :

Meclis bahçesinin düzenlenmesi işi, devam eden inşaatların yakın çevresi hariç önceden yapılan plan ve programlarına uygun olarak tamamlanmıştır. Ağaçların büyüyüp gelişmesiyle şimdilik hissedilen az yeşillik intibaı da zamanla ortadan kalkacaktır.

Değerli milletvekilleri, dünyanın en iyi idare şekli olan demokrasi bir serbesti rejimi olduğu kadar, aynı zamanda kurallar ve disiplin rejimidir de. Kurallara ve disipline uyulmadığı zaman demokrasi zaafa uğramaktadır. Onun için, her şeyden önce kendi yapımız içinde demokrasi disiplinine ve kurallarına riayet etmek mecburiyetindeyiz. Ancak böylece demokrasinin faziletinden ülkeyi ve milleti faydalandırır ve ancak böylece aydınlık ufuklara, aydınlık geleceklere gelecek nesillerimizi ulaştırabiliriz. Demokrasi, biraz önce değindiğim kurallar ve disiplin rejimi olduğu kadar, hoşgörü ve bir diyalog rejimidir de. Eğer parlamenter demokraside siyasî parti grupları kendi aralarında belirli ölçülerde diyaloğa girmez, hoşgörü temin edemezlerse parlamentonun işlerliği yavaşlar ve hatta gölgelenir. Nitekim, yakın tarihimizde, kısa da olsa acı - tatlı büyük tecrübelerden milletçe geçtiğimiz de bir vakıadır. Parlamentoyu yaşatan kurallar olduğu kadar, geliştiren ve kökleştiren de geleneklerdir.

Özellikle son yılda Parlamentomuz içinde siyasî parti grupları arasında ve tek tek parlamenterler arasında başlayan yakın ilişkilerin ve «diyalog» adı altında ifade ettiğimiz münasebetlerin iyi bir gelenek şeklinde ve çoğalarak Batı demokrasilerinde, Batı parlamentolarında olduğu gibi devam etmesi ve yerleşmesi demokrasimizin şüphesiz teminatı olacaktır. Başkanlık Divanı olarak, her şeyden önce Parlamentonun saygınlığına, Parlamentonun her yerde layık olduğu şekilde temsiline değer vermekte, bunu yaparken de Anayasanın, İçtüzüğün ve yasaların verdiği bütün hakları ve yüklediği bütün sorumlulukları tam bir bilinç ve heyecan içinde yerine getirmenin gayretinde olduğumuzu belirtirken, milletimizin içerisinden seçilerek gelmiş yörelerinin gözbebeği siz milletvekillerinin meydana getirdiği bu Yasama Organının bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de ülkenin çıkarlarını, milletin yararlarını en önde koruyacak; ışık olma, rehber olma görevini daha da geliştirerek devam ettireceğine olan inancımı tazeler, hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Kayalar.

Bir dakika Sayın Kayalar, bir soru var efendim. Sayın Sağesen, yerinden bir soru soracağını beyan ediyor.

Buyurun Sayın Sağesen.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Efendim, Türkiye Büyük Millet Meclisi yönetimi emrinde kaç adet binek otosu vardır? Bunların kaçı yerli, kaçı yabancı yapımdır? Mevcut otoların kullanıma arzı, Kamu Taşıtları Kanununun hangi maddesine göre yapılmaktadır?

İkinci sorum : Yasama görevi yanında icrayı da denetlemekle görevli bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisinin yönetimi olarak bu uygulamayı yasalar ve kamu yöneticileri karşısında nasıl değerlendiriyorsunuz?.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kayalar.

TBMM İDARE AMİRİ LUTFULLAH KAYALAR (Devamla) — İkinci soruyu pek iyi anlayamadım Sayın Başkan.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Yazılı soruyu takdim edeyim efendim.

BAŞKAN — Yazılı da cevap verebilirsiniz Sayın Kayalar.

TBMM İDARE AMİRİ LUTFULLAH KAYALAR (Devamla) — Hayır efendim, hemen cevap vereceğim.

Efendim, Meclisimizde bulunan binek otomobili sayısı 51 adettir; 32'si yabancı, 19'u yerlidir. Yabancı otoların birçoğu gümrüklerden satın alınmıştır. Meclis bütçesi içerisinden bir yerli oto alındığı zaman, bugünkü değeri 2 milyonun üzerindedir; gümrüklerden alınan otoların bedelleri ise, sizin «lüks» olarak tabir ettiğiniz otomabillerin en lüksü de dahil 500 - 600 bin lirayı geçmemektedir. Hem gümrüklerdeki otolardan daha iyi faydalanılması ve hem de Meclis Bütçesine daha fazla yük olmaması yönünden ve bunların hepsinden daha da önemli olarak addettiğimiz Meclisteki görevli komisyon başkanı veya Başkanlık Divanı üyesi veya bundan sonra kendilerine otomobil tahsis edilecek olan kişilerin Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil etmelerini ve bu temsilin de daha saygılı şekilde olmasını sağlamak için yabancı otolar tercih edilmiştir.

Bir kere düşününüz ki, bir Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanvekili, altında Renault var. Hepsine

saygı duyuyoruz, hepsi Türkiye'nin saygıdeğer görevlileridir, bir daire başkanının altında veya bir kamu kuruluşunun daire başkanının altında sizin bahsettiğiniz o yabancı arabalardan vardır. Eğer, bu şekilde daha ucuza edinme imkânı da varken bir Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanvekilinin kullanımında olan arabanın Avrupa olmasını veya daha iyi bir araba olmasını her zaman için biz uygun gördük.

İkinci sorularına ise yazılı olarak cevap vereceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

BAHRİ KARAKEÇİLİ (Urfa) — Sayın Başkan, benim bir sorum olacak, müsaade ederseniz yerimden sorayım?

BAŞKAN — Efendim. çok rica ediyorum, soruları yazılı olarak bildiriniz, diyorum.

Sayın Kayalar, sorular bitmiştir, teşekkür ederim efendim.

TBMM İDARE AMİRİ LUTFULLAH KAYALAR (Devamla) — Tekrar saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, müzakereler sona ermiştir. Böylece, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunacağım. Bölümlere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum.

1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1985 Malî Yılı Bütçesi

— A — CETVELİ

Prog. Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel yöneitm ve destek hizmetleri	5 845 912 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Yasama hizmetleri	9 407 421 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Millî Sarayların idaresi ve korunması	1 293 800 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	1 178 385 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
	Toplam	**17 725 518 000**

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. — Millî Güvenlik Konseyi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN — Millî Güvenlik Konseyinin 1983 Malî Yılı Kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum :

A — CETVELİ

Prog.	Ödeneğin Çeşidi	Ödenek Lira	Gider Lira	İptal edilmesi gereken ödenek Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	1 810 385 221	1 499 836 086	310 549 135
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
111	Yasama hizmeti	130 600 000	122 441 745	8 158 255
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
112	Millî Sarayların idare ve korunması	404 205 000	315 081 490	89 123 510
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transfer.	74 200 000	63 681 634	10 518 366
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
	GENEL TOPLAM	**2 419 390 221**	**2 001 040 955**	**418 349 266**
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			

3. — Danışma Meclisi 1983 Malî Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN — Danışma Meclisinin 1983 Malî Yılı Kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum :

A — CETVELİ

Prog.	Ödeneğin Çeşidi	Ödenek Lira	Gider Lira	İptal edilmesi gereken ödenek Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	260 404 000	225 320 432	35 083 568
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
111	Yasama hizmeti	330 817 000	310 341 584	20 475 416
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transfer.	13 813 000	10 245 678	3 567 322
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
	GENEL TOPLAM	**605 034 000**	**545 907 694**	**59 126 306**
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1985 Malî Yılı Bütçesi ile Millî Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisinin 1983 Malî Yılı Kesinhesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olmasını dilerim.

FERİT MELEN (Van) — Sayın Başkan, kesinhesaplar açık oya tabidir.

BAŞKAN — Efendim, biliyorsunuz genel bütçe ile beraber açık oya sunulur bunlar.

FERİT MELEN (Van) — Ayrı ayrı sanıyorum.

B) CUMHURBAŞKANLIĞI

1. — Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçesi

2. — Cumhurbaşkanlığı 1983 Malî Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin görüşmelerine başlıyoruz efendim.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri ve Komisyon yerlerindeler.

Grupları adına söz alanları okuyorum : Halkçı Parti Grubu adına Nuri Üzel, Anavatan Partisi Grubu adına İsmet Ergül, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Ferit Melen.

Sıra ile söz veriyorum.

Sayın Nuri Üzel, buyurunuz efendim. (HP ve MDP sıralarından alkışlar) Süreniz yarım saat efendim.

HP GRUBU ADINA M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığımızın 1985 Malî Yılı Bütçesi üzerinde Halkçı Parti Grubunun görüşlerini belirtmek üzere huzurunuzdayım; saygılar sunarım.

Sayın Cumhurbaşkanımızın, Anayasamızın 104 üncü maddesi uyarınca, Cumhuriyet Devletimizin başı sıfatıyla Cumhuriyetimizin ve Milletimizin birlik ve beraberliğini temsil ederken, Anayasamızın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetmek amacıyla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yasama, yürütme, yargı alanına ilişkin Anayasa ve kanunlarla belirlenen görev ve yetkilerini kullanması için gerekli işlemleri yapmak, hukukî, idarî, malî ve diğer hizmetleri yürütmek üzere, 23 Mayıs 1933 tarihinden beri bu ismiyle mevcut Riyaset-i Cumhur Dairesi teşkilatını kaldıran, 17 Ağustos 1983 tarihli 2879 sayılı Kanunla Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği teşkilatı kurulmuştur.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin kuruluşu, teşkilat ve çalışma esasları, personel atama işlemleri de gene Anayasamızın bu hususiaki 107 nci maddesi uyarınca çıkarılan, 18 Ağustos 1983 tarihli 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenmiş, 28.11.1983 tarihli 3 sayılı Kararnamesiyle de bir ek yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği teşkilatının amiri, doğrudan Cumhurbaşkanının tensipleri ve Cumhurbaşkanı kararnamesiyle atanan Genel Sekreterdir.

Cumhurbaşkanının görevlendirmeleri halinde, Cumhurbaşkanını temsil etmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile irtibat yapmak, Cumhurbaşkanının ihtiyaç duyduğu bilgileri toplamak, değerlendirmek ve Cumhurbaşkanına arz etmek,

Cumhurbaşkanına sunulacak kanun, tüzük, yönetmelik, kararname, karar ve yazışmalarla ilgili işlemleri yapmak,

Cumhurbaşkanına, yapılan başvuruları değerlendirmek,

Cumhurbaşkanının basın ve halkla ilişkilerini düzenlemek,

Cumhurbaşkanının mesajlarını hazırlamak ve verilen diğer işleri yürütmek;

Cumhurbaşkanlığı teşkilatının hukukî, malî ve idarî hizmetleri ile genel bütçeye dahil olan Cumhurbaşkanlığı Bütçesi uygulamasında ita amirliği görevini yapmak;

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin ve amiri olarak, Genel Sekreterin işidir.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği teşkilatı, bütün bu görev, hizmet ve işleri yapmak üzere, Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri, 2 Genel Sekreter Yardımcısı, yardımcılara bağlı birimler, Değerlendirme Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü ve büroları ile görev yönünden Cumhurbaşkanına doğrudan bağlı Cumhurbaşkanlığı Danışmanlığı ve bürosu, Güvenlik İstihbaratı Danışmanlığı ve bürosu, Başyaverlik ve bürosu, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü ve bürosundan meydana gelmektedir.

Anayasanın, 6 ncı kısmındaki hükümlere göre teessüs eden Cumhurbaşkanlığı Konseyinin, Anayasa ile belirlenmiş görevlerinin gerekli kıldığı her türlü hizmet de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince yürütülmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği bünyesinde, ayrıca Cumhurbaşkanlığı Konseyi Sekreterliği kurulmuş olup, bu sekreterliğin 1 sekreteri ile her Konsey üyesi için özel kalem müdürleri ve büroları, Kon-

sey üyelerinin emirlerini yerine getirmek, yazışmalarını yapmak ve idarî hizmetlerini düzenlemekle görevli bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığı Konseyi Sekreterliğinin teşkilatlarının kuruluşuna, personel kadrolarına ve sözleşmeli istihdamına, atama ve görevlendirmeye, çalışma usul ve esaslarına, uzmanlık komisyonlarına, özlük haklarına, bütçeye, saymanlığa, muhasebe işlerine ve diğer hususlara dair, uyulması gerekli çeşitli hükümler, kendi kararnamesinde etraflıca tespit edilmiştir.

Sayın milletvekilleri ülkemizin 12 Eylül 1980'den önce maruz kaldığı büyük elim hadiselerden, kısır çekişmelerle Parlamentonun felce uğramasından, Cumhurbaşkanı yetkilerinin politikaya, şüpheye, münakaşaya dökülmesinden, Devletin 6 ay boyunca Cumhurbaşkansız kalmak zorunda bırakılmasından, otorite boşluğundan doğan acı sonuçlar milletçe göz önünde tutularak ve bunlardan büyük dersler alınarak, aynı zamanda yürütmenin de başı olan Cumhurbaşkanının, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetme görevini ifade, idarenin hukuka uygunluğunun düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla evvelki anayasalardan daha geniş denetleme yetkisi ile daha kuvvetle teçhizi tabiî ve kaçınılmaz olmuştur.

Bu bakımlardan, 1982 Anayasası yeni bir ruh ve atılımla getirilen birçok köklü değişikliklerle, Devlet yapısı ve faaliyetleri itibariyle sakınca ve aksaklıkları giderecek, yönetimde gelişmeler sağlayacak bir tarzda bina edilmek istenmiştir. Bu itibarla, 1 Nisan 1981 tarihli 2443 sayılı Kanunla doğrudan doğruya Devlet Başkanlığına bağlı bir Devlet Denetleme Kurulu da kurulmuş ve bu kurula 1982 Anayasasının 108 inci maddesinde anayasal yeri verilmiştir.

Bu kurul, Cumhurbaşkanının isteği üzerine tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerde ve vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapmakla görevlendirilmektedir. Kuruluş kanunu ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatı Kararnamesine göre, görevlendirme yönünden Cumhurbaşkanlığına bağlı olan bu Devlet Denetleme Kurulu ve bürosu da malî ve personel ilişkileri yönünden Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğini oluşturan bir bölüm halinde personel kadrosuyla o teşkilatın içinde yer almış bulunmaktadır.

Böylece, Cumhurbaşkanlığı Bütçelerinin taalluk ettiği ve ita amirliğini genel sekreterin yaptığı kuruluş anabölüm ve tali birimleri aşağıdaki şekilde meydana gelmiş olmaktadır:

Cumhurbaşkanlığı Konseyi,
Cumhurbaşkanlığı Danışmanları,
Güvenlik İstihbarat Danışmanlığı,
Başyaverlik,
Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü,
Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı,
Genel Sekreter Özel Kalem Müdürlüğü,
Değerlendirme Başkanlığı,
Genel Sekreter İdarî Hizmetler Yardımcılığı,
Genel Sekreter Yasama ve Yürütme Hizmetleri Yardımcılığı. Bu yardımcılıklara da bağlı olarak;
İç Yönetim Başkanlığı,
Hukuk Müşavirliği,
Personel İşleri Müdürlüğü,
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği,
Protokol Müdürlüğü,
Sağlık İşleri Müdürlüğü,
Arşiv İşleri Müdürlüğü,
Kitaplık Müdürlüğü,
Koruma Müdürlüğü,
Bütçe Muhasebe Müdürlüğü,
Genel Evrak ve Yazı İşleri Müdürlüğü,
Genel Evrak ve Yazı İşleri Meclis Bürosu,
Daire Müdürlüğü,
İdarî Hizmetler Meclis Bürosu,
Ulaştırma Bakım ve Onarım Müdürlüğü,
Park ve Bahçeler Müdürlüğü,
Florya Deniz Köşkü Müdürlüğü,
Hukuk İşleri Kanunlar Kararlar Başkanlığı,
Hukuk İşleri Müdürlüğü,
Kanunlar Kararlar Müdürlüğü,
İnceleme Başkanlığı,
Yürütme ve Koordinasyon Başkanlığı,
Müracaat ve şikâyetleri İnceleme Müdürlüğü.

Sayın milletvekilleri, Devletimizin en yüksek makamında, Devletin başı sıfatıyla millî birlik ve bütünlüğümüzü temsil eden Cumhurbaşkanının, Anayasa ve kanunlarla belirlenen yasama, yürütme, yargı ile ilgili ve ilişkin görevlerinin ifasını sağlayan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin, yukarıda izah edilen şekilde kuruluş ve teşkilatlanmasıyla yürüttüğü bütün yasal hizmetlerin parasal açıdan tanımı, programlanması, yaygınlığı, yeri, gereği, şekli, amaca

uygunluğu, aracı, gereci, sevki, etkinliği, isabeti, devamlılığı Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin kaynağını ve gerekçesini teşkil etmektedir.

Cumhurbaşkanlığının 1980 yılından bu yana bütçe teklifleri, uygulamaları ve kesin hesapları tetkik edildiğinde, ödenek taleplerinde gerçekçi, harcamalarda isabetli ve tasarrufkâr, bütçe prensiplerine uyumlu bir tutum ve yönetim görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçe Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonuna aşağıdaki program ve ödenek rakamlarıyla gelmiştir:

Cari harcamalar:	1 131 324 000
Yatırım harcamaları :	10 001 000
Transfer harcamaları :	6 300 000
Toplam :	1 147 625 000

Bu teklifin 1985 yılı toplam miktarında, 1984 Malî Yılı Bütçesine göre 175 425 000 Türk Lirası fazlalıkla yüzde 18'lik bir artış görülmektedir. Bu artışın yıl içinde personel giderlerini etkileyen kanunî düzenleme ve değişikliklerden hâsıl olduğu anlaşılmış, diğer taraftan 1985 yılı yatırım ve transfer ödeneklerinde 1984 yılına göre oldukça bir azalma yapılmıştır. Yatırım ödenekleri 65 milyondan 10 milyona inmiştir. Transfer ödenekleri 8 milyon 800 binden 6 milyon 300 bine inmiştir. Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçe Raporunun Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmelerinde, raporda teklif edildiği üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarının son defa düzenlendiği miktarlar muvacehesinde, Cumhurbaşkanının ödeneğinin o'nun yüce makamına ve bizim Cumhurbaşkanımıza layık görülecek seviyeye yükseltilmesi ve ayrıca zorunluluğu sabit iki âdet güvenlik önlemli araç alım ödeneği ilavesi uygun görülmüştür. Bu suretle Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçe Tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, huzurunuzda müzakereye gelen ödenek miktarları şöyle olmaktadır :

Cari harcamalar :	1 140 324 000
Yatırım harcamaları :	170 001 000
Transfer harcamaları :	6 300 000
Toplam :	1 316 625 000

Bu ödeneklerin de eski yıllarda olduğu gibi ve gelecek uzun yıllardada olacağı üzere, Sayın Cumhurbaşkanımızın hiç eksilmeyen yüksek dikkati ve özellikle Genel Sekreterliğin itinası altında en isabetli şekilde sağlıklı harcama yeri bulacağından emin olarak hayırlı olmasını diliyoruz. Ancak bu bütçeye göre tasarruf ve hizmetlere ait birkaç noktaya özellikle değinmek istiyorum.

1. 220 program kodu ile 1 milyon lira ödeneği konulan yurt içi görev yolluğunun sürekli görev yolluğu olması sebebi (R) cetvelinde veya zapta geçirilerek tespit edilmek üzere burada açıklanması lüzumlu görülmektedir.

2. 460 program kodu ile bu yıl 500 bin lira satın alma ödeneği konulan özel malzemenin mahiyeti, gene (R) cetvelinde veya zapta geçirilerek tespit edilmek üzere burada açıklanması lüzumlu görülmektedir.

3. 950 program kodu ile 800 bin lira konulan ödeneğin, muhtaç durumdaki vatandaşlar ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, vakıf ve benzeri teşekküllere Cumhurbaşkanının yapacağı yardımlar olarak yetersizliğine işaret etmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın engin şevkati, mahviyyeti, iyilik severliği, en küçük ayrıntılara dahi derin nüfuzu, nazarı, insan ve çocuk sevgisiyle bu yardımların en az bir misli daha artırılabilmesini sağlayacak ödeneğin bu programa ilavesi veya aktarma yapılması için gereken çaba harcanmalıdır.

4. Şimdi de özellikle, belki de Hükümetin liberal ekonomi programlarının icabı olarak, kamu yönetiminde âdeta adama iş kadrolarıyla yeniden yaygınlaşan ve artan savurganlığa, şatafata, lükse, konfora, israfa, resmî hizmet araçlarının kanunsuz kullanımındaki keyfiliğe ve serbestliğe önemle işaret etmek ve yine idarenin en yüksek başı olan Sayın Cumhurbaşkanımıza esasen bildiği bu durumu artık bir şikâyet olarak sunmak istiyorum.

Şahsen 30 yılı aşan devlet memuriyetimde sürekli veya geçici görevlerle bulunduğum Amerika, Avrupa, Asya ülkelerinde, - sizler de bilirsiniz - zengin de sayılan devletlerde ziyaret ve görüşmeler yaptığım en üst kademelerdeki yöneticilerin, genel müdürlerin, genel sekreterlerin, müsteşarların, bakanların, başbakanların, hatta bir kralın; ancak birkaç istisnası ile bizdeki aynı karşıtlarına değil, hatta birçok kurumlardaki alt yöneticilerimize dahi nispetle çok kıskanç kadrolarla ne kadar sade, basit, sağlam, kullanışlı, pratik, ucuz, rahat ve yeteri kadar standart eşyalar ve malzemelerle iktifa ettiklerini, bakanların arabalarını kendilerinin kullandıklarını hayretle seyretmişimdir.

Devlet kesesinden bu savurganlığımızı, konforumuzu, israfımızı, keyfimizi, rahatımızı haklı göstermeye hiçbir mazeretimiz yoktur. Özel hayatımızda

sağlayamadığımız konforu ve rahatı Devlet kesesinden çıkarıyoruz; bir israf içindeyiz; o nasıl konfor, o ne kadar lüks? Rengârenk maroken koltuklar, pahalı serme halılar, aynalar, televizyonlar, radyolar, şefsekreterlere sekreterler, dörder beşer telefonlar, döner kristal masalar, lambrili odalar, kilitleri otomatik anahtarlı çifte kapılar, avizeler; çarşıda pazarda erzak taşıyan, gece dolmuşta müşteri bulan, eğlence merkezlerinde park etmiş resmî plakalı hizmet arabaları ve sizin de gördüklerinizi her zaman nerede, nasıl gördüm ve görmekteyim, artık hatırlayamıyorum, bu sanki tabiî oldu. Çok uzak değil, yakın bir misal: Hemen Gölbaşı'nda mevcut bir kurumun tesislerine bir defa ansızın gidiveriniz, birçok kurumların yönetim kurullarına uğrayınız ve hele buralarda geçen boş zamanları bir yakalayınız.

Bu tutum ve israf artık tahammül edilmez bir konfor yerleştirdi. Bakanlar, yetkililer buna mani olamıyor, belki teşvik veya müsamaha ediyor. Enflasyon halinde teftiş ve tahkik organlarımız, elemanlarımız var; ama bunlar kendilerini ve amirlerini zaten teftiş edemezler. Bakanlık ve kurumlar teftiş ve murakabe heyetlerinin umurunda değil. Yüksek Denetleme Kurulu zaten yıllardır etkisiz. Başbakan da emrinde yeni ve geniş bir teftiş kurulu kurdu. «Aman yetiş Başbakan» diyeceğim; ama o da artık bu lükse, hatta yolculuk konforuna da alıştı gitti, ondan da hayır yok artık.

Bütün bu savurganlığa rağmen bir de, çalışma şartları yetersiz, kiralık, soğuk, uygunsuz binalarda, en sapa yerlerde, mahalle aralarında dağılmış olarak, demirbaş, malzeme, mefruşat, kırtasiye, pul, yakacak sıkıntısı içinde, az maaşla, feragatla, meşakkatle kırık dökük sandalye ve masalarda görev sürdürmeye çalışan hâkimler, memurlar, öğretmenler ve daha birçok benzerleri var. İşte şimdi bir de Devlet Denetleme Kurulumuz var. Görevlendirilmesi, kuruluş maksadına uygun olarak bu devlet savurganlığı konusunda gereğince inceleme, araştırma, denetleme yetkileriyle ve elemanlarıyla mücehhez surette mevzuatına göre en isabetli ve en geniş şekilde görev yapabilecek, tespitlerini ve önerilerini bu Devlet Denetleme Kurulu belirtebilecektir. Devletin kadro, personel, bütçe savurganlığı, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun el koyacağı büyük boyutlarda çok ciddî hale gelmiştir, başka hiçbir kuruluşumuz buna çare bulamaz. Bunu Halkçı Parti adına söylerken, zannediyorum ki, tüm Meclisin de görüşlerine tercüman oluyorum.

5. Son olarak, Devlet Denetleme Kurulu çalışmalarının değerlendirilmesine işaret etmek istiyorum: Devlet Denetleme Kurulunun 2443 sayılı Kuruluş Kanununun 1 inci ve 6 ncı maddeleriyle, Kurulun Çalışma Düzeni Hakkında Yönetmeliğinin 11 ve 12 nci maddelerinin (d) ve (g) fıkralarında «Yönetimin, hukuka uygun, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla yapılan her türlü inceleme, araştırma ve denetleme çalışmalarından, kurulca kararlaştırılmış olanlarının ve kurulun yıllık raporlarının Cumhurbaşkanının onayı ile gerekli görüldüğü zamanlarda yayınlanabileceği» hükmü yer almıştır.

Yönetimin etkinliğinin ve verimliliğinin sağlanmasına yönelik bu inceleme, araştırma, denetleme sonuçlarının bir rapor halinde, düzenli bir şekilde yayınlanması, Türk yönetimine çok değerli ve faydalı bir rehber olacaktır. Bu hususu da Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirlerine sunmak istiyoruz.

Biz Türklerin tarih boyunca kurduğumuz devletlerden, ebede akıp giden bu sonuncusundan bir önceki, 1923'ten önceki Osmanlı İmparatorluğunun dünyadaki hâkimiyet mirası hatırasıyla, 1923'ten sonraki Cumhuriyetin, dünya devletleri arasında Atatürk'ü ile yerleştiği haklı ve şerefli Türkiye'sinde, son yıllarda demokrasi adına kısır politika yarışı sürecinde arızaya uğrayan yaşamının, 1980 döneminden sonra bugün, kendi millî haslet ve şuuru, kendi gücü, kendi imanı, kendi inancıyla vasıl olduğu, güçlü, Anayasal, sosyal hukuk devleti demokrasisini uygar dünyaya tanıtma yolunda, Türkiye Cumhuriyetinin yurtta barışı, cihanda barışı savunması yolunda, demokrasiye ve dünyaya açılması yolunda, bugünkü Sayın Cumhurbaşkanımızın, köyden, kentten, halk içinden başlayıp, dış dünyaya devam ettirdiği gayretlerinin de sağlıkla, başarılarla sürdürülmesini arzu etmekteyiz.

Cumhurbaşkanlığımızın 1985 Malî Yılı Bütçesinin hayırlı olmasını diler, partim ve şahsım adına saygılar sunarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Üzel.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın İsmet Ergül; buyurun efendim.

ANAP GRUBU ADINA İSMET ERGÜL (Kırşehir) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Anavatan Partisi Millet Meclisi Grubunun 1985 Malî Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi üzerindeki görüş ve düşüncelerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlarken Yüce Heyetinizi en derin saygılarımla selamlarım.

Genel bütçe rakamı içinde yekûn tutmayan, sembolik bir yeri olan Cumhurbaşkanlığı Bütçesini, bütçe tekniği yönünden gayet olumlu ve tasarruf ilkelerine azamî riayet eden bir bütçe olarak görmekteyiz.

Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin rakamlar içerisinde eleştirilecek herhangi bir yönü yoktur, mütevazi bir bütçedir.

Muhterem milletvekilleri, Çankaya'da dalgalanan, dalgalanmakta olan ve sonsuza kadar dalgalanması için her Türk vatanseverinin canını seve seve vereceği Cumhurbaşkanlığı forsunda bir güneş, 16 tane yıldız vardır. Bu güneş ebediyete kadar gitmesini arzu ettiğimiz Türkiye Cumhuriyeti Devletini temsil etmektedir, 16 yıldız ise, müstakil olarak kurulmuş olan Türk devletlerini temsil etmektedir. Türkiye Cumhuriyetini sembolize eden güneşin ebediyete kadar batmamasını arzu etmekteyiz.

Tarih boyunca devletin başı daima milletten en büyük saygıyı görmüştür. Bu ulvî makama karşı her zaman hislerimizde sevgi ve saygı hâkim olmuştur; çünkü asırlardır Türk Milleti devlete «Devlet baba» demiş, onun başındakilere de bir babaya duyulan yakınlık, sevgi ve hürmetle bağlanmıştır. Bugün de bu duygularda herhangi bir değişiklik olmamış, bilakis bu duygular daha da katmerleşmiştir. Cumhurbaşkanlığı müessesesine ve o yüce makamda millî iradenin temsilcisi sonucu olarak oturan zata sonsuz bir saygımız vardır; çünkü Türkiye Cumhuriyetini kuran Yüce Atatürk, önce Türkiye Cumhuriyetinde Cumhurbaşkanı olmuştur. Yüce Atatürk'ün makamında oturan muhterem zat hepimizin başkanıdır.

Aziz milletivekilleri, bilindiği gibi, Türk Milletinin gözbebeği, yurtta huzur ve güvenin yılmaz bekçisi kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin milletin çağrısı ile gerçekleştirdiği 12 Eylül 1980 Harekâtı sonunda büyük Türk Milletinin yüzde 91,37 gibi yüksek bir oranla kabul ettiği 1982 Anayasası yeni bir devlet düzeni getirmiştir. Büyük Türk Milleti verdiği asil ve yüce karar sonucu bu Anayasayı oylamış, demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleri ile kurma görevini hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet etmiş, vatan ve millet sevgisine tevdi buyurmuştur.

Saygıdeğer milletvekilleri, gerek Cumhurbaşkanlığı Yüce Katının, gerekse Anavatan İktidarının güç döneminde görev almasının anlayışı, sorumluluğu ve bilinci içerisindeyiz. Sayın Cumhurbaşkanımızın tarafsız bir anlayışla Anayasayı koruması ve kollaması, Anayasamızın 103 üncü maddesi uyarınca yaptığı yeminin bir gereğidir. Bu itibarla Millî Güvenlik Konseyi döneminde Devlet Başkanı sıfatıyla ifa ettikleri tarihî görevi sırasında ve Cumhurbaşkanı olarak göreve geldiğinden bu yana bu konuda gösterdiği titizliğin ve duyarlılığın hürmetkârıyız. Cumhurbaşkanlığı Devletin başı olup, bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve birliğini temsil eden yüce bir makamdır. Bu makama, millî irade ile gelen Sayın Devlet Başkanımız Kenan Evren yüksek bilgi ve engin tecrübesi, uzlaştırıcı ve birleştirici özellikleriyle birlikte, büyük Türk Milletinin sinesinde haklı olarak bir taht kurmuştur.

1982 Anayasasında yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanının çok önemli görev ve yetkileri vardır. Bu hususlar Anayasamızın 104 üncü maddesinde derpiş edilmiş bulunmaktadır. Bu amaçlarla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak, yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır :

Yasama ile ilgili olanlar; gerekli gördüğü takdirde yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak, Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırmak, kanunları yayınlamak, kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunmak, kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil ve esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine iptal davası açmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar vermek.

Yürütme ile ilgili olanlar; Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek, Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek, gerekli gördüğü hallerde Bakanlar Kuruluna Başkanlık etmek veya Bakanlar Kurulunu Başkanlığı altında toplantıya çağırmak, yabancı devletlere Türk Devletinin temsilcilerini göndermek, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek, milletlerarası anlaşmaları onaylamak ve yayınlamak, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek, Genelkurmay Başkanını atamak, Millî Güvenlik Kurulunu toplantıya çağırmak, Millî Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek, Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilan etmek ve kanun hükmünde kararname

çıkartmak, kararnameleri imzalamak, sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak, Devlet Denetleme Kurulunun üyelerini ve Başkanını atamak, Devlet Denetleme Kurulunca inceleme, araştırma ve denetlemeleri yaptırmak, Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmek, üniversite rektörlerini seçmek.

Yargı ile olanlar ise; Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay, Cumhuriyet Başsavcısını ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekilini, Askerî Yargıtay üyelerini, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleriyle diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

Değerli arkadaşlarım, Cumhurbaşkanımız Sayın Kenan Evren, bu görev ve yetkileri övgüye değer bir şekilde kullanmakta sabırlı ve tutarlı tutumuyla Türk Halkının sevgi ve saygısını kazanmış bulunmaktadır.

Sayın üyeler, Cumhurbaşkanımızın özgürlükçü parlamenter demokrasiye ve onun kaynaklandığı Anayasamıza bağlılığı, Devlet varlığının geleceği bakımından büyük bir güvencedir.

Diğer taraftan, İç Hizmet Yasası ile Cumhuriyeti korumak ve kollamakla yükümlü kılınmış Türk Silahlı Kuvvetleri 12 Eylül 1980 tarihinde emir ve komuta zinciri içerisinde ve emirle ülkede millî birliği ve bütünlüğü korumak, anarşi ve terörü önleyerek can ve mal güvenliğini tesis etmek, Devlet otoritesini hâkim kılmak ve korumak; sosyal barışı, millî anlayış ve beraberliği sağlamak, sosyal adalete, ferdî hak ve hürriyete ve insan haklarına dayalı lâik Cumhuriyet rejimini işlerli kılmak; gerekli yasal düzenlemeleri yapmak suretiyle verdikleri askerce sözde durarak Türk Milletinin karakterine yaraşan demokratik rejimi yeniden ihya ve ihdas etmek suretiyle tarihî görevlerini yerine getirmişlerdir. Hiç kuşkusuz, milletçe müteşekkiriz ve minnettarız.

Muhterem milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi üzerindeki görüşlerimizi böylece belirttikten sonra, sözlerimi daha fazla uzatmaksızın, kısaca bahse konu bütçeye ilişkin olarak bir özelliğe münhasıran değinmek istiyorum:

Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçe Teklifi, bütçe prensiplerine ve tasarruf ilkelerine uyulmak suretiyle hazırlanmış ve bir önceki yıl bütçesine nazaran sadece yüzde 18 gibi cüzi oranda kanunî ve zarurî artışı ihtiva etmektedir.

Bu bütçe, diğer kurum ve kuruluşların bütçelerindeki yıllık artışlara kıyasla çok az bir artış göstermektedir.

Görülüyor ki, 5,5 trilyonluk Genel Bütçe içerisinde 1 147 625 000 liralık cüzi bir miktar tutan Cumhurbaşkanlığı ödenekleri; carî harcamalar, yatırım harcamaları ve transfer harcamaları hakkında daha fazla söz söylemeyi zait addediyorum. Çünkü bu makam, her zaman, her yerde ve her halükârda geniş hizmet görecek ve huzur fonksiyonunu ifa edecek bir yüce makam olması nedeniyle, bu yüce makama tahsis edilen ödenekleri, gerçekten yerinde buluyoruz.

Cumhurbaşkanlığı 1985 Yılı Bütçesine Anavatan partisi Grubu olarak evet derken, bütçenin Sayın Cumhurbaşkanlığı makamına, güzel yurdumuza ve Büyük Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını tüm içtenliğimizle temenni ediyor, zatı âlilerine ve muhterem yakın mesai arkadaşlarına uzun ömürler diliyoruz.

Yüce Meclisinizi partim ve şahsım adına saygılarımla selamlıyorum efendim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ergül.

Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Ferit Melen; buyurunuz efendim. (MDP sıralarından alkışlar).

MDP GRUBU ADINA FERİT MELEN (Van) — Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı 1985 Yılı Bütçesi üzerinde grubumuzun görüşlerini, izin verirseniz, arz etmeye çalışacağım.

Cumhurbaşkanlığı 1985 Yılı Bütçesi Teklifi, biraz önce Sayın ANAP Sözcüsünün de işaret ettiği gibi, 1984 Bütçesine nazaran sadece yüzde 18 oranında bir fazlalık göstermektedir. Bu fazlalık ise, personel giderlerinde yıl içinde yapılan kanunî düzenleme ve değişikliklerden ileri gelmiştir. Buna karşılık, diğer carî ve yatırım kalemlerinde, geçen yıla nazaran bir fazlalık değil, bir azalma olmuştur.

Bu bütçeye eklenen miktar, Milletvekilleri Ödeneklerinin Yeniden Düzenlenmesine Dair 3053 sayılı Kanunun 1984 yılı içinde yürürlüğe konulması üzerine, Cumhurbaşkanlığı ödeneğinin, bu makamın ihtiyacını karşılayacak bir seviyeye getirilmesi maksadıyla Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Bütçe Teklifi, ortaya koyduğu tasarruf zihniyeti bakımından şükrana layık, güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu nedenle, bütçe üzerinde ayrı bir değerlendirme yapmak gereğini görmüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bu vesileyle 1982 Anayasası ile şekillenen parlamenter rejim içinde Cumhurbaşkanımızın yeri, yetki ve görevleri ve sistemin işleyişindeki rolü üzerinde durmakta yarar görüyoruz.

Özellikle demokratik rejimi sağlam temeller üzerine yerleştirmek, geliştirmek, güzel geleneklere kavuşturmak, sağlıklı bir surette işlemesini sağlamak görevi ile Meclisi, Hükümeti, siyasî partileri ve Anayasa organlarıyla birlikte, karşı karşıya bulunduğumuz bu dönemde bu değerlendirmeyi yapmamız çok yararlı olacaktır.

Muhterem arkadaşlar, bilindiği gibi, yeni Anayasamız yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemini kabul etmiştir. Anayasamızın başlangıç bölümünde de işaret olunduğu gibi, devlet organları arasında işbölümü ve işbirliği esas olacaktır. Bu sistem içinde Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milletinin birliğini temsil eder. Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Cumhurbaşkanının yasama, yürütme ve yargı organlarıyla ilgili görev ve yetkileri vardır. Biraz önce yine Sayın ANAP Sözcüsü bunlara işaret etti, ben de izin verirseniz önemli gördüğüm birkaç yetkiye ve göreve işaret edeceğim:

Yasama ile ilgili görevler arasında; kanunları yayınlamak suretiyle yürürlüğe koymak, kanunları tekrar görüşmek üzere Millet Meclisine geri göndermek, kanun ve kanun hükmündeki kararnameler ve Meclis İçtüzüğü için Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyyle Anayasa Mahkemesine dava açmak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimlerinin yenilenmesine karar vermek.

Cumhurbaşkanı aynı zamanda icranın başıdır, icranın başı olarak Cumhurbaşkanının yürütme ile ilgili görevleri de şunlardır; Başbakan ve bakanları atamak, bakanların görevlerine son vermek (bazı şartlarla), Bakanlar Kuruluna gerektiğinde başkanlık etmek, kararnameleri imza etmek, Devlet Denetleme Kuruluna araştırmalar yaptırmak ve yüksek dereceli bazı memurları atamak.

Cumhurbaşkanının yargı ile ilgili görevleri arasında da, yüksek hâkimleri seçmek gelir.

Değerli arkadaşlarım, bunun dışında Anayasanın 103 üncü maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı; «Milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağına, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağına» yemin etmiştir. Anayasamız bu suretle Devletin işleyişinde ve demokratik rejimin korunması hususlarında Cumhurbaşkanlığına önemli görevler ve yetkiler vermiştir. Hürriyet düzenini ayakta tutmak bakımından bu görev ve yetkilerinin önemi büyüktür.

Değerli arkadaşlarım, 1982 Anayasası Senatoyu kaldırmış, parlamentoyu tek meclisli bir parlamento haline getirmiş ve bu Mecliste kanunların tek müzakere usulü ile müzakere edileceğini hükme bağlamış, Anayasa Mahkemesine müracaat imkânlarını da kısıtlamıştır. Bu müesseselerin demokratik düzenin sağlıklı bir surette işlemesiyle ilgili olan görevleri, bunların kaldırılmasıyla bu surette bir ölçüde Sayın Cumhurbaşkanına teveccüh etmiştir.

Sayın milletvekilleri, gerçek bir demokraside iktidar yanında behemahal muhalefet bulunur. Demokrasinin normal bir surette işleyebilmesi için, muhalefetin Anayasanın verdiği haklardan tam olarak yararlanabilmesi gerekir. Hükümeti kuran çoğunlukla muhalefeti temsil eden partiler arasında hak bakımından, hukuk bakımından bir denge olması lazım gelir. Çoğunlukla azınlık arasında dengenin bozulması, özellikle tek meclisli parlamentolarda demokrasiyi derhal otoriter bir rejim haline getirir ve yozlaştırır. Azınlık haklarına saygı göstermeyen bir rejimin adı da hiç şüphesiz demokrasi olamaz. Demokratik prensiplere uymayan çoğunluk kararları da demokratik karar sayılamaz.

Sevgili arkadaşlarım, 6 Kasım 1983 seçimleriyle girdiğimiz demokratik rejimin bu aşamasında biraz önce işaret ettiğim ilkelere maalesef tam bir surette uyulduğunu iddia edecek durumda değiliz. Meclis çalışmalarında muhalefet ile diyalog kurulması yerine, iktidarın kısa yoldan her konuyu oy çoğunluğuna dayanılarak halletmeye çalıştığını görüyoruz. Bu sebeple Parlamentoda fiilen bir çoğunluk tahakkümü, bir çoğunluk istibdadı doğmuş bulunuyor. Bu tahakküm hevesi bazı müzakerelerde Parlamentoyu tek şahsiyetin kontrolü altına sokma noktasına kadar getirilebiliyor. Bazı kanunların müzakeresinde İçtüzük ve Anayasa hükümleri ihmal edilebiliyor.

Yine bildiğiniz gibi, demokrasiye arız olan hastalıklardan birisi de iktidarların partizanlığıdır. Bundan evvelki dönemlerde rejimi soysuzlaştıran amillerin başında bu hastalık geliyordu. Onca tecrübeden sonra, ne yazık ki bu hastalık bugün de hortlayarak devam etmektedir. İktidarın her alandaki icraatında maalesef bunun çeşitli örneklerini görüyoruz.

Gene Anayasamıza göre, tarafsız bir tutum içinde görev yapması, kamuoyu oluşturması, kamu faaliyetleriyle ilgili konularda halkı bilinçlendirmesi lazım gelen TRT, otoriter memleketlerde olduğu gibi, iktidarın sesi haline getirilmiştir. (MDP ve HP sıralarından alkışlar.)

Değerli arkadaşlarım, demokratik rejimin gereği gibi işlemesine mani olan bu uygulamalar, muhalefet partilerini, kendi haklarını korumak için rejim mücadelesine zorlamaktadır. Bu suretle elbirliğiyle demokratik rejimi güçlendirmek için çalışılacak yerde, iktidar ile muhalefet arasında kısır bir rejim kavgası yapılmasına yol açılmıştır.

Partimiz bu şikâyetleri demokrasinin yozlaşmasına yönelen teşebbüsleri önlemek ve frenlemek amacıyla her vesileyle huzurunuza getirmeyi görev saymıştır. Bu şikâyetleri, Sayın Cumhurbaşkanlığımızın bilgilerine arz etmeyi de aynı surette görevlerimiz arasında görüyoruz.

Demokrasiye içtenlikle bağlı olduğunu 12 Eylülden bu yana icraatıyla fiilen ispat etmiş olan Sayın Cumhurbaşkanımızı, demokratik parlamenter rejimin güvenilir teminatı olarak gördüğümüz için bu hususlaki cesaretimiz artmıştır.

Gerçekten Sayın Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 7 Aralık 1983 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama görevine başlaması dolayısıyla yaptıkları konuşmanın son bölümünde aynen şunları söylemiştir :

«Her vesileyle belirttiğimiz gibi, bugüne kadar yönetim olarak çabamız, Demokratik Parlamenter sistemi sağlam ve sağlıklı bir yapıya kavuşturmak yönünde oldu. Sistemin bundan böyle kesintisiz sürmesi dileğimizdir. Bu konuda başta anayasal kuruluşlar olmak üzere, her kişi ve kuruluş kendisine düşen görev ve sorumluluğu eksiksiz bir biçimde ve daha önceki tecrübelerin ışığında yerine getirmelidir. Ben, bu görevde bulunduğum sürece demokratik sistemin mevcut kurumlarıyla olumlu ve kesintisiz şekilde sürmesi için bütün gayretimi göstereceğim.»

Değerli arkadaşlarım, demokrasiye, sosyal hukuk devleti ilkelerine olduğu kadar, modern Cumhuriyeti ayakta tutan Atatürk ilkelerine, özellikle millî birlik ve bütünlüğümüzü perçinleştiren Atatürk milliyetçiliğine ve laiklik esasına yürekten bağlı olduğuna inandığımız Sayın Cumhurbaşkanımızın bu sözleri ve vaatlerini rejimimiz için bir teminat olarak görüyor ve yüksek şahsiyetine ve hakemliğine güveniyoruz.

Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Melen.

Cumhurbaşkanlığı Bütçesi üzerinde başka söz isteyen yok.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Var, orada yazılı.

BAŞKAN — Yok efendim.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Şaban Küçükoğlu var.

BAŞKAN — Beyefendi yok; yoku var mı yapacağız?. Yok. Söz almıyorsunuz, ondan sonra itiraz ediyorsunuz. Beyefendi, sabahleyin de öyle yaptınız. Siz söz istiyor musunuz?.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Ben istiyorum, şahsım adına.

BAŞKAN — O başka, var başka. Beyefendi, çok rica edeceğim. Burada yazılı değilsiniz; ama siz söz isteyebilirsiniz, o ayrı mesele. Lehinde mi, aleyhinde mi, nasıl konuşacaksınız?.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Ben üzerinde konuşacağım, arkadaş lehinde konuşacak.

NEVZAT YAĞCI (Elazığ) — Lehinde.

BAŞKAN — Lehinde söz istediniz, buyurun Sayın Yağcı. Süreniz 10 dakikadır efendim.

NEVZAT YAĞCI (Elazığ) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri; Cumhurbaşkanlığı Bütçesi hakkında kişisel görüşlerimi arz etmek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Tarihin her devrinde, bir Türk devletini gene bir Türk devleti yıkmıştır. Tarihteki Türk devletlerini incelediğimizde Türk'ün dışında gelip de dışarıdan bir yabancı ne Türk topraklarını istila edebilmiş, ne de ortadan kaldırmıştır. Bu, insanoğlunun klan ve soplardan sonra devletçilik ve devlet olabilme şekline geldikten, Türkiye Cumhuriyetini kurduğu şu ana kadar varoluşunun bir kanıtıdır aynı zamanda. Orta Asya'dan Orta Anadolu'ya gelip yerleşince, Türk Devleti Türkten başka kendine dost bulamamış, görememiş ve daima bulunduğu yeri hâkimiyeti altına alıp büyümeye başladığı zaman da etrafta düşmanlar çoğalmış ve bu büyüyen devlete karşı çıkmışlardır; ama yine yenememişlerdir.

Bugün Anadolu'da güçlenen ve büyüyen bir Türkiye vardır. Bu Türkiye, içinizde hatırlayacaklar olacak, daha dün bu toprakların tek sahibi olan bir padişah varken bugün cumhuriyet idaresine gelmiştir. Daha dün bu topraklar üzerinde hesap yapmak isteyen düşmanlar varken, bugün hürriyetine kavuşmuş, bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti vardır. Bu Türkiye Cumhuriyeti kısa bir süre içerisinde yalnız istik-

laline değil, aynı zamanda kişisel hürriyetine de kavuşmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetleri 1980'de idareye el koyarken bir ihtilal değil, Anayasanın vermiş olduğu bir görevi yerine getirirken ferdî hürriyetlere hiçbir zaman kısıtlama getirmemiştir. Batının, Türkiye'de demokrasi yoktur diye bir silah olarak kullandığı bu demagojide aslında Türkiye bu üç yıl içerisinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin idaresi zamanındaki hürriyetlerine kavuştuğu bir ana bir daha rastlamamıştır; rahatça gezmişizdir. Hangi hürriyetimiz kısıtlanmıştır arkadaşlar?. Gezme hürriyetimiz mi, kazanma hürriyetimiz mi, söz söyleme hürriyetimiz mi; hangisi kısıtlanmıştır?. Can emniyetimiz, mal emniyetimiz, mülk emniyetimiz, her şeyimiz rahat ve hürriyet içerisinde değil miydi?.

Yargılamada da aynı durum, aynı husus yok muydu?. Ben bu konuda içinde yaşayan bir asker emeklisi olarak, ihtilalde büyük görevleri yüklenmiş merkez komutanı, sıkıyönetim kurmay başkanı olarak, suçlularla uzun süre karşı karşıya gelmiş bir kişi olarak hiçbir tanesine haksız olarak fiske vurulmamıştır; ama elbette kahve, çay söyleyerek de bunlardan ifade alınmamıştır.

BAŞKAN — Sayın Yağcı, biraz da lütfen bütçenin üzerinde görüşelim.

NEVZAT YAĞCI (Devamla) — Teşekkür ederim.

Teokratik idareden ve Türk istiklalinin mücadelesinden sonra, Türkiye'deki hürriyetleri bir arada bulan Türkiye Cumhuriyeti büyümeye başlamıştır. Büyümeye başladığı için de düşmanları çoğalmaya başlamıştır. Unutmayalım arkadaşlar, Türk'e dost Türk'ten başkası olamaz. Biz büyüyen ve güçlenen bir Türkiye Cumhuriyeti olarak, yeryüzündeki toprakların da en güzeline sahip bulunarak, burada hayatımızı idame ettirmek mecburiyetindeyiz ve bundan dolayı da birbirimize çok daha dayanıklı, güvenli, itimatlı birlik ve beraberlik içerisinde çalışmak mecburiyetindeyiz.

Böyle bir toplumun lideri olmak çok büyük, çok önemli bir hadisedir. Atatürk'ü Türk toplumu yaratmıştır. Atatürk'ü, Atatürk yapan Türk Milletidir. Atatürk gibi bir Atatürk daha dünya devletlerinde neden çıkmamıştır?. Öyle bir toplum yok da ondan. Sayın Kenan Evren Türkiye Cumhuriyetinin başı olarak hiçbir zaman büyüklük, yücelik veya kendinde çok büyük komplekslere kapılmadan bir Türk halk çocuğu olarak gezdiği, tozduğu her yerde, yaşamında, hatta aldığı kararlarda; eğer bu kararda bir yanlışlık varsa veyahut da Türk halkının menfaatına birazcık zararlıysa derhal anında değiştirip en güzelini, en doğrusunu bulma yüceliğine, nezaketine ve memleketine kendini hasretmiş olan büyüklüğe de sahip olmuştur.

Türk halkında aile sevgisi çok önemlidir. Ailenin büyüğüne duyduğu saygı ve sevgi çok önemlidir. Ben niçin vatanımı çok severim?. Ben oğlumu çok severim, onun için canımı veririm; ama kızım onun yanında olunca bu sevgi biraz büyür. Eşim, annem, kardeşlerim; sevgi daha da büyür. Komşularım, arkadaşlarım, dostlarım; daha da büyüdü. Türkiye'yi kapsayınca, işte benim vatanım, işte Anadolum, işte Türkiyem; bu sevgi benim oğlumun, kızımın, karımın, çocuklarımın sevgisinden daha büyüktür. Ben babamı çok seviyorum, benim büyüğümdür, babamdır; ama Cumhurbaşkanını ben babamdan da çok severim, çünkü bütün sevgilerimin başında büyük bir varlık, büyük bir baştır; ona saygımız, ona sevgimiz sonsuzdur. Aslında Cumhurbaşkanlığı Bütçesi üzerinde konuşmak da anlamsız. Bütün Türkiye, bütün hepimiz onun emrinde, onun buyruğunda, onu başımıza taç etmiş olarak onun bütçesi hakkında konuşmamız aslında yersizdir; ama usulen konuşmak gerekiyor. Ben de usulen bir şeyler söylemek için buraya geldim. 10 dakika çok kısa, aslında saatlerce konuşsam içimdeki duyguları arz edemem, anlatamam.

Hepinize sevgiler, saygılar efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Yağcı.

Sayın Küçükoğlu. (Alkışlar)

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum. («Bravo» sesleri, alkışlar)

Cumhurbaşkanlığı Bütçesi bizce çok önem taşıyan bir bütçedir. Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Anayasamızın 104 üncü maddesi Cumhurbaşkanının böyle tanımlıyor. Öyleyse Türk Devletinin başı olan ve Türk Milletinin doğrudan oylarıyla, mutlak çoğunlukla başımıza seçtiğimiz bu makamı; gerek manen, gerekse maddeten onore etmektir. Bu Yüce Meclisin görevidir. Bizim Cumhurbaşkanımızın diğer devlet başkanlarına göre daha şerefli ve mesuliyetli görevi vardır, daha fazla saygınlığı vardır. Bu saygınlık, Türk Milletinde ve yabancı milletler nezdinde... (Gülüşmeler)

Sübjektif hakkı inkâr eden, aileyi inkâr eden Duguit'ten, Eflatun'dan bahsedersem gülmezsiniz ve alkışlarsınız.

BAŞKAN — Küçükoğlu, lütfen siz devam ediniz, önünüzdeki sayfaları karıştırdınız.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Cumhurbaşkanından bahsediyorum, dikkatli davranın. (Alkışlar)

Bu saygınlık, yabancı milletler nezdinde devam etmektedir ve edecektir. Yani dünya devletleri nezdinde de devam edecektir. Çünkü bu bizim Cumhurbaşkanımız tarihî bir değer taşıyor. Türk Milleti yıkılmak üzere iken ortaya çıkmış ve ordumuzun ve milletimizin saygısını alarak başımıza geçmiştir. Sizlere 12 Eylül öncesini anlatmaya lüzum görmüyorum. Türk demokrasisinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunda bu makamın büyük rolü vardır. Cumhurbaşkanı Türk demokrasisinin bir teminatıdır. («Bravo» sesleri, alkışlar) Anayasamız da bu nu emretmektedir. (Gülüşmeler)

Yani, bu hareketlerinizle Anayasaya aykırı hareket ediyorsunuz.

BAŞKAN — İzaha lüzum yok efendim, devam buyurun, anlıyorlar onlar.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Anlamazlar.

BAŞKAN — Anlıyorlar efendim.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Öyle ise, bu makamın şerefini ve ciddiyetini muhafaza etmek bizim görevimizdir. Bu görevi bu bütçeyle de yerine getirmeliyiz. Yoğun ve devamlı çalışarak yorulan Sayın Cumhurbaşkanına dinlenmesi için İstanbul'da kendisine yaraşır bir konut yaptırmamız gerekmektedir. (Alkışlar ve gülüşmeler)

Nükleer enerjinin olduğunu hatırlatmak istiyorum size; atom devrindeyiz. Buraya teşrif dokunulmazlıkla gelmeyin, çıkın dışarı; onun için gülüyorsunuz değil mi?

M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Arkadaşlar hepinizi ciddiyete davet ediyorum, burada Cumhurbaşkanlığının Bütçesi görüşülüyor.

BAŞKAN — Küçükoğlu, daha çok sizi sol tarafınızdaki sıralarda oturan sayın milletvekilleri alkışlıyorlar, siz sağ tarafınızdaki sıralarda oturan arkadaşlara söylüyosunuz.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Onlar gülüyorlar.

BAŞKAN — Oldu mu ya? Haksızlık oluyor. Bağlayın lütfen.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Devlet Başkanımız anayasal görevini yerine getirirken kendisine yardımcı olacak personelin atama ve yaşam koşullarının onlara yaraşır bir şekilde bu bütçede belirtilmesinden mutluyuz.

BAŞKAN — Efendim teşekkür ederiz, doldu süreniz.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Türk Devletinin temeline...

BAŞKAN — Lütfen efendim, süreniz doldu.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Türk Devletinin temeline dinamit koyacakların ve bu gibi zararlı kişilerin temizlenmesinde yardımlarını esirgemeyen bu makama huzurunuzda minnetlerimi arz ediyorum. (Alkışlar ve gülüşmeler)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim, sağ olun. Tamam efendim vaktiniz doldu.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Bir dakika, Allah Allah, Reisicumhurdan bahsediyoruz. Siz de o taraftansınız galiba. (Gülüşmeler)

Tenkitlerimizde...

BAŞKAN — Sayın Küçükoğlu, lütfen vaktiniz doldu.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Bir dakika.

Tenkitlerimizde, muhalif arkadaşlarımızın bu hususta duyarlı olacaklarına güveniyorum ve inanıyorum. (Alkışlar. gülüşmeler)

BAŞKAN — Tamam efendim...

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Devamla) — Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin hepimize hayırlı olması dileğiyle hepinizi saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, böylece müzakereler son bulmuştur, konuşacak başka kimse yok.

Soru vardır, sorunun cevabını yerinizden de ifade edebilirsiniz.

Soruyu okutuyorum :

Sayın Başkan

1985 Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin;

1. 220 kodundaki ödeneğin yurt içi görev yolluğu ne sebeple (sürekli) görev yolluğudur?

2. 460 kodundaki ödeneğin ait olduğu (özel malzeme)nin mahiyeti nedir?

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterince cevaplanması ricası ile saygı sunarım.

M. Nuri Üzel
Eskişehir

BAŞKAN — Sayın Komisyon ne diyorsunuz?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Yazılı olarak cevap verilecektir.

BAŞKAN — Peki efendim, yazılı olarak cevap verilecekmiş.

Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin bölümlerini okutuyorum :

1. — Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçesi

Prog. Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	1 310 325 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	6 300 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. — Cumhurbaşkanlığı 1983 Malî Yılıkesinhesabı

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığı 1983 Malî Yılı Bütçesi Kesinhesap Kanun Tasarısının görüşmelerine geçiyoruz.

Bölümleri okutuyorum :

A — CETVELİ

Prog.	Ödeneğin çeşidi	Ödenek Lira	Gider Lira	İptal edilmesi gereken ödenek Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	404 580 000	395 066 022	9 513 978
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	3 250 000	2 483 655	766 345
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
	GENEL TOPLAM	**407 830 000**	**397 549 677**	**10 280 323**

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece, Cumhurbaşkanlığı 1985 Malî Yılı Bütçesi ve 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanun Tasarısı kabul edilmiş oldu.

Hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim.

Sayıştay temsilcileri var mı? Yok.

Böylece, bugünkü programımızda yer alan bütçeler bitmiş oluyor.

Bütçe Kanunu Tasarıları üzerinde görüşmelere devam etmek ve yarınki programda yer alan bütçeleri görüşmek için 10 Aralık 1984 Pazartesi günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapatma Saati : 18.55

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

37 NCİ BİRLEŞİM

9 . 12 . 1984 Pazar

Saat : 10.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

× 1. — 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/608) (S. Sayısı : 149) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 2. — Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/609) (S. Sayısı : 150) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 3. — 1983 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/595, 1/558) (S. Sayısı : 220) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 4. — 1983 Malî Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/594, 1/559) (S. Sayısı : 161) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 5. — 1983 Malî Yılı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/592, 1/590) (S. Sayısı : 162) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 6. — 1983 Malî Yılı Yükseköğretim Kurulunun Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/552, 1/561) (S. Sayısı : 163) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 7. — 1983 Malî Yılı Ankara Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/554, 1/562) (S. Sayısı : 164) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 8. — 1983 Malî Yılı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/566, 1/563) (S. Sayısı : 195) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 9. — 1983 Malî Yılı Hacettepe Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/562, 1/564) (S. Sayısı : 174) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 10. — 1983 Malî Yılı Gazi Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/557, 1/565) (S. Sayısı : 169) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 11. — 1983 Malî Yılı İstanbul Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/572, 1/566) (S. Sayısı : 197) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 12. — 1983 Malî Yılı İstanbul Teknik Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/569, 1/567) (S. Sayısı : 175) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 13. — 1983 Malî Yılı Boğaziçi Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/573, 1/591) (S. Sayısı : 199) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 14. — 1983 Malî Yılı Marmara Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/586, 1/568) (S. Sayısı : 172) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 15. — 1983 Malî Yılı Yıldız Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/560, 1/569) (S. Sayısı : 173) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 16. — 1983 Malî Yılı Mimar Sinan Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkereleri ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/571, 1/592) (S. Sayısı : 171) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 17. — 1983 Malî Yılı Ege Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/570, 1/570) (S. Sayısı : 170) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 18. — 1983 Malî Yılı Dokuz Eylül Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/567, 1/571) (S. Sayısı : 180) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 19. — 1983 Malî Yılı Trakya Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/556, 1/572) (S. Sayısı : 181) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 20. — 1983 Malî Yılı Uludağ Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/559, 1/573) (S. Sayısı : 182) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 21. — 1983 Malî Yılı Anadolu Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/561, 1/574) (S. Sayısı : 200) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 22. — 1983 Malî Yılı Selçuk Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/553, 1/575) (S. Sayısı : 183) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 23. — 1983 Malî Yılı Akdeniz Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/578, 1/593) (S. Sayısı : 198) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 24. — 1983 Malî Yılı Erciyes Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/551, 1/576) (S. Sayısı : 186) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 25. — 1983 Malî Yılı Cumhuriyet Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/583, 1/577) (S. Sayısı : 185) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 26. — 1983 Malî Yılı Çukurova Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/579, 1/594) (S. Sayısı : 201) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 27. — 1983 Malî Yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/563, 1/578) (S. Sayısı : 188) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 28. — 1983 Malî Yılı Karadeniz Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/565, 1/579) (S. Sayısı : 189) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 29. — 1983 Malî Yılı Atatürk Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/ 558, 1/580) (S. Sayısı : 190) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 30. — 1983 Malî Yılı İnönü Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/558, 1/580) (S. Sayısı : 191) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 31. — 1983 Malî Yılı Fırat Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/580, 1/595) (S. Sayısı 202) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 32. — 1983 Malî Yılı Dicle Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/591, 1/596) (S. Sayısı : 194) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 33. — 1983 Malî Yılı Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu. (3/564, 1/581) (S. Sayısı : 196) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 34. — 1983 Malî Yılı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/593, 1/586) (S. Sayısı : 218) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 35. — 1983 Malî Yılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/584, 1/582) (S. Sayısı : 204) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 36. — 1983 Malî Yılı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/581, 1/597) (S. Sayısı : 203) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 37. — 1983 Malî Yılı Orman Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/588, 1/584) (S. Sayısı : 216) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 38. — 1983 Malî Yılı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/590, 1/560) (S. Sayısı : 217) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 39. — 1983 Malî Yılı Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/587, 1/585) (S. Sayısı : 206) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 40. — 1983 Malî Yılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/589, 1/587) (S. Sayısı : 207) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 41. — 1983 Malî Yılı Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/582, 1/588) (S. Sayısı : 205) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

× 42. — 1983 Malî Yılı Tekel Genel Müdürlüğü Kesinhesabına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1983 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/585, 1/583) (S. Sayısı : 215) (Dağıtma tarihi : 5.12.1984)

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, yeminli özel teknik bürolara yapılan başvurulara ve sonuçlarına ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından sözlü soru önergesi (6/187)

2. — İstanbul Milletvekili Bilal Şişman'ın, modern matematik eğitimi yapan okullara ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/203)

3. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, köy öğretmenlerinin mahrumiyet zammına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/212)

4. — İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ'ın, İstanbul İli Emniyet eski Müdürüne ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/218)

5. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İstanbul İli Emniyet eski Müdürü hakkındaki ihbar ve iddialara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/219)

6. — Sivas Milletvekili Ruşan Işın'ın, yurt dışına gönderilen işçilerden İş ve İşçi Bulma Kurumunca ücret alındığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/222)

7. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Çokran Suyu mecrasının değiştirilmesinden doğacak sorunlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/223)

8. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, üniversite öğrencilerinden alınan harçlara ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/224)

9. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının uygulanmasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/225)

10. — Siirt Milletvekili Nejdet Naci Mimaroğlu'nun, Siirt İli Şirvan - Madenköy'deki bakır madenine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/226)

11. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Yunanistan'a yapılan balık ihracatına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi. (6/227)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek) (Dağıtma tarihi : 25.6.1984; 9.10.1984)

2. — 25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Adalet komisyonları raporları (1/610) (S. Sayısı : 210) (Dağıtma tarihi : 4.12.1984)

3. — Yozgat Milletvekili Mehmet Bağçeci'nin, 18.5.1955 Tarihli ve 6570 Sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/162) (S. Sayısı : 212) (Dağıtma tarihi : 4.12.1984)

4. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, 1.3.1926 Tarih ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 224 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/163) (S. Sayısı : 219) (Dağıtma tarihi : 4.12.1984)

(X) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.